

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
319 ถนนไทยพวนท่า ต.โพธิ์ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ 33000
โทรศัพท์: 097-040-4357 โทรสาร 0-4564-3607
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY, SISA KET RAJABHAT UNIVERSITY
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SISA KET RAJABHAT UNIVERSITY
319, THAI PANTA ROAD, PHO SUB-DISTRICT, MUEANG SI SA KET DISTRICT,
SI SA KET, 33000
TELEPHONE NUMBER: 097-040-4357 FAX NUMBER: 0-4564-3607
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม ปีที่ 10 ฉบับที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วารสารวิชาการ

มนุษย์และสังคม

ISSN 3027-7736 (Print)

ISSN 3027-7744 (Online)

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY,
SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1

มกราคม - มิถุนายน 2569

VOL.10 NO.1

JANUARY - JUNE 2026

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

ISSN 3027-7736 (Print)

ISSN 3027-7744 (Online)

วารสารวิชาการ

มนุษย์และสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY, SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY

ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 พ.ศ. 2568-2572

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

ISSN 3027-7736 (Print) / ISSN 3027-7744 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานและทัศนะทางวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นแหล่งในการนำเสนอผลงานวิจัยบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

รศ. ดร.ประกาศิต อานภาพแสนยากกร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน

กรกฎาคม – ธันวาคม

ตีพิมพ์ทั้งรูปแบบรูปเล่มและระบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double Blinded Review)

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 พ.ศ. 2568-2572

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทรศัพท์: 09-7040-4357

โทรสาร 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสงนงูวา

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์ พวงอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทร์เทาว์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อรรถนาทรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย นิ่มน้อย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติทัต ปุยะติ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ชินนาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ดร.สุธิกิติ ปลอดสูงเนิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร.สุรีย์ฉาย สุคันธรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร.อุษา กลมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษยและสังคม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิตต์ เพียรชอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์สุวิทย์ อิศาศาวัต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม เมธจิรนนท์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ภาณุรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชวรรณ กำคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ปัญญะพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มิกุล	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ้นแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานันท์ ทาปทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกุล วงษ์กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ เวชกามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อาจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ เวทย์ศิริยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อินทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว
อาจารย์กวิณวัฒน์ หิรัญบุรณะ
อาจารย์วศณ มังชาดา
อาจารย์ธัญทิพ บุญเยี่ยม

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาไทย

อาจารย์ณินี อำพันศรี
อาจารย์ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน

ฝ่ายประสานงานวารสาร

อาจารย์จันทกานต์ พันเลียว	นางนิลวรรณ จันทา
อาจารย์พัฒนิตา นันทะกาล	นางสาวนงนุช แสงพฤกษ์

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์รัตต์ณัญ ศีลาบุตร

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษฉบับนี้
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ในช่วงเดือน มกราคม – มิถุนายน 2569 วารสารมุ่งนำเสนอเนื้อหาที่เป็นเวที
ทางวิชาการ สำหรับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป
ใช้เป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและ
ประเทศชาติบนพื้นฐานผลการดำเนินงานวิจัยและงานวิชาการ นำเสนอบทความที่มีความ
หลากหลาย ครอบคลุมด้านสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 12 บทความ
ซึ่งมีคุณค่า และสะท้อนถึงประเด็นร่วมสมัยที่น่าสนใจ แบ่งเป็นบทความวิจัย 11 เรื่อง ได้แก่
1) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองถลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี
อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในจังหวัด
กาฬสินธุ์ 3) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงิน
เพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล 4) การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกร
งานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 5) กลยุทธ์ส่งเสริม
การตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี 6) การพัฒนา
เครื่องมือประเมินผลดิจิทัลสำหรับการสอบปฏิบัติงานภาคปฏิบัติไทย 7) การพัฒนาทักษะการ
เขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
3/2 โดยใช้เกมการศึกษา 8) การเปิดรับซีรีส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
9) ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ
และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 10) การประเมินโครงการอบรมเชิง
ปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบ
การประเมินของเคิร์กแพทริก 11) การบูรณาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รายวิชา
“การออกแบบพื้นที่อยู่อาศัย” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาระดับสูงเพื่อพัฒนาความสามารถ
ด้านการออกแบบและความรับผิดชอบต่อสังคม และบทความวิชาการ 1 เรื่อง ได้แก่
1) บทบาทของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ต่อ
การใช้ประเมินผลตอบแทนจากการใช้งบประมาณของรัฐ บทความที่ตีพิมพ์ได้ผ่าน

การกลั่นกรองและประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะสาขาอย่างมีมาตรฐานและให้ความสำคัญในการเผยแพร่อย่างมีคุณภาพ ถูกต้อง และเชื่อถือได้ บทความเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า อ้างอิง และพัฒนาผลงานทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับสถาบันการศึกษาและสังคมในวงกว้าง ผู้สนใจสามารถเข้าถึงบทความทั้งหมดได้ผ่านทางเว็บไซต์ของวารสารที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso/index>

ท้ายนี้หวังว่าวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จะเป็นเวทีในการพัฒนาคุณภาพของบทความวิจัยและวิชาการเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร์ แสนภูวา
บรรณาธิการ

Journal of Human and Society,

Sisaket Rajabhat University

Vol. 10 No. 1, January – June 2026

ISSN 3027-7736 (Print) / ISSN 3027-7744 (Online)

Objectives

1. To encourage and publicize the academic writings and to present the academic point of view on Humanities and Social Sciences
2. To be the source of presentation in research writings on Humanities and Social Sciences

Advisor

Assoc. Prof. Dr.Prakhasit Arnupharbsaenyakorn

President of Sisaket Rajabhat University

Scope and Content

Research articles and academic articles on Humanities and Social Sciences, including Languages and Linguistics, History, Community Development, Literature, Sociology, Anthropology, Mass Communications, Library and Information Sciences, Fine and Applied Arts, Religion and Philosophy, Psychology, Law, Political Science, Political and Administrative Science and other related fields.

Publication

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University publish in every 6 months (2 issues per year)

January – June

July – December

It is published in both hard copy and electronic journal system. Every published article has been reviewed by at least 3 experts using a double blinded review method.

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, has been certified the TCI Tier 2 journal ranking in 2025-2029.

Faculty of Humanities and Social Sciences

Sisaket Rajabhat University, 319, Thai Pantha Road, Pho Sub-District,

Mueang Si Sa Ket District, Si Sa Ket, 33000

Telephone number: 09-7040-4357

Fax number: 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

Editor

Assoc. Prof. Dr.Emon Saenphuwa

Sisaket Rajabhat University

Deputy Editor

Asst. Prof. Dr.Anansak Phuangk

Sisaket Rajabhat University

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr.Rattana Chanthao

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr.Naiyana Ajanatorn

Loei Rajabhat University

Asst. Prof. Dr.Ruethai Nimnoi

Maharakham University

Asst. Prof. Dr.Chidhathai Puyati

Ubon Ratchathani University

Asst. Prof. Dr..Jittima Damrongwattana

Nakhon Si Thammarat Rajabhat
University

Asst. Prof. Kanjana Chinnak

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Asst. Prof.Dichitchai Mettarikanon

Walailak University

Lecturer Dr.Suteekit Fordsoongnuarn

Buriram Rajabhat University

Lecturer Dr.Sureechai Sukantar

Surin Rajabhat University

Lecturer Dr.Usa Klompun

Surin Rajabhat University

Lecturer Suchalak Thamduengsri

Maharakham Rajabhat University

Peer Reviewers

Prof. (Emeritus) Dr.Sucharit Pienchob

Chulalongkorn University

Prof. Dr.Worawut Romrattanapan

Thammasat University

Prof. Dr.Kulthida Tuamsuk

Khon Kaen University

Prof.Suwit Theerasasawat

Khon Kaen University

Prof. Dr.Metcha Metjiranont

Ubon Ratchathani University

Assoc. Prof. Dr.Somsak Srisontisuk

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr.Achara Phanurat

Surin Rajabhat University

Assoc. Prof.Sommai Chinnak

Ubon Ratchathani University

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr.Soonthorn Panyapong	Chaiyaphum Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Akkarapon Nuemaihom	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Paitoon Mikusol	Independent Scholar
Assoc. Prof.Jamroen Unkaew	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Anan Tabta	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sakul Wongkalasin	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Nonglak Arnee	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Sombat Wetchakama	Uttaradit Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Awae Masae	National Institute of Development Administration
Lecturer Dr.Thitirat Wetsiriyanan	Roi Et Rajabhat University

English Proofreading

Asst. Prof.Intira Sakmiankaew
Lecturer Kawinwat Hiranburana
Lecturer Vasana Mangchada
Lecturer Thanyathip Boonyiam

Coordination Staff

Lecturer Juntakan Panleow
Lecturer Punnita Nuntakan

Journal Design

Lecturer Rattanyoo Silabut

Thai Proofreading

Lecturer Nalinee Amphin
Lecturer Pinanong Champa-ngeon

Mrs.Ninlawan Chantha
Miss Nongnut Sangpung

Editorial

The Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, Volume 10, Issue 1, covering the period from January to June 2026, is committed to serving as an academic platform for lecturers, researchers, scholars, students, as well as members of the general public who are interested in using this journal as a venue for disseminating academic works in the fields of humanities and social sciences. Its objectives are to encourage the exchange of knowledge and to advance the development of society and the nation based on the findings of research and academic work. This issue presents a total of 12 diverse articles covering social, economic, and educational fields. These articles are valuable and reflect interesting contemporary issues. Of the 12 articles, there are 11 research articles, which are 1) The Local History and Culture of the Thalang Ban Don Community in Thap Krasattri Sub- district, Thalang District, Phuket 2) Guidelines for Developing the Competencies of Teachers in Charge of School Procurement in Kalasin Province 3) The Development of Potential Model for Innovative Leaders in Financial Services for Competitiveness in the Digital Economy 4) The Potential Development Model of Competency for Chief Electrical System Engineers in the Construction of Large Industrial Plants 5) Online Marketing Strategies for the Beekeeping Community Enterprise in Ratchaburi Province 6) Development of a Digital Assessment Tool for Performance Examinations in Thai Classical Dance 7) Developing Spelling Skills in Non-Directly Matched Final Consonant Sounds for Prathom Suksa 3/2 Students Through Game-Based Learning 8) The Exposure of Boys' Love (Y-Series) among Ubon Ratchathani University 9) Effects of Project-Based Learning on Learning Achievement, Practical Skills, and Satisfaction of Mathayom 1 Students 10) Evaluation of a Workshop Training Program to

Prepare Student Teachers for Teaching Practice Using the Kirkpatrick Model
11) Research on the Excavation and Integration of Case-based Learning in the “Residential Space Design” course in Higher Vocational Colleges to Improve Design Abilities and Social Responsibility. And then there is 1 academic article are 1) The Role of the Public Services (Social Value) Act 2012 in Assessing the Returns from the Use of Public Budgets.

The published articles have undergone a standardized screening and quality assessment process conducted by qualified experts with expertise in their respective fields. The journal places importance on ensuring that its publications are of high quality, accurate, and reliable. These articles can be used for study, research, reference, and the development of academic works in various fields, both within educational institutions and in society at large. Interested readers can access all articles through the journal’s website at <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso/index>

Finally, it is hoped that the Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University will serve as a platform for improving the quality of research and academic articles and for jointly advancing further development in the social, economic, and educational fields.

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa
Editor

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)
Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University
Vol. 10 No. 1 (January – June 2026)

สารบัญ
Table of Contents

บทความวิจัย (Research Article)	
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต The Local History and Culture of the Thalang Ban Don Community in Thap Krasattri Sub-district, Thalang District, Phuket จารุณี คงกุล Jarunee Khongkun	1-25
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในจังหวัดกาฬสินธุ์ Guidelines for Developing the Competencies of Teachers in Charge of School Procurement in Kalasin Province ภิษญาพร โทณารัตน์/ อาริยา ป้องศิริ Pichayaporn Thonarat / Ariya Pongsiri	26-43
การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการ แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล The Development of Potential Model for Innovative Leaders in Financial Services for Competitiveness in the Digital Economy ผลินสุ เจริญยิ่ง/ สุภัททา ปิณฑะแพทย์/ ภาวิณี บุญยโสภณ Palinsu Jaroenyong/ Supatta Pinthapataya/ Pawinee Boonyasopon	44-64

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงาน
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 65-83

The Potential Development Model of Competency for Chief Electrical System
Engineers in the Construction of Large Industrial Plants

พงษ์ศักดิ์ รัตนพันธ์/ สุชาติ เขียงฉิน/ อีรวุฒิ บุญยโสภณ/สมนึก วิสุทธิแพทย์

Pongsak Rattanapun/ Suchart Siengchin/ Teravuti Boonyasopon/
Somnoek Wisuttiapaet

กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง
จังหวัดราชบุรี 84-107

Online Marketing Strategies for the Beekeeping Community Enterprise in
Ratchaburi Province

วัลญา ศาลา/ ฟาริดา ร่มพฤกษ์

Wanlaya Sala/ Farida Romphruek

การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลดิจิทัลสำหรับการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย 108-125

Development of a Digital Assessment Tool for Performance
Examinations in Thai Classical Dance

จรรย์สมร ผลบุญ/ รวีสร่า ศรีชัย/ กฤติยา ชูสงค์/ อักษราวดี ปัทมสันติวงศ์/
มณฑล ผลบุญ

Jansamorn Pholboon/ Rawisara Srichai/ Krittiya Choosong/
Aksrawadee Pattamasantiwong/ Monton Pholboon

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University
Vol. 10 No. 1 (January – June 2026)

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้เกมการศึกษา

Developing Spelling Skills in Non-Directly Matched Final Consonant Sounds
for Prathom Suksa 3/2 Students Through Game-Based Learning

เตือนใจ คตติ/ กันธมณี ดาบทอง/ ชยานิต จารุวัฒนพันธ์

Tuenjai Kothdee/ Kanthamane Dabthong/ Chayanit Jaruwattanaphan

การเปิดเผยชีวิตรั้วของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 147-166

The Exposure of Boys' Love (Y-Series) among Ubon Ratchathani University

ชนัญชิตา บุญเอื้อ/ พรพนานันต์ แซ่ลิ้ม/ สุณิรัตน์ พันผา/ วิชุดา สายสมุทร

Chananchida Boonaua/ Pornpananan Saelim/ Sunirat Phuenpha/

Vichuda Saisamut

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ
และความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 167-186

Effects of Project-Based Learning on Learning Achievement, Practical Skills,
and Satisfaction of Mathayom 1 Students

กัลยา มีศักดิ์/ วดาภรณ์ พูลผลอำนวย

Kanya Meesak/ Wadaporn Poolpholamnoey

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University
Vol. 10 No. 1 (January – June 2026)

บทความวิจัย (Research Article)

การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการ 187-203
สอนในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก

Evaluation of a Workshop Training Program to Prepare Student Teachers
for Teaching Practice Using the Kirkpatrick Model

ธิดารัตน์ สมานพันธ์

Tidarat Samanpan

การบูรณาการการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา รายวิชา “การออกแบบพื้นที่อยู่อาศัย” ของ 204-225
วิทยาลัยอาชีวศึกษาระดับสูงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการออกแบบและความ
รับผิดชอบต่อสังคม

Research on the Excavation and Integration of Case-based Learning in the
“Residential Space Design” course in Higher Vocational Colleges to
Improve Design Abilities and Social Responsibility

แทน จุน/ วีรศักดิ์ สุขสันติกมล

Tan Jun/ Teerasak Sukhsantikamol

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University
Vol. 10 No. 1 (January – June 2026)

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทบาทของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 226-251

ต่อการประเมินผลตอบแทนจากการใช้งบประมาณของรัฐ

The Role of the Public Services (Social Value) Act 2012 in Assessing the
Returns from the Use of Public Budgets

ปีติเทพ อยู่ยีนยง

Pedithep Youyuenyong

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน
ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต
The Local History and Culture of the Thalang Ban Don
Community in Thep Krasattri Sub-district, Thalang District,
Phuket

จารุณี คงกุล^{1*}

Jarunee Khongkun

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 27 สิงหาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 15 พฤศจิกายน 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น นักวิชาการ และผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน จำนวน 9 คน โดยเป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชนอย่างน้อย 5 ปี มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองกลางบ้านดอน

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและมีความสำคัญต่อจังหวัดภูเก็ต โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย หรือสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีบทบาทสำคัญทางการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีบุคคลสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความศรัทธาทางศาสนาของชุมชน สำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอนสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน อย่างชัดเจนในด้านความเชื่อ ภูมิปัญญา และประเพณี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์และธรรมชาติพึ่งพากัน มนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ มนุษย์รู้จักการปรับตัวและอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือเพื่อประกอบการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าทางมรดกท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่อดีต และเพื่อส่งเสริมกลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อนำองค์ความรู้มาสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์ชุมชน, วัฒนธรรมท้องถิ่น, เมืองกลางบ้านดอน, จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This research aimed to study the history and local culture of the Thalang Ban Don community in Thep Krasattri Sub-district, Thalang District, Phuket Province. Utilizing a qualitative approach, data were collected through documentary research and semi-structured interviews with nine key informants, including community leaders, residents, local experts, and scholars. All participants had resided in the community for at least five years

and possessed deep insights into the area's context, history, culture, and tourism. The findings revealed that the Thalang Ban Don community has a long-standing history of significance to Phuket. During the late Ayutthaya period, specifically under the reign of King Borommakot, the community played a pivotal role in administration, economics, and society. Key historical figures further illustrate the profound connection between the community's history, culture, and religious faith. Regarding local culture, the community exhibits a distinct identity rooted in its beliefs, local wisdom, and traditions. These elements reflect the reciprocal relationship between humans and nature, where people utilize natural resources while adapting to and coexisting with the environment. The knowledge gained from this study can serve as a basis for seeking budgetary support from various agencies to organize historical and cultural activities, promote tourism, or establish a local history and culture learning center in Thalang District. Such initiatives aim to enhance community awareness of their local heritage and support groups dedicated to historical and cultural preservation for sustainable tourism development.

Keywords: Community History, Local Culture, Thalang Ban Don Community, Phuket Province

บทนำ

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นสิ่งหนึ่งที่มีขึ้นภายในชุมชนหรือสังคม โดยเป็นสิ่งดั้งเดิมมีเรื่องราวมายาวนานตั้งแต่เรื่องของมนุษย์ที่มีประวัติของตนเอง จนเมื่อมนุษย์รวมกันเป็นกลุ่มจึงกลายเป็นสังคมประเทศชาติซึ่งมีประวัติศาสตร์ส่วนรวมในแง่ของสังคมประวัติศาสตร์จึงเป็นอดีตซึ่งเป็นตัวอย่างหรือบทเรียนนำไปสู่ออนาคต สังคมจึงเรียนรู้จากอดีตได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์แม้จะเป็นเรื่องของเมื่อวาน แต่เกี่ยวข้องกับวันนี้เพื่อเดินทางไปสู่วันพรุ่งนี้ ประวัติศาสตร์จึงเชื่อมมิติของกาลเวลาตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบันจนถึงอนาคต (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540: 17-18) ในระยะหลังประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการสูง แต่ส่วนใหญ่แล้วยังได้รับอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ชาตินิยม และเป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นว่าชุมชนหรือชาติพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เข้าใจเมืองไทย มากกว่าจะมุ่งแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างซับซ้อนของท้องถิ่น ชุมชน หรือชาติพันธุ์นั้น ๆ

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ เพราะจังหวัดภูเก็ตมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์มีการค้นพบหลักฐานจำนวนมาก เช่น ขวานหิน มีด ครก เป็นต้น (จารุณี คงกุล, 2565: 71) นอกจากนั้นบางพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตยังเกิดเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ศึกกลาง ศึกอั้งยี่ การทำเหมืองแร่ดีบุก เป็นต้น ดังนั้นหลาย ๆ พื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตจึงมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ผู้วิจัย พบว่าบางพื้นที่ขาดการศึกษา การจดบันทึก และการรวบรวมข้อมูลเก็บไว้ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ และรับทราบความสำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งหากทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ตไว้จะทำให้มีแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต สามารถนำมาเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดภูเก็ต และสามารถส่งต่อไปยังพื้นที่อื่นที่มีความเกี่ยวข้องกันได้

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความสำคัญต่อจังหวัดภูเก็ตมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ เป็นพื้นที่ทำการค้า เป็นเส้นทางเดินทัพของพม่า เป็นต้น (จารุณี คงกุล, 2565: 73) โดยการศึกษานำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสาน และทำนุบำรุงประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมให้อำรงอยู่ในสังคม อันเป็นสิ่งสำคัญของจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งทำให้ผู้คนในสังคมปัจจุบันตระหนักและเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งเป็นการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองถลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อต่อยอดไปสู่การส่งเสริมมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองถลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ แล้วจึงนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยนี้ประชากร คือ บุคคลที่อยู่ในชุมชนเมืองถลางบ้านดอน มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนเมืองถลางบ้านดอน ได้แก่ กลุ่มคนในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้มาเยือน เช่น นักท่องเที่ยว และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบมีจุดมุ่งหมาย โดยร่วมกับชุมชนเจาะจงคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนเมืองถลางบ้านดอน ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น นักวิชาการ และผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองถลางบ้านดอน

2. สถานที่ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล คือ ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญกับหัวข้อที่ทำการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และข้อคำถามให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของงานวิจัย โดยผลการประเมิน พบว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data sources) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data sources) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data sources) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากหนังสือ เอกสาร บทความในวารสาร บทความวิชาการ บทความออนไลน์ รายงานการวิจัย เป็นต้น

4.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data sources) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้กลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มต้นจากการประสานงานกับตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น นักวิชาการ และผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนเพื่อบริการการสัมภาษณ์ โดยเริ่มต้นจากการความคุ้นเคย การสร้างสัมพันธ์ที่ดี แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำการแนะนำตัว จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อสังเกตการณ์ พูดคุย และสัมภาษณ์เกี่ยวกับหัวข้อที่ต้องการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน และ

ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน พร้อมทั้งการบันทึกข้อมูลที่ได้รับจากนั้นผู้วิจัยจึงทำการทบทวนข้อมูลเพื่อนำมาสรุปผล และวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเนื้อหาในภาพรวม โดยจัดเป็นหมวดหมู่และเชื่อมโยงประเด็นในการศึกษา เพื่อให้เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยที่กำหนดไว้แล้วนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตในรูปแบบพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนเป็นชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีต เหตุที่เรียกว่า บ้านดอน เพราะบริเวณนี้มีลักษณะทางภูมิศาสตร์คล้ายเกาะ เป็นที่ราบสูง มีคลองเสนโพธิ์ขนาดใหญ่เชื่อมกับทะเล บริเวณหาดลายันมีน้ำล้อมรอบและน้ำท่วมไม่ถึง ในพื้นที่บ้านดอนมีการทำนา ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่ข้าวออกรวง ทำให้พื้นที่รอบเกาะบ้านดอนเป็นสีทองอร่าม ทำให้เห็นความสามัคคีของคนในชุมชนเมืองกลางบ้านดอนในการเกี่ยวข้าว นอกจากนี้คนในพื้นที่บ้านดอนยังมีการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง เงาะ เป็นต้น และมีการร่อนแร่ดีบุกบริเวณเขาล้อม (ณรงค์ สุจริตธรรม, ภูมิประเทศชุมชนเมืองกลางบ้านดอน, 3 มิถุนายน 2565) ด้วยพื้นที่บริเวณบ้านดอนมีคลองเชื่อมกับทะเล ทำให้ในอดีตมีเรือสำเภาเข้ามาทำการค้าบริเวณบ้านดอน การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าแร่ดีบุก การแลกเปลี่ยนข้าว และเครื่องใช้สอย เช่น ถ้วย ชาม เขียนหมาก เป็นต้น บ้านดอนยังเคยเป็นเส้นทางเดินทัพของทหารพม่า เพื่อโจมตีเมือง

กลางใน พ.ศ. 2328 (วิสุทธิ์ ลีวากรณ์ และสุพล พิมล, การค้าชุมชน เมืองกลางบ้านดอน, 3 มิถุนายน 2565) นำมาสู่เกิดวีรสตรีเมืองกลาง คือ ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

สำหรับเจ้าเมืองกลางบ้านดอนได้ระบุในพงศาวดารเมืองกลางว่า จอมเผ่าบ้านดอนได้รับพระราชทานเครื่องยศเต็มตามตำแหน่ง มีเถาทองคำ (เจียดทอง) ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ หรือตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา (มูลนิธिसารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542: 1,473-1,474) โดยเจ้าเมืองกลางบ้านดอนเป็นพี่ชายของจอมร้างบ้านเคียน หรือลุงของท้าวเทพกระษัตรี (จัน) และท้าวศรีสุนทร (มุก) เมื่อจอมเผ่าบ้านดอนถึงแก่กรรม เมืองกลางจึงย้ายไปตั้งที่เมืองกลางบ้านเคียน (สมศักดิ์ พรหมชัย, เจ้าเมืองกลางบ้านดอน, 16 มิถุนายน 2565) จนถึงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4) มีหลักฐานพบว่า พระยากลางคินจันทรโจวงศ์เป็นเจ้าเมืองกลางบ้านดอน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 127) ใน พ.ศ. 2484 บ้านดอนและบ้านเคียนได้รวมเป็นตำบลเทพกระษัตรี (ปัจจุบันเขียนตำบลเทพกระษัตรี) เพื่อเป็นเกียรติและอนุสรณ์แก่ท้าวเทพกระษัตรี (มูลนิธिसารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542: 1,474) [ในหนังสือสารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 14 ทะเบียน-ธรรมราชา พ.ศ. 2527 ใช้คำว่า ท้าวเทพสตรี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2527: 8,751-8,753)]

บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต ได้แก่

1. จอมเผ่าบ้านดอน เป็นพี่ชายต่างมารดาของจอมร้างบ้านเคียน ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองกลางต่อจากพระยาเถาหลวงคางเซ่ง จอมเผ่าบ้านดอนได้รับพระราชทานเครื่องยศเต็มตามตำแหน่ง มีเถาทองคำ (เจียดทอง) (มูลนิธिसารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542: 1,473-1,474) ไม่มีบันทึกว่า จอมเผ่าบ้านดอนเกิดและถึงแก่กรรมเมื่อใด มีเพียงคำบอกเล่าของกลุ่มผู้สืบเชื้อสายโลหิตว่า

ถ้ากระดูกของจอมเผ่าบ้านดอนบรรจุไว้ในเจดีย์ ณ วัดบ้านดอน หรือวัดเทพกระษัตรี (ปัญญา ศรีนาค, 2546: 31-32)

2. หลวงพ่อท่านเจ้าฟ้า หรือหลวงพ่อفا มีกิตติศัพท์ในด้านเวทมนตร์คาถา อยู่ยงคงกระพัน ในช่วงที่พม่าจะบุกตีเมืองกลางและใช้บ้านท้าวเทพกระษัตรีเป็นที่รวมพลและตั้งค่ายนั้น พม่าต้องใช้เส้นทางที่ผ่านสำนักสงฆ์ของหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าก่อน ในการนี้หัวหน้าพม่าได้ท้าทายหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าว่า หากพม่าเป็นฝ่ายแพ้พม่าจะไม่ทำอันตรายสำนักสงฆ์และชาวบ้าน แต่หากหัวหน้าพม่าเป็นฝ่ายชนะหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้า ต้องให้พม่าตั้งค่ายในบ้านท้าวเทพกระษัตรี ก่อนทำการต่อสู้กันหัวหน้าพม่าได้ทราบว่ หลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าเป็นผู้มีเวทมนตร์คาถาอยู่ยงคงกระพัน หัวหน้าพม่าจึงคิดแก้เคล็ด เพื่อเอาชนะหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้า เมื่อถึงวันที่ทำการต่อสู้หัวหน้าพม่าได้นำข้าวไปหนึ่งกำมือและถามหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าว่า “นี่คืออะไร” หลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าตอบโดยไม่เฉลียวใจว่า “ข้าว (เข้า)” (สุพล พิมล, หลวงพ่ท่านเจ้าฟ้า, 3 มิถุนายน 2565) ทันใดนั้น หัวหน้าพม่าได้ชักดาบฟันหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าขาดสะพ่ยแล้ง แต่หลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าใช้มือรับร่างของท่านไว้ก่อนจะหล่นถึงพื้นแล้วนำมาต่อเข้ากับรอยเดิมจากนั้นใช้มือลูบตามรอยแผล ทำให้ร่างของท่านต่อได้เหมือนเดิม เมื่อหัวหน้าพม่าเห็นเช่นนั้นจึงตกใจและยอมแพ้พร้อมถอยทัพกลับโดยไม่ทำอันตรายตามที่ตกลงไว้ เรื่องอภินิหารของหลวงพ่ท่านเจ้าฟ้าแพร่กระจายออกไป เป็นที่ชื่นชมยินดีและเคารพนับถือของชาวกลางเป็นอย่างมาก (องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี, 2559)

3. นายนรินทร์ สุจริตธรรม หรือครูอ่อง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนพรุจำปา คนแรก เป็นหมอฟันบ้านประจำบ้านดอน และเป็นม้าทรงเทพกิมชืออ่อง เป็นผู้ก่อตั้งศาลเจ้าบ้านดอนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของตนเอง ครูอ่องเป็นที่เคารพของคนในพื้นที่ เนื่องจากท่านให้การช่วยเหลือคนเดือดร้อน ในพิธีงานศพของครูอ่องจึงมีชาวบ้านทั้งในและต่างพื้นที่จำนวนมากช่วยกันหามโลงศพของท่านไปทำพิธีที่วัด (สัมภาษณ์, ณรงค์ สุจริตธรรม และกนิรี สุจริตธรรม, ครูอ่อง, 3 มิถุนายน 2565)

สถานที่สำคัญชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ได้แก่

1. นาโคกพม่า เป็นโคกที่พม่าเคยมาพักทัพเมื่อเกิดสงครามเก้าทัพ โดยพม่าลำเลียงทัพมาทางคลองอู่ตะเภาขึ้นมาทางคลองบางใหญ่ ชุมนุมทัพที่โคกพม่าแล้วชักปีกกาล้อมเมืองถลาง และตั้งทัพที่บ้านกลาง (เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี, 2563: 65)

2. บริเวณจวนเมืองถลางบ้านดอน ในอดีตบริเวณนี้มีการขุดพบแนวกำแพงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกประมาณ 90 เมตร กำแพงด้านทิศตะวันออกติดกับทุ่งนา ในอดีตเคยเป็นคอกม้า ด้านทิศเหนือและทิศใต้ยาวประมาณ 70 เมตร บริเวณนอกกำแพงด้านทิศเหนือในอดีตเคยเป็นคุก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 127) ใน พ.ศ. 2550 คณะนักเรียนโรงเรียนสตรีภูเก็ตนำโดยอาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร ขุดพบแนวกำแพงโบราณ และโบราณวัตถุ คือ อิฐ (สมศักดิ์ พรหมชัย, หลักฐานชุมชนเมืองถลางบ้านดอน, 16 มิถุนายน 2565 และฤดี ภูมิภูถาวร, หลักฐานชุมชนเมืองถลางบ้านดอน, 1 กรกฎาคม 2565) สำหรับใช้สร้างกำแพงมีลักษณะและขนาดเท่ากับอิฐในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เมื่อเทียบกับอิฐที่บ้านพระยาวิจิตรสงคราม [สมัยรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4)] พบว่า อิฐบ้านพระยาวิจิตรสงครามมีขนาดเล็กและบางกว่า จึงเชื่อว่า แนวกำแพงที่ขุดพบชุมชนเมืองถลางบ้านดอนอยู่ในยุคจอมเผ่าบ้านดอน และคาดว่าบริเวณนี้เคยมีผู้ปกครอง 3 คน คือ จอมเผ่าบ้านดอน พระยาถลางทองพูน และพระยาถลางหนู บริเวณนี้ชาวเมืองถลางบ้านดอนเคยขุดพบปืนใหญ่ 3 กระบอก ปืนยาว 1 กระบอก หุ่นโมและแร่แทนตาโลห์หรือขี้ตะกรันจำนวนมาก นอกจากนั้นยังได้ขุดพบโบราณวัตถุประเภทอื่น (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550: 39-42) คือ 1) เครื่องใช้ประเภทถ้วยชาม ได้แก่ ถ้วยชามจากยุโรป จีน เวียดนาม และภายในท้องถิ่น 2) เครื่องประดับ เป็นกำไลงรีไม้ครบวง ขนาดประมาณข้อมือเด็ก ตัวกำไลทำจากโลหะมีช่องเล็ก ๆ สำหรับใส่อัญมณี 3) เครื่องใช้ประเภทโลหะ ได้แก่ หมุด ตะปูโลหะ ตาจอบโบราณ 4) ประเภท

ไม่เข้าพวก ได้แก่ หินก้อนเสา ปีนใหญ่ กระสุนปืนใหญ่ และ 5) หลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เมืองถลางบ้านดอน ได้แก่ เศษจานกระเบื้อง สกรูตัวใหญ่ ชิ้นส่วนเซรามิก เศษกระเบื้องดินเผา ปืนโตโลหะ เมื่อเทียบเคียงกับของในยุคปัจจุบันมีความคล้ายคลึงมาก คาดว่าไม่น่าอยู่ในยุคเดียวกับยุคเมืองถลางบ้านดอน

3. วัดเทพกระษัตรี เดิมมีนามว่า วัดดอน ต่อมาทางราชการเห็นความสำคัญทางประวัติศาสตร์จึงได้เปลี่ยนใหม่ว่า วัดเทพกระษัตรี เป็นชื่อที่เชิดชูท้าวเทพกระษัตรี และท้าวศรีสุนทรที่นำชาวบ้านสู้รบกับพม่าจนได้รับชัยชนะ (อัคราพงษ์ ศิลประังสรรค์, 2563: 136-137) วัดเทพกระษัตรีสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2019 เป็นวัดแรกในจังหวัดภูเก็ตที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ต่อมาได้สร้างเสนาสนะขึ้น เพื่อเป็นการฉลองชัยชนะและความศรัทธาที่มีต่อหลวงพ่от่านเจ้าฟ้า เนื่องจากหลวงพ่от่านเจ้าฟ้ามี่ส่วนสำคัญในการปกป้องเมืองถลาง (สมศักดิ์ พรหมชัย, วัดเทพกระษัตรี, 16 มิถุนายน 2565)

4. โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี หรือโรงเรียนวัดบ้านดอน เริ่มเปิดโรงเรียนตั้งแต่ พ.ศ. 2470 โดยใช้ศาลาวัดเทพกระษัตรีเป็นสถานที่เล่าเรียน ใน พ.ศ. 2479 โรงเรียนวัดเทพกระษัตรีได้งบประมาณปลูกสร้างอาคารเรียนซึ่งได้ปลูกสร้างทางทิศตะวันตกของวัดเทพกระษัตรี (โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี, 2560) ภายหลังโรงเรียนวัดเทพกระษัตรีปรับปรุงพื้นที่บริเวณสนามฟุตบอล ทำให้ชุดพบกระดุมมนุษย์ และสิ่งของโบราณ เช่น ดาบ กำไล ขัน ถ้วย เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูป ลูกนิมิต 9 ลูก เป็นต้น จึงสันนิษฐานว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของโบสถ์วัดเทพกระษัตรีมาก่อน (สัมฤทธิ์ แพทย์ขิม และวิสุทธิ ลิวากรณ์, โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี, 3 มิถุนายน 2565) ในบริเวณใกล้เคียงห่างจากที่พบลูกนิมิตทางทิศใต้ประมาณ 100 เมตร ได้ชุดพบหลุมคอนกรีตที่บรรจุอัฐิเป็นจำนวนมาก จึงได้เชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักศิลปากรที่ 15 ภูเก็ตมาร่วมพิจารณาพบว่า ภาชนะที่บรรจุอัฐิมีอายุในสมัยอยุธยาตอนปลาย (สมศักดิ์ พรหมชัย, โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี, 16 มิถุนายน 2565)

5. ศาลเจ้าบ้านดอน หรือศาลเจ้ากิมซื่ออ่องโก้วเต้าโบ้เก้ง เดิมศาลเจ้าสร้างเป็นเพิงหลังเล็ก ๆ ตั้งอยู่หน้าโรงจั่วบริเวณตลาดบ้านริมโรงเรียนวัดเทพกระษัตรี

ต่อมาได้ย้ายไปอยู่บริเวณต้นโพธิ์หรือทุ่งนางแก้ว ในระยะแรกศาลเจ้าบ้านดอนสร้างด้วยไม้หลังคาด้วยสังกะสี จน พ.ศ. 2495 นายนิรันดร์ สุจริตธรรม (ครูอ่อง) ได้เริ่มพัฒนาศาลเจ้าและให้ชื่อศาลเจ้าว่า กิมชื้ออ่อง และได้เริ่มกินผักตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยมีมาทรงคือ ครูอ่องทรงเทพกิมชื้ออ่อง นายจันทรงเทพเอียวเจี้ยน นายพิศทรงเฮียนเทียนสองเต๋ นายสมศักดิ์ทรงโก้ยเส่งอ่อง นายส่วยทรงหงอจิ้นหยิน โดยมีนายวุ่นแซ่เป็นฮั่วดกั่ว ครั้งหนึ่งนายหวดเหลียนจากศาลเจ้ากะทู้ทรงเทพบกเขียได้เรียกเทพกิมชื้ออ่องว่า “ตัวจี้” แปลว่า พี่สาวคนโต ดังนั้นทุกคนจึงเข้าใจว่า เทพกิมชื้ออ่อง เป็นสตรีและเป็นนักรบ กล่าวกันว่า เทพองค์นี้มีพี่ชายเป็นนายพลนักรบได้เป็นอ่องในประวัติศาสตร์จีน และคำว่า ชื้อ (士) ตามป้ายศาลเจ้า หมายถึง นักรบจึงได้เพิ่มคำว่า ไก้ว เข้าไปเป็นกิมชื้ออ่องไก้ว เพื่อแสดงว่าเทพองค์นี้เป็นสตรี

ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ผลการศึกษา พบว่าชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

1. ความเชื่อ ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีความเชื่อเรื่องหมอกกลางบ้าน หรือ หมอพื้นบ้าน เป็นบุคคลผู้มีคุณธรรมสูง ไม่เก็บเงินค่ารักษาเก็บเพียงค่าบูชาครู เรียกว่า ค่าราด เพราะเชื่อว่าหากรับค่าตอบแทนความหลังจะเสื่อมทันที (ณรงค์ สุจริตธรรม, ความเชื่อชุมชนเมืองกลางบ้านดอน, 16 มิถุนายน 2565) หมอที่รักษาด้วยยาฝืบอกความหลังของยาฝืบอกเป็นสมบัติเฉพาะตัวจะถ่ายทอดให้ผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่เป็นความประสงค์ของฝืที่บอกซึ่งจะอนุญาตเป็นราย ๆ (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542: 8,378) สำหรับเครื่องยาที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วยต้องจัดหาเองตามที่หมอบอก

2. ภูมิปัญญา ในชุมชนเมืองกลางบ้านดอน คือ 1) เพลงพื้นบ้าน คือ เพลงต้นสะตอ เพลงต้อนตอ 2) การละเล่น สมใจ จิตวรินทร์ (2528: 1-8) ได้รวบรวมการละเล่นเกี่ยวกับปริศนาคำทายของชุมชนเมืองกลางบ้านดอน คือ ปริศนาคำทายเกี่ยวกับบุคคล ปริศนาคำทายเกี่ยวกับสัตว์ ปริศนาคำทายเกี่ยวกับพืช ปริศนาคำทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ และปริศนาคำทายเกี่ยวกับเบ็ดเตล็ด 3) สอบข้อวันสารท

เดือนสิบ เป็นภาชนะทำจากใบเตยสานเป็นกระสอบใบเล็ก ๆ กว้างขนาด 7-8 เซนติเมตร ความสูง 9-10 เซนติเมตร สำหรับใส่อาหารแห้งและขนมเดือนสิบ เช่น ข้าวสาร พริก หอม กระเทียม ถั่วลิสง กะปิ ชিং ข่า ตะไคร้ มะพร้าว (ปอกเปลือก) ฟักทอง ขี้พรว้า หัวมัน ส้ม เข้มเย็บผ้า ด้าย ไม้ขีดไฟ ขนมเดือนสิบ และรายชื่อญาติที่ตายไปแล้ว เป็นต้น (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต, 2534: 117) บริเวณกันสอบสานเป็นสายร้อยห้อยเป็นพวงยาว เพื่อให้สิ่งของที่ไม่สามารถบรรจุในสอบข้อแขวนหรือวางไว้ต่างหาก เช่น มะพร้าว ฟักทอง ขี้พรว้า ชিং ข่า ตะไคร้ เป็นต้น สิ่งของเหล่านี้จะถูกนำไปถวายวัดเพื่อทำบุญและแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในวันสารทเดือนสิบหรือวันทำบุญเดือนสิบ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 158-159; วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2553: 179) 4) การรักษาโรคแบบพื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นายเลียบ ชนศึก หมอพื้นบ้านในตำบลเทพกระษัตรีได้สำรวจและรวบรวมไว้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 306-309) คือ การรักษาด้วยเวชบำบัด เป็นการรักษาด้วยสมุนไพรตามอาการ ได้แก่ ยากิน ยาทา ยาพอก ยาหยอด และยาป้าย การรักษาด้วยจิตบำบัดเป็นการรักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ โดยใช้เวทมนต์คาถา การเข้าทรง การขอขมา การทำสมาธิ และการสะเดาะเคราะห์ เพื่อขับไล่และป้องกันภูตผีปีศาจที่เป็นเสนียดจัญไรไม่ให้มารบกวน วิธีการเหล่านี้เป็นการรักษาทั้งทางกายและใจถือเป็นการรักษาแบบองค์รวม นอกจากนั้นยังมีคาถาที่ใช้ในการรักษาโรคประเภทต่าง ๆ คือ คาถาที่ใช้ป้องกันโรคและอันตราย หมออาจปลุกเสกบนสมุนไพรม้า หรือเป่าลงบนกระหม่อมเด็ก คาถาในการบำบัดรักษาแผล คาถาสำหรับเคี้ยวสมุนไพรมาน้ำมันไว้ทาแผล การรักษาด้วยกายบำบัด เป็นการรักษาด้วยการบีบนวด ประคบ และออกกำลังกาย วิธีการรักษาขึ้นอยู่กับชนิดและอาการของโรค การปฏิบัติตามข้อห้ามในการรักษาโรคต่าง ๆ นอกจากจะรับ การบำบัดรักษาด้วยวิธีการข้างต้น ในการรักษาบางโรคมียข้อห้ามบางประการควบคู่กับการรักษาด้วย เช่น ห้ามกินของแสลง (มะพร้าวอ่อน

ขนมจีน แกงกะทิ เห็ด หน่อไม้ หอย ปู ของแสดงที่คนใช้ต้องดเว้น ได้แก่ ของดองและของมีนเมาทุกชนิด เป็นต้น) สำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ห้ามโกรธ เมื่อคลอดแล้วห้ามกินของที่มึรสเย็นเพราะความดันโลหิตสูงทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ส่วนอาหารสำหรับคนไข้ ได้แก่ ปลาเค็มแห้ง (ปลาเสียด) ให้ย่างกินกับน้ำข้าวต้มจนหายป่วย

3. ประเพณี เมืองกลางบ้านดอนมีประเพณีต่าง ๆ ดังนี้ 1) ประเพณีถือศีลกินผัก จัดงานวันขึ้น 1-9 ค่ำ เดือน 9 ตามจันทรคติ ประมาณเดือนกันยายน-ตุลาคม จัดขึ้น ณ ศาลเจ้าหรืออาม้บ้านดอน หรือศาลเจ้ากิมฮืออ่องโก้วเต้าโบ้เก้ง การแห่เทพเจ้าโปรดสัตว์และพิธีส่งพระเป็นการแห่ขบวนเทพเจ้าและคนทรงจากแต่ละศาลเจ้าไปยังสะพานหิน ก่อนวันเริ่มพิธีประเพณีถือศีลกินผักจะมีการทำความสะอาดศาลเจ้ารมกำยานไม้หอม มีการยกเสาธงโกตั้งขึ้นหน้าศาลเจ้าเพื่อประกอบพิธีอัญเชิญเทพเจ้ายกช่งฮ้องเต้ (พระอิศวร) และก๊วอ่องไต่เต้ หรือก๊วอ่องฮุดโจ้ว (เทพเจ้าแห่งดาวนพเคราะห์) หรืออดีตพระพุทธเจ้า 7 องค์ และพระโพธิสัตว์ 2 องค์ เป็นประธานในพิธีในศาลเจ้า พร้อมทั้งวางกำลังทหารรักษาการณ์ตามทิศ โดยใช้ธงสีสัญลักษณ์ปัก 4 ทิศ และทิศกลาง 1 ทิศ พร้อมกับนำตะเกียง 9 ดวง ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์การเริ่มพิธีประเพณีถือศีลกินผักแขวนบนเสาโกตั้งในเวลาเที่ยงคืน ตลอดพิธีถือศีลกินผัก 9 วัน ต้องประกอบพิธีย่อยสำคัญตามวันที่กำหนด (การท่องเทียวแห่งประเทศไทย, 2554: 97-98) คือ พิธีบูชาเทพเจ้า พิธีโชกุ้น พิธีช้องเก้ง พิธีบูชาดาว พิธีอู้วเก้งหรือแห่เทพเจ้า พิธีไถ่หยัหรือพิธีลุยไฟ พิธีไถ่หย่าน หรือพิธีสะเดาะเคราะห์ และวันส่งพระ 2) ประเพณีไหว้ตายายผีกลาง (ผีกลาง) และการบวงสรวงบรรพชนผู้กล้าเมืองกลาง มีการไหว้ในพื้นที่บ้านเคียนบ้านเหียง บ้านดอน บ้านสาคุ โดยมีของเซ่นไหว้ เช่น น้ำซุบ 9 อย่าง คือ น้ำซุบหย่า น้ำซุบเยาะ น้ำซุบเคย น้ำซุบควั น้ำซุบหมก น้ำซุบเซียะ น้ำซุบโคร น้ำซุบหัวข่า และน้ำซุบเมือง พร้อมขนม เช่น ขนมห่อ ขนมเทียน ขนมข้าวเหนียวกล้วย ขนมเป็ยก ขนมต้ม และขนมพื้นบ้านอื่น ๆ มะพร้าวอ่อน สำหรับอาหารคาวมีแกงไก่ แกงหอยขม กุ้ง ปู ปลา เนื้อควาย สมัยก่อนมีการฆ่าควายทั้งตัวมาใช้ทำอาหารในงาน มีการช่วยกันเย็บกระทง สำหรับใส่ของเซ่นไหว้ (เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี, 2563: 115) 3) งานบุญ

เดือนสิบ โดยทั่วไปนิยมจัดในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันทำบุญ แต่ในชุมชนเมืองกลางพื้นที่บ้านดอน จัดในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 10 จะทำบุญที่วัดเทพกระษัตรี (วัดบ้านดอน) (วิสุทธิ์ ลิวากรณ์, งานบุญเดือนสิบชุมชนเมืองกลางบ้านดอน, 3 มิถุนายน 2565) ชาวบ้านเตรียมอาหารคาวหวาน โดยเฉพาะอาหารที่ปู้ย่าตายายชอบ พร้อมกระทงเปรต เมื่อถึงวัดชาวบ้านนำอาหารในปิ่นโตตักแบ่งอาหารสำหรับพระสงฆ์หรือจะถวายทั้งปิ่นโต แล้วจึงทำพิธีกรรมทางศาสนา รับศีลฟังธรรม บังสุกุลชื้อตายายที่ล่วงลับไปแล้ว พระสงฆ์สวดบทพาหุงให้ศีลให้พร ชาวบ้านจะตักบาตรที่ศาลาตักบาตร ร่วมกันและถวายอาหารแก่พระสงฆ์ รอนจนพระฉันอาหารเสร็จ ชาวบ้านจะรับประทานอาหาร หลังจากนั้นทำพิธีกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเตรียมกระทงเปรตไปวางนอกวัดแจกทานแก่ชาวเล (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 264-265) ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งของงานบุญเดือนสิบ คือ การเตรียมกล่าวคือ ชาวบ้านจะเข้าป่าตัดหวายเพื่อเตรียมทำจาดและเตยทำสอხო การทำจาดและซ่อเป็นการแสดงความสามัคคีของชาวบ้านที่ร่วมมือกัน เสียสละเวลามาช่วยทำจาดและสอხო โดยการจัดจาดต้องเตรียมให้เสร็จก่อนวันเดือนสิบ และก่อนถึงวันเดือนสิบจะมีการสวดจาดและซ่อ ตอนเช้าจึงแห่จาดและซ่อไปวัด (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม, 2544: 13-14) 4) พิธีสวดจาด เมื่อจัดตกแต่งจาดเรียบร้อยแล้วจะนำจาดมาวางหน้าบ้าน และจัดสถานที่ เวลากลางคืนจะนิมนต์พระมาสวดฉลองจาด มีรัมะนาฉลองตลอดคืน ในตอนเช้าชาวบ้านจะช่วยกันนำพุ่มและจาดไปวัดเป็นอันเสร็จพิธี (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544: 266) 5) การหามศพ เป็นประเพณีโบราณที่ชาวบ้านช่วยกันหามศพไปวัดเนื่องจากในอดีตก่อนการคมนาคมไม่สะดวก ต้องข้ามน้ำ ข้ามคันนา การหามศพสามารถพบเห็นได้ในชุมชนเมืองบ้านดอน โดยเห็นได้ในวันปลงศพ ซึ่งมีชาวบ้านประมาณ 10-20 คน ช่วยกันยกศพออกจากบ้านเพื่อนำไปเผาศพที่วัด (ชีรวัดน์ นิจนตร, 2546: 53)

6) สวดกลางบ้าน ที่มาของสวดกลางบ้านเริ่มจากการมีพระอุกสวด คือ มีพระภิกษุมานัตใหม่ และตักลงหน้าบ้านเพื่อสวดโดยที่ไม่บอกให้เจ้าบ้านรู้เพื่อความเป็นมงคลแก่บ้าน ในเวลากลางคืน หรือการปลูกเจ้าของบ้านแล้วเข้าไปสวดมนต์ในบ้าน ภายหลังชาวบ้านถือปฏิบัติมาเป็นประเพณีท้องถิ่น (วิสุทธิ์ ลิวากรณ์, การสวดกลางบ้านชุมชนเมืองกลางบ้านดอน, 3 มิถุนายน 2565) และเป็นการเล่นสนุกที่ได้กุศล นิยมทำในเดือนเมษายน ช่วงก่อนหรือหลังสงกรานต์เล็กน้อย หรือช่วงเข้าพรรษา (เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี, 2563: 125) แต่ละหมู่บ้านจะสวดแยกกัน แล้วจะมารวมที่จุดใหญ่บริเวณตลาดบ้านดอน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน พบว่า

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ โดยพบการระบุไว้ในพงศาวดารเมืองกลางว่า จอมเผ่าบ้านดอนได้รับพระราชทานเครื่องยศตำแหน่ง โดยเจ้าเมืองกลางบ้านดอนเป็นพี่ชายของจอมร้างบ้านเคียน หรือเป็นลุงของท้าวเทพกระษัตรี (จัน) และท้าวศรีสุนทร (มุก) จอมเผ่าบ้านดอนเป็นเจ้าเมืองกลางบ้านดอนในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย หรือสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ หรือเมื่อจอมเผ่าบ้านดอนถึงแก่กรรม เมืองกลางบ้านดอนจึงย้ายไปอยู่ที่เมืองกลางบ้านเคียน จนถึงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4) มีหลักฐานว่าพระยากลางคิน จันทรโจวงศ์เป็นเจ้าเมืองกลางบ้านดอน ต่อมาใน พ.ศ. 2484 บ้านดอนและบ้านเคียนได้รวมเป็นตำบลเทพกระษัตรี หรือตำบลเทพกระษัตรีในปัจจุบัน เพื่อเป็นเกียรติและอนุสรณ์แก่ท้าวเทพกระษัตรี

เมืองกลางบ้านดอนเป็นชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีต เหตุที่เรียกว่า บ้านดอน เพราะมีลักษณะทางภูมิศาสตร์คล้ายเกาะ เป็นที่ราบสูง มีคลองขนาดใหญ่เชื่อมกับทะเล มีน้ำ

ล้อมรอบและน้ำท่วมไม่ถึง ชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีการทำนา ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่ข้าวออกรวง ทำให้เห็นความสามัคคีของคนในชุมชนเมืองกลางบ้านดอนช่วยกันเกี่ยวข้าว คนในชุมชนเมืองกลางบ้านดอนยังทำสวนยางพารา สวนผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง เงาะ เป็นต้น และร้อนแร่ดีบุกบริเวณเขาล้อม การมีคลองเชื่อมกับทะเลทำให้ในอดีตมีเรือสำเภาเข้ามาทำการค้าในพื้นที่บ้านดอน ซึ่งการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าแร่ดีบุก มีการแลกเปลี่ยนข้าว และเครื่องใช้สอย เช่น ถ้วย ชาม เขียนหมาก เป็นต้น ทั้งยังเคยเป็นเส้นทางเดินทัพของทหารพม่าเพื่อโจมตีเมืองกลางใน พ.ศ. 2328 นำมาสู่เกิดวีรกรรมเมืองกลาง คือ ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

นอกจากนั้นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอนยังพบข้อมูลของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ได้แก่ 1) จอมเผ่าบ้านดอนเป็นพี่ชายต่างมารดาของจอมร้างบ้านเคียน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองกลางต่อจากพระยากลางคางเซ่ง จอมเผ่าบ้านดอนได้รับพระราชทานเครื่องยศตามตำแหน่ง อย่างไรก็ตามไม่พบบันทึกที่กล่าวถึง จอมเผ่าบ้านดอนเกิดและถึงแก่กรรมเมื่อใดมีเพียงคำบอกเล่าของกลุ่มผู้สืบเชื้อสายโลหิตว่า เจ้ากระดุกของจอมเผ่าบ้านดอนถูกบรรจุไว้ในเจดีย์ ณ วัดบ้านดอน หรือวัดเทพกระษัตรี 2) หลวงพ่อท่านเจ้าฟ้า หรือหลวงพ่อผา มีกิตติศัพท์ในด้านเวทมนตร์คาถาอยู่ยงคงกระพัน ในช่วงที่พม่านุกujukโจมตีเพื่อใช้บ้านท้าวเทพกระษัตรีเป็นที่รวมพลและตั้งค่าย หัวหน้าพม่าได้ทำทลายกับหลวงพ่อท่านเจ้าฟ้า โดยระบุว่า หากพม่าเป็นฝ่ายแพ้จะไม่ทำอันตรายต่อสำนักสงฆ์และชาวบ้าน หากพม่าเป็นฝ่ายชนะหลวงพ่อท่านเจ้าฟ้าต้องให้พม่าตั้งค่ายในบ้านท้าวเทพกระษัตรี ในการนี้พม่าเป็นฝ่ายยอมแพ้พร้อมกับถอยทัพกลับ เรื่องอภินิหารของหลวงพ่อท่านเจ้าฟ้าแพร่สะพัดออกไป ทำให้เป็นที่ชื่นชมยินดี เคารพนับถือของชาวกลางเป็นอย่างมาก และ 3) นายนิรันดร์ สุจริตธรรม หรือครูอ้อย เป็นผู้อำนวยการคนแรกของโรงเรียนพรจำปา เป็นหมอพื้นบ้านประจำพื้นที่บ้านดอน และเป็นม้าทรง เป็นผู้ก่อตั้งศาลเจ้าบ้านดอน ครูอ้อยเป็นที่เคารพของคนในพื้นที่ เนื่องจากท่านให้การช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน

สำหรับสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ได้แก่ 1) นาโคกพม่า เป็นโคกที่พม่าเคยพักทัพเมื่อสงครามเก้าทัพ โดยพม่าลำเลียงทัพมาทางคลองอู่ตะเภาขึ้นมาจากคลองบางใหญ่ และชุมชนทัพที่โคกพม่า แล้วซึกปีกกาล้อมเมืองกลาง และตั้งทัพที่หน้าบ้านกลาง 2) บริเวณวนเมืองกลางบ้านดอนในอดีต บริเวณชุดพบแนวกำแพงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กำแพงด้านทิศตะวันออกบริเวณติดกับทุ่งนาในอดีตเคยเป็นคอกม้า และบริเวณนอกกำแพงด้านทิศเหนือในอดีตเคยเป็นคุก ใน พ.ศ. 2550 อาจารย์ฤดี ภูมิภูถาวร ได้ชุดพบแนวกำแพงโบราณ และโบราณวัตถุ คือ อิฐ ซึ่งใช้สร้างกำแพงมีลักษณะและขนาดเท่ากับอิฐในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เมื่อเทียบกับอิฐที่บ้านพระยาริขิตสงคราม [สมัยรัตนโกสินทร์รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4)] พบว่า อิฐบริเวณบ้านพระยาริขิตสงครามมีขนาดเล็กและบางกว่า จึงเชื่อว่า แนวกำแพงที่ชุดพบบริเวณบ้านดอนอยู่ในยุคของจอมเผ่าบ้านดอน และคาดว่าบริเวณนี้เคยมีจอมเผ่าบ้านดอน พระยากลางทองพูนและพระยากลางหนู เป็นผู้ปกครอง นอกจากนี้บริเวณนี้เคยชุดพบปืนใหญ่ ปืนยาว ห้วนโมและแร่แทนตาไลท์หรือขี้ตะกรันจำนวนมาก 3) วัดเทพกระษัตรี เดิมมีนามว่าวัดดอน ต่อมาทางราชการเห็นความสำคัญทางประวัติศาสตร์จึงเปลี่ยนเป็นวัดเทพกระษัตรี เป็นชื่อที่เชิดชูท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทรนำชาวบ้านสู้รบกับพม่าจนได้รับชัยชนะ สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2019 เป็นวัดแรกในจังหวัดภูเก็ตที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ต่อมาได้สร้างเสนาสนะขึ้นเพื่อเป็นการฉลองชัยชนะและความศรัทธาที่มีต่อหลวงพ่ót่านเจ้าฟ้า หรือหลวงพ่อฝ้า เนื่องจากหลวงพ่ót่านมีส่วนสำคัญในการปกป้องเมืองกลาง 4) โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี หรือโรงเรียนวัดบ้านดอน เริ่มเปิดโรงเรียนตั้งแต่ พ.ศ. 2470 โดยใช้ศาลาวัดเทพกระษัตรีเป็นสถานที่เล่าเรียน ใน พ.ศ. 2479 โรงเรียนวัดเทพกระษัตรีได้งบประมาณปลูกสร้างอาคารเรียนซึ่งได้ทำการปลูกสร้างในทิศตะวันตกของวัดเทพกระษัตรี ภายหลังโรงเรียนวัดเทพกระษัตรีปรับปรุงพื้นที่บริเวณสนามฟุตบอล ทำให้ชุดพบกระดูกมนุษย์ และสิ่งของโบราณ เช่น ดาบ กำไล ชัน ถ้วย เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูป ลูกนิมิต 9 ลูก เป็นต้น จึงสันนิษฐาน

ว่า พื้นที่ดังกล่าวเคยเป็นที่ตั้งของโบสถ์วัดเทพกระษัตรีมาก่อน และในบริเวณใกล้เคียงได้ขุดพบหลุมคอนกรีตที่บรรจุอิฐเป็นจำนวนมาก สำนักศิลปากรที่ 15 ภูเก็ตได้พิจารณาว่า ภาชนะที่บรรจุอิฐมีอายุอยู่ในช่วงตอนปลายของกรุงศรีอยุธยา 5) ศาลเจ้าบ้านดอนหรือศาลเจ้ากิมซื่ออ่องไกว้เต้าโบ้เก้ง เดิมศาลเจ้าสร้างเป็นเพิงหลังเล็ก ๆ อยู่หน้าโรงจั่วบริเวณตลาดบ้านดอนริมโรงเรียนวัดเทพกระษัตรี ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ทุ่งนางแก้ว ในระยะแรกศาลเจ้าบ้านดอนสร้างด้วยไม้ฉางหลังคาด้วยสังกะสี จน พ.ศ. 2495 นายนิรันดร์ สุจริตธรรม (ครูอ่อง) ได้เริ่มพัฒนาศาลเจ้าและให้ชื่อศาลเจ้าว่า กิมซื่ออ่อง และได้เริ่มกินผักตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2. ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน พบว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอนมีความหลากหลาย สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจนในด้านความเชื่อ ภูมิปัญญา และประเพณี ได้แก่ หมอกลางบ้านหรือหมอพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การละเล่น สบช่อวันสารทเดือนสิบ การรักษาโรคแบบพื้นบ้าน การรักษาโรคด้วยเวชบำบัด การรักษาด้วยจิตบำบัด ประเพณีถือศีลกินผัก ประเพณีไหว้ตายายผีกลาง (ผีกลาง) และการบวงสรวงบรรพชนผู้กล้าเมืองกลาง งานบุญเดือนสิบ พิธีสวดจาต การหามศพ สวดกลางบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ

อภิปรายผล

ชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตมีประวัติศาสตร์ยาวนานและมีความสำคัญกับจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เมืองกลางบ้านดอนมีบทบาทสำคัญทางการเมือง และเศรษฐกิจ มีบุคคลสำคัญที่ได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความศรัทธาทางศาสนาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสุนทรชัย ขอบยศ (2562) ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนารากฐานท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ที่คำนึงถึงผู้คนในชุมชนท้องถิ่น

เป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นความหลากหลาย การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อตำนาน เรื่องราวปรัมปราในฐานะที่เป็นความเชื่อ การบอกต่อของคนท้องถิ่น และการให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่นในฐานะผู้เล่าเรื่อง (Oral History) และสอดคล้องกับ ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2562) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา: กรณีชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประกอบด้วย เรื่องราวและความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน เขตจังหวัดนครสวรรค์ ความสัมพันธ์กับเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน คติชน ภูมินาม และวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองกลางบ้านดอนเดิมมีความหลากหลาย สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจนในด้านความเชื่อ ภูมิปัญญา และประเพณี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ สอดคล้องกับนันทวิช นูนาถ (2560) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าแห่งวิถีชีวิต วัฒนธรรม เพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน ได้สรุปเป็นองค์ความรู้ พบว่า คุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เป็นองค์รวม โดยการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ให้มาสัมพันธ์กันจนเกิดมิติรอบด้าน สะท้อนความคิด ความเชื่อ ความใฝ่ฝัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว คนในชุมชนท้องถิ่นและจารีตประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของคนในสังคม เป็นสรรพวิชาความรู้ทั้งหมดที่ชุมชนท้องถิ่นใช้แก้ปัญหาหรือจรรโลงชีวิตในการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นทำให้ชุมชนและชาติผ่านพ้นวิกฤตและดำรงความเป็นชาติหรือชุมชนไว้ได้

การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความเข้าใจรากฐานทางสังคม อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของ ทำให้คนในชุมชนได้รับรู้ที่มาของตนเอง เข้าใจเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ วิถีชีวิต และคุณค่าของ

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สั่งสมมายาวนาน นำไปสู่ความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของพื้นที่ อีกทั้งความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากร การวางแผนจัดการพื้นที่ และการส่งเสริมเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ตลอดจนสามารถนำภูมิปัญญาและเรื่องเล่าท้องถิ่นไปต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสร้างรายได้ให้กับ คนในชุมชน องค์ความรู้จากการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังสนับสนุน การเรียนรู้เชิงพื้นที่ซึ่งช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหากับความเป็นจริง นำมาสู่การเกิด ทักษะการสืบค้น การคิดวิเคราะห์ และการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งช่วยป้องกัน การสูญหายมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังสามารถ นำไปใช้ประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรม ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือใช้เป็นข้อมูล ประกอบการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน และชุมชนตระหนักถึงคุณค่ามรดกท้องถิ่นที่มีมาแต่อดีต และสนับสนุนกลุ่มที่ทำงาน ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาการท่องเที่ยว ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการศึกษาของชัยวัฒน์ ทองเพ็ช และสุธาทิพย์ งามนิล (2563) ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิถีทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หน่วยการเรียนรู้วิถีทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้และสร้างแบบวัดที่มีคุณภาพ โดยผู้เรียนรายงานความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นด้วยตนเองโดยการทำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทั้งนี้การจัดเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผ่านกระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และมี

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรง สร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน นอกจากนี้ในการศึกษาของ ดุษฎี ช่วยสุข (2559) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านรูปแบบการสื่อความหมาย ทางการท่องเที่ยวนั้นควรที่มีการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับโบราณสถานและวัตถุที่มีในพื้นที่ การจัดทำป้ายสื่อความหมาย มีคุณค่าท้องถิ่น การจัดทำของที่ระลึกด้วยการนำ รูปแบบของโบราณสถานและโบราณวัตถุมาสร้างเป็นรูปจำลอง การสร้างคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชน และรวมไปถึงการจัดทำข้อมูลในสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลใน เว็บไซต์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น
2. ควรศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก๊ต
3. ควรศึกษาและจัดทำเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงกับสถานที่อื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
4. ควรออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). รายงานสถิติประจำปี 2540.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต. กรมศิลปากร.

จารุณี คงกุล. (2565). อันดามันวิวรรธน์. โอเอสพรีนติ้งเฮาส์.

ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช และสุชาติพิย งามนิล. (2563). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 10(1), 93-108.

ชาววิทย์ เกษตรศิริ. (2540). อารยธรรมพื้นฐานทางประวัติศาสตร์. ต้นอ้อแถมมี.

ชีรวัดน์ นิเจนตร บรรณาธิการ. (2546). ประวัติและผลงาน “เลียบ ชนาศึก”. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

ดุขุฎี ช่วยสุข. (2559). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน. วารสารวิถีสังคมมนุษย์, 4(2), 296-309.

เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี. (2563). วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เมืองถลาง บ้านเคียน. ป่าตองออฟเซ็ทเพลส.

นันธวัช นูนารถ. (2560). ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าแห่งวิถีชีวิต วัฒนธรรม เพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 12(34). 17-26.

ปัญญา ศรีนาค. (2546). ถลาง ภูเก็ต และบ้านเมืองฝั่งทะเลตะวันตก. มติชน.

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 17 : สุบิณสำนวนเก่า : วรรณกรรม-หาดใหญ่, อำเภอ. มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 3 : คอกช้าง : การจับช้าง
เถื่อน-จับ ลูตธมโม. มุณินิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2527). สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 14
ทะเบียน-ธรรมราชา (พิมพ์ครั้งที่ 2). ประยูรพงศ์.
โรงเรียนวัดเทพกระษัตรี. (2560, 6 กันยายน). ประวัติโรงเรียน.
http://watthepkrasattrischool.ac.th/datashow_42758
ฤดี ภูมิภูถาวร. (2550). นักประวัติศาสตร์รุ่นเยาว์กับการสืบค้นเมืองถลางบ้านดอน.
ภูเก็ตบุลเลทิน.
วิบูลย์ สีสวรรณ. (2553). นามานุกรม เครื่องจักสาน. เมืองโบราณ.
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. (2534). เลียบ ชนะศึก : ชุนทรัพย์วัฒนธรรมถลาง.
หอวัฒนธรรมภูเก็ต ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
สมใจ จิตวารินทร์. (2528). ปริศนาคำทายจากบ้านดอน. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดภูเก็ต.
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม. (2544).
ผู้เฒ่าเล่าขาน เรื่องงานเดือนสิบภูเก็ต. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต.
สุนทรชัย ขอบยศ. (2562). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนารากฐานท้องถิ่นที่
เข้มแข็งและยั่งยืน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 17(2), 115-138.
องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี. (2559, 1 เมษายน). วัดเทพกระษัตรี (วัดบ้าน
ดอน). <https://www.thepkrasattri.go.th/travel/detail/511/data.html>.
อมลสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. (2562). การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐาน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา:
กรณีชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน จังหวัดนครสวรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(4), 342-356.
อัศราพงษ์ ศิลปประเสริฐ. (2563). วัดเทพกระษัตรี. SBL บันทึกประเทศไทย, 10(104),
136-137.

Author

Asst. Prof. Dr. Jarunee Khongkun
Department of Community Development,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phuket Rajabhat University
21 Moo 6, Thepkasattri Road, Ratsada Sub-district,
Mueang District, Phuket 83000
Tel: 081-939-0529 E-mail: jarunee.k@pkru.ac.th

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์

Guidelines for Developing the Competencies of Teachers in Charge of School Procurement in Kalasin Province

ภิชาพร โถนารัตน์^{1*}/ อาริยา ปองศิริ²

Pichayaporn Thonarat/ Ariya Pongsiri

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

Faculty of Liberal Arts, Kalasin University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 19 พฤศจิกายน 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 27 ธันวาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุจำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาตามกรอบแนวคิดสมรรถนะและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามหลักเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการ และความรู้เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาที่มีผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดทำคู่มือการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ชัดเจน การได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร การกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นระบบ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญที่พบคือ การขาดระบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ภาระงานด้านการจัดการพัสดุที่ต้องดำเนินควบคู่กับการกิจการสอนประจำ และการขาดการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะจึงมุ่งเน้นที่การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ อย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดขั้นตอนปฏิบัติงานมาตรฐาน ส่งเสริมระบบดิจิทัลลดภาระงานสอน และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่การยกระดับประสิทธิภาพและความยั่งยืนของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุ

คำสำคัญ : สมรรถนะ, ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุ, การจัดซื้อจัดจ้าง

Abstract

This article aimed to investigate the related factors and propose guidelines for developing the competencies of school procurement teachers in Kalasin Province. The sample group consisted of 223 teachers responsible for procurement duties. The research instrument was a questionnaire developed based on the competency framework and validated for content validity and reliability. Data were analyzed using basic statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient to examine the

relationships between independent and dependent variables according to the criteria for interpreting correlation coefficients.

The findings revealed that the factors related to competency development at the highest level included work motivation, management practices, and knowledge of the Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560 (2017). In addition, the development guidelines rated as most important by the respondents were the preparation of clear materials and supplies management manuals, continuous administrative support, systematic supervision and follow-up, and the application of information technology to enhance work efficiency.

However, the major obstacles identified were the lack of standardized materials management systems, excessive procurement responsibilities alongside regular teaching duties, and insufficient systematic monitoring and evaluation. Therefore, the recommendations focused on systematically addressing these issues through the establishment of standard operating procedures, the promotion of digital systems, the reduction of teaching workloads, and the development of knowledge-sharing networks. These measures are expected to enhance both the efficiency and sustainability of teachers responsible for procurement duties.

Keywords: Competency, Teachers Responsible for Procurement Duties, Procurement and Purchasing Management

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนซึ่งเป็นรากฐานในการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะ “การบริหารพัสดุ” ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้ ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระบบ e-GP (Electronic Government Procurement) คือ ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ที่ประเทศไทยใช้เพื่อเพิ่ม

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางด้านพัสดุ โดยเฉพาะครูที่ต้องรับผิดชอบงานพัสดุควบคู่กับภาระการสอนโดยไม่ได้รับการอบรมเฉพาะทาง ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความคลาดเคลื่อนในการดำเนินงาน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะงานอย่างเร่งด่วน

จากแนวคิดของ Spencer & Spencer (1993) สมรรถนะประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านการฝึกอบรมและประสบการณ์ตรงโดยสำนักงาน ก.พ. ได้จำแนกสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน และสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งในบริบทของครูผู้ปฏิบัติงานพัสดุ สมรรถนะเฉพาะที่จำเป็น ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การให้บริการที่ดี ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ความซื่อสัตย์ การทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และการตรวจสอบความถูกต้อง

นอกจากนี้ ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

โดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow, Herzberg ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

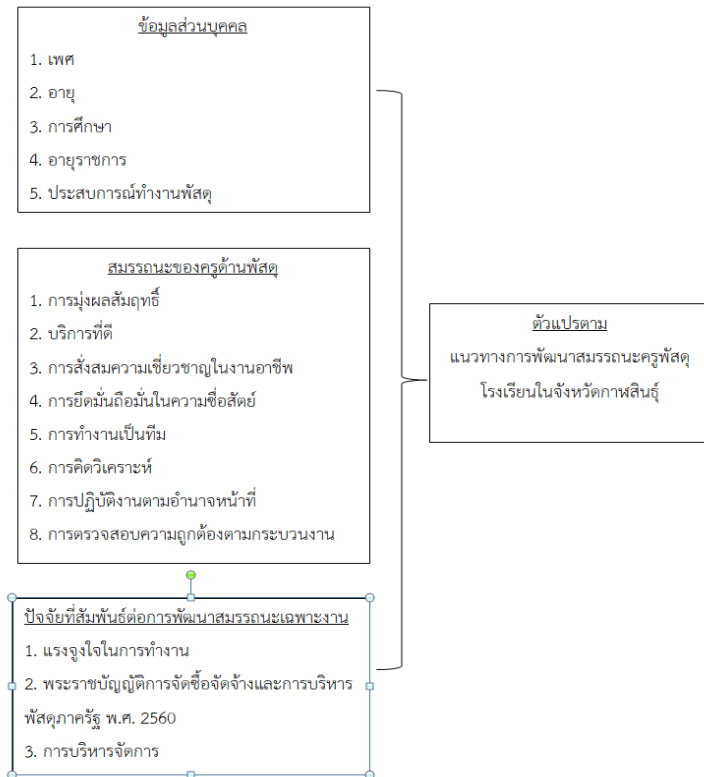
ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะงานควรดำเนินการผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา การใช้เทคโนโลยี และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยอิงจากแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เช่น Boyatzis, Kolb, McClelland และ Goleman เพื่อให้เจ้าหน้าที่พัสดุสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส และสนับสนุนประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวมอย่างยั่งยืน

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการจัดการงานพัสดุ อันจะนำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งสิ้น 524 คน ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 161 คน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 170 คน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาภาคพื้นใต้เขต 3 จำนวน 193 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) ซึ่งจากประชากร 524 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 223 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัยจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษ ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะงาน (แรงจูงใจ ความรู้ และการบริหารจัดการ ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะงานของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษ และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. เครื่องมือใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert Scale 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด”

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.66 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 223 ชุด ซึ่งแจกแบบสอบถามให้แก่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยประสานงานผ่านผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ของแต่ละเขตจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบกลับครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างแต่ละหน่วยงาน

ลำดับที่	หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ประชากร (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
1.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	161	69
2.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	170	72
3.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	193	82
รวมทั้งสิ้น		524	223

การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ระดับสมรรถนะ และปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะ

4.2 เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert Scale

4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

4.3 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามหลักเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

0.00 – 0.19	ต่ำมาก	แทบไม่มีความสัมพันธ์
0.20 – 0.39	ต่ำ	ความสัมพันธ์น้อย
0.40 – 0.59	ปานกลาง	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.60 – 0.79	สูง	ความสัมพันธ์ชัดเจน
0.80 – 1.00	สูงมาก	ความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมาก

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสตุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสตุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านแรงจูงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และความรู้ด้านพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25

2. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสตุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ ทั้ง 3 เขต ควรจัดให้มีคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะด้านพัสดุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนิเทศงานพัสดุอย่างเป็นระบบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการงานพัสดุของโรงเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับระเบียบ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 อย่างต่อเนื่อง และกำหนดภาระงาน

พัสดุให้ชัดเจนและเหมาะสมกับภารกิจอื่น ๆ ของครู ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และสนับสนุนให้ครูผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้เข้าร่วมประชุม/สัมมนาด้านการจัดซื้อจัดจ้าง 4.41

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนมองว่างานพัสดุเป็นภารกิจสำคัญที่ส่งผลต่อภาพรวมของโรงเรียน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ มีแรงจูงใจจากผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานในการพัฒนางานพัสดุ มีความตั้งใจและพยายามทำงานพัสดุให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ รู้สึกสนุกและท้าทายเมื่อได้รับมอบหมายงานด้านพัสดุ และมีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาความสามารถด้านงานพัสดุ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wobste (2001) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาหลักการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเคนตักกี ของสหรัฐอเมริกา ด้านการเงินและพัสดุ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของงานพัสดุขึ้นอยู่กับบุคลิกและแรงจูงใจของเจ้าหน้าที่ในการจัดการทรัพยากร

1.2 ความรู้ด้านพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

1.2.1 ด้านการบริหารงานพัสดุ ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารงานพัสดุ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนสามารถจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีได้อย่างถูกต้อง ทราบวิธีเลือกวิธีจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมตามมูลค่าและประเภทพัสดุ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กุสุมา แยมเกตุ, จตุพล ยงศรี และ จักรกฤษณ์ โปณะทอง (2019) ได้ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานของ

บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการวางแผนเป็นระบบ

1.2.2 ด้านความสำคัญของการบริหารงาน ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความสำคัญของการบริหารงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนตระหนักว่าการบริหารพัสดุอย่างถูกต้องจะลดความสูญเปล่าของงบประมาณ เข้าใจว่าการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน และมองว่าการบริหารงานพัสดุคือการกิจสำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สว่างวงศ์ หมายถึงมกลาง และนภาพร วงษ์วิชิต (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุอย่างถูกต้องส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรและประสิทธิภาพการทำงาน

1.2.3 ด้านประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านประสิทธิภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนสามารถควบคุม ดูแล และรายงานการใช้พัสดุได้อย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินงานพัสดุให้เสร็จภายในกรอบเวลาที่กำหนด สามารถจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างได้ถูกต้องและครบถ้วน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wobste (2001) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาหลักการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเคนตักกีของสหรัฐอเมริกา ด้านการเงินและพัสดุ ผลการวิจัยพบว่า การจัดซื้อ การดูแล และการแจกจ่ายพัสดุมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการจัดการอย่างเป็นระบบ

1.3 ด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในงานพัสดุ มีการจัดเก็บข้อมูลพัสดุอย่างเป็นระเบียบและสามารถตรวจสอบได้ง่าย สามารถประสานงานกับผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัสดุอย่างสม่ำเสมอ และมีการวางแผนการดำเนินงานพัสดุล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตติยา บุญเปล่ง (2560) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน ในเครือข่ายการจัดการศึกษากระเทียม-สะกาดแก้วหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

การจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน ถือเป็นแนวทางที่มีความสำคัญสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากช่วยสร้างมาตรฐาน และเป็นเอกสารอ้างอิงให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ อ้างอิง แนวคิดการจัดการความรู้ของ (Nonaka & Takeuchi, 1995)

การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางสำคัญรองลงมา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกลุ่มบริหารงานบุคคลมีบทบาทในการกำหนด นโยบายและสร้างความตระหนัก เพื่อให้ผู้บริหารจัดสรรกำลังคนและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงนโยบายของ (Mintzberg, 1994)

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกกำกับดูแล ที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานพัสดุเป็นไปตามกฎหมายและมีประสิทธิภาพ

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สนับสนุนการจัดการงานพัสดุ ช่วยลด ขั้นตอน ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิด การจัดการเชิงดิจิทัลของ (Davenport, 1998)

การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานพัสดุ เป็นแนวทาง ที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและการแบ่งปันองค์ความรู้ ซึ่งมีความสำคัญ

เชิงนโยบายในการพัฒนาที่ยั่งยืน อ้างอิงแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ (Wenger, 1998)

การจัดอบรมและสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น

การกำหนดภาระงานพัสดุให้ชัดเจนและเหมาะสม เป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารงานบุคคลในการจัดสรรอัตรากำลังและภาระงาน เพื่อไม่ให้ครูต้องรับภาระมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นความสมดุลของงานและชีวิต (Work-Life Balance)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดอบรมและพัฒนาความรู้

1.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรงานพัสดุ เช่น ระยะเวลาในการจัดซื้อความถูกต้องของเอกสาร

1.2 อบรมเชิงลึกเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยใช้กรณีศึกษาและสถานการณ์จริงในโรงเรียน

1.3 จัดทำคู่มือการบริหารงานพัสดุแบบย่อ สำหรับครูที่ไม่มีพื้นฐานด้านกฎหมาย

1.4 อบรมหลักสูตรเฉพาะด้านพัสดุ เช่น การจัดทำ Terms of Reference (TOR), การประเมินราคา, การใช้ระบบ e-GP (Electronic Government Procurement)

1.5 สร้างเครือข่ายครูพัสดุระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี

1.6 หน่วยงานรับผิดชอบ: กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

-
2. การพัฒนาระบบและเครื่องมือสนับสนุน
 - 2.1 พัฒนาระบบเบิกจ่ายออนไลน์ภายในโรงเรียน
 - 2.2 จัดอบรมด้านการสื่อสารและการบริการเชิงรุก สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานพัสดุ
 - 2.3 บรรจุการพัฒนาสมรรถนะครูพัสดุในแผนพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน
 - 2.4 พัฒนาระบบสนับสนุนการทำงาน เช่น แบบฟอร์มมาตรฐาน โปรแกรมช่วยจัดทำเอกสารพัสดุที่สอดคล้องกับกฎหมาย
 - 2.5 หน่วยงานรับผิดชอบ: กลุ่ม ICT กลุ่มบริหารงานบุคคล และผู้บริหารสถานศึกษา
 3. การจัดตั้งคณะทำงานและการสนับสนุนจากผู้บริหาร
 - 3.1 แต่งตั้งคณะทำงานด้านพัสดุในโรงเรียน โดยมีครูจากหลายฝ่ายร่วมกัน
 - 3.2 จัดประชุมวางแผนและติดตามงานพัสดุอย่างสม่ำเสมอ
 - 3.3 เชื่อมโยงผลการประเมินงานพัสดุกับการพิจารณาความดีความชอบ
 - 3.4 ประกาศเชิดชูเกียรติครูพัสดุที่มีผลงานดีเด่น
 - 3.5 พิจารณาส่งตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะทางด้านพัสดุในโรงเรียนเพื่อสร้างเป้าหมายการเติบโตในสายงาน
 - 3.6 หน่วยงานรับผิดชอบ: กลุ่มบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 4. การประเมินผลและการใช้เทคโนโลยี
 - 4.1 ประเมินผลการดำเนินงานพัสดุอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เกณฑ์ที่สะท้อนทั้งความถูกต้องและความรวดเร็ว
 - 4.2 จัดทำแนวทางปฏิบัติงานพัสดุที่เป็นมาตรฐานระดับโรงเรียนหรือเขตพื้นที่
 - 4.3 ส่งเสริมการใช้ระบบดิจิทัล เช่น ระบบ e-GP (Electronic Government Procurement) หรือโปรแกรมจัดการพัสดุ
 - 4.4 จัดสรรเวลาและลดภาระงานสอนให้ครูพัสดุในช่วงที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง
-

4.5 จัดประชุมแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขระหว่างครูผู้สอนในระดับ
เครือข่ายหรือเขตพื้นที่

4.6 หน่วยงานรับผิดชอบ: กลุ่ม ICT, กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
และกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์

5. การส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใส

5.1 จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรม เช่น เวทีแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์

5.2 ส่งเสริมการใช้ระบบ e-GP (Electronic Government Procurement)
และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ เพื่อความโปร่งใส

5.3 สร้างความตระหนักรู้ถึงบทบาทของงานพัสดุที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การศึกษา เช่น การจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

5.4 หน่วยงานรับผิดชอบ: กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ และ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความต้องการและปัญหาเชิงลึกของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พัสดุ โดยใช้วิธี
วิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion) เพื่อให้เข้าใจบริบทการทำงาน และความท้าทายที่แท้จริง
ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาสมรรถนะมีความตรงจุดและยั่งยืน

2. ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในสังกัดอื่นที่ไม่ใช่เขตพื้นที่การศึกษา
เช่น โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น
ในจังหวัดเพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยและแนวทางการพัฒนา
ในบริบทที่หลากหลาย อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2560) ข้อมูลจากระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-Government Procurement e-GP). <http://www.gprocurement.go.th>
- กุสุมา แยมเกตุ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามสายงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ [วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134, ตอนที่ 24 ก. <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/>
- รัตติยา บุญเปล่ง. (2560). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายการจัดการศึกษากระเทียม – สะกาดแก้วหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 23(2), 45-60.
- สว่างวงศ์ หมายเทียมกลาง และ นภาพร วงษ์วิชิต. (2562). สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์, 6(2), 290.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. (2566). ข้อมูลสถานศึกษา: ข้อมูลโรงเรียน. <https://www.ksn1.go.th/web2020/ข้อมูลสถานศึกษา/ข้อมูลโรงเรียน/>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2566). ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน. <https://www.kalasin2.go.th/en/หน้าแรก/ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน/>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. (2566). หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: โรงเรียน. <https://web.kalasin3.go.th/web/หน้าแรก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/โรงเรียนในสังกัด/>.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). *คู่มือการพัฒนาข้าราชการตามสมรรถนะหลัก (Core Competencies)*. แอร์บอร์น พรินต์.
- Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model of effective performance*. John Wiley & Sons.
- Davenport, T. H. (1998). *Information ecology: Mastering the information and knowledge environment*. Oxford University Press.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. Harper & Row.
- McClelland, D. C. (1973). *Work motivation: Theory of human motivation*. John Wiley & Sons.
- Mintzberg, H. (1994). *The rise and fall of strategic planning*. Free Press.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford University Press.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. John Wiley & Sons.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.

Wobste, A. (2001). *A study of financial and procurement operations in a Kentucky high school, (Publication No. 1443-A)* [Doctoral dissertation, University of Kentucky]. ProQuest Dissertations Publishing.

Authors

Miss Pichayaporn Thonarat
Department of Management,
Faculty of Liberal Arts,
Kalasin University
Mueang Kalasin District, Kalasin Province 46000
Tel: 0910530127 E-mail: n.uk1932@hotmail.com

Miss Ariya Pongsirt
Lecturer in the Department of Public Administration,
Faculty of Liberal Arts,
Kalasin University
13 Moo 14, Sub-district,
Namon District, Kalasin Province 46230
Tel: 0872224418 E-mail: ariya.po@ksu.ac.th

การพัฒนาารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงิน เพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

The Development of Potential Model for Innovative Leaders in Financial Services for Competitiveness in the Digital Economy

ผลินสุ เจริญยิ่ง^{1*} / สุภัททา ปินทะแพทย² / ภาวณิ บุญโยสมณ³

Palinsu Jaroenyong/ Supatta Pinthapataya/ Pawinee Boonyasopon

^{1,2} คณะพัฒนารุจกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Faculty of Business and Industrial Development,

King Mongkut's University of Technology North Bangkok

³ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Faculty of Architecture and Design

King Mongkut's University of Technology North Bangkok

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 18 มีนาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 4 เมษายน 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 5 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล 2) พัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และ 3) จัดทำคู่มือพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงิน

เพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล การวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างเทคนิคเดลฟาย สัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย คือผู้บริหารธนาคาร จำนวน 19 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้เทคนิค Index of Item-Objective Congruence (IOC) ประชุมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีประสบการณ์ในธุรกิจการเงิน การธนาคาร นักพัฒนาผู้บริหารและพัฒนางานองค์กร จำนวน 15 คน ประเมินคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร จำนวน 5 คน เครื่องมือในงานวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าสถิติมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ B-BEACONN เป็นรูปแบบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย 3 มิติ 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. มิติด้านความรู้ผู้นำเชิงนวัตกรรม มุ่งองค์ประกอบหลัก (1) ด้านธุรกิจการเงินการธนาคาร (2) ด้านเทคโนโลยีเชิงนวัตกรรม 2. มิติด้านทักษะผู้นำเชิงนวัตกรรม มุ่งองค์ประกอบหลัก (3) ด้านการบริหารองค์กรด้วยนวัตกรรม (4) ด้านการบริหารความเสี่ยงของนวัตกรรม (5) ด้านการจัดการข้อมูลเชิงลึก 3. มิติคุณลักษณะผู้นำเชิงนวัตกรรม มุ่งองค์ประกอบหลัก (6) ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ (7) ด้านการยึดลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (8) ด้านความร่วมมือกับเครือข่าย รูปแบบและคู่มือการพัฒนา ศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่ม ด้วยฉันทามติในด้านความเหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

คำสำคัญ: รูปแบบศักยภาพ, ผู้นำเชิงนวัตกรรม, ธุรกิจการเงิน, ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

Abstract

This research aimed to (1) examine the components of the potential of innovative leaders in financial services for competitiveness in the digital economy, 2) develop a potential model for innovative leaders in financial services for competitiveness in the digital economy, and 3) create a proposed development guideline for leaders in financial services for competitiveness in the digital economy. A mixed- method research approach was employed, incorporating the Delphi method, in-depth interviews, and focus group discussions. The study involved 19 banking executives, with research instruments validated using the Index of Item-Objective Congruence (IOC). The focus group discussions included 15 experts in banking, executive leadership, and organizational development, while five human resource experts evaluated the proposed development guideline. The research instruments included interviews, questionnaires, and focus group discussions records forms. Data analysis was performed using content analysis, median, and interquartile range (IQR). The research findings revealed that the development of a potential model "B-BEACONN", comprising with three dimensions and eight key components, detailed as 1. Knowledge of Innovative Leaders: (1) banking business understanding and compliance, 2) technological innovation; 2. Skills of Innovative Leaders: (3) innovation-driven organizational management, (4) agile cybersecurity and risk management, (5) data analytics for strategic decision-making; 3. Characteristics of Innovative Leaders: (6) creative and strategic thinking, (7) customer-centric management, and (8) collaboration and ecosystem networking. The proposed development guideline for innovative leaders in

financial services for competitiveness in the digital economy was validated through experts focus group discussions, achieving unanimously approved its relevance, applicability, and practical implementation.

Keywords: Potential Model, Innovative Leaders, Financial Services, Digital Economy

บทนำ

ธุรกิจบริการทางการเงินกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพลิกผันของเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยิ่งเร่งให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มากขึ้น ภายใต้บริบทของการแข่งขันที่รุนแรงและคาดเดาไม่ได้ (VUCA World) องค์กรต้องปรับตัวด้วยการนำเทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) บล็อกเชน (Blockchain) เทคโนโลยีคลาวด์ (Cloud Computing) และอินเทอร์เน็ตสรรพสิ่ง (IoT) มาใช้ โดยเฉพาะในธุรกิจธนาคารที่ต้องตอบสนองต่อพฤติกรรมลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป นวัตกรรมทางการเงินที่มีการเติบโตสูงในประเทศไทย ในปี 2563 มีอัตราการใช้จ่ายแบ่งกึ่งที่สูงที่สุดในโลกถึง 68.1% ต่อเดือน รวมถึงมีอัตราการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนเป็นอันดับสองของโลก (Brand Inside, 2564) การเปลี่ยนแปลงเชิงดิจิทัลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเศรษฐกิจดิจิทัลจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในอีก 10-20 ปีข้างหน้า (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

การเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลส่งผลให้ธุรกิจบริการทางการเงินต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านการแข่งขันที่รุนแรงและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวและพัฒนาแนวคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางขององค์กรให้สามารถเติบโตได้

อย่างยั่งยืนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (McKeown, 2008) นอกจากนี้ การบริหารข้อมูล (Data Governance) และการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันและขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้า (Deloitte, 2020) ในธุรกิจบริการทางการเงินยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการลงทุนและการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ การนำเทคโนโลยี Fintech มาใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการเงิน ลดต้นทุน และกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับผู้บริโภคทุกระดับ (Arner, Barberis & Buckley, 2015) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางเทคโนโลยีดังกล่าวยังมาพร้อมกับ ความเสี่ยงใหม่ โดยเฉพาะในด้าน Cybersecurity และการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากการโจมตีทางไซเบอร์ องค์กรการเงินจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566)

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันที่รุนแรง บทบาทของผู้นำในธุรกิจบริการทางการเงินมีความสำคัญมากขึ้นกว่าที่เคย ผู้นำต้องมีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับอุตสาหกรรม รวมถึงสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าให้กับองค์กร การกำกับดูแลตลาด แนวโน้มทางการเงิน และการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นปัจจัยที่ช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม (Deloitte, 2020) นอกจากนี้ การตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ บล็อกเชน และการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง จะช่วยให้องค์กรสามารถนำโซลูชัน (Solutions) ที่ทันสมัยมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำ (Arner, Barberis & Buckley, 2015) อย่างไรก็ตาม หากขาดองค์ความรู้เหล่านี้ ผู้นำอาจเผชิญกับความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน เช่น ความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มของตลาด การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ และความล้มเหลวในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ธุรกิจพลาดโอกาสในการเติบโตและเผชิญกับความเสี่ยงที่จะล้าหลังคู่แข่ง (Porter, 2020) นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีทักษะในการบริหารจัดการองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนา

นวัตกรรม การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดค้นแนวทางใหม่ ๆ และความสามารถในการปรับตัวของทีมงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (Mishkin, 2019) ขณะเดียวกัน ผู้นำต้องสามารถบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น การควบคุมความปลอดภัยของข้อมูล การบริหารจัดการกฎระเบียบ และการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เพิ่มขึ้น (World Bank, 2021) การขาดทักษะในด้านนี้อาจนำไปสู่ปัญหาที่กระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กร รวมถึงความไม่มั่นคงในระบบการเงิน ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า ผู้นำที่สามารถใช้ข้อมูลเชิงลึกมาวิเคราะห์แนวโน้มและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้อง จะสามารถเพิ่มโอกาสในการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Deloitte, 2020) ในทางกลับกัน การขาดความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจอาจทำให้กลยุทธ์ขององค์กรขาดทิศทาง ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างแม่นยำ และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว (Porter, 2020)

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำก็เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผู้นำที่เปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ๆ และมีความคิดเชิงสร้างสรรค์สามารถกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมที่ช่วยให้องค์กรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Mishkin, 2019) ในทางตรงกันข้าม ผู้นำที่ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้องค์กรสูญเสียโอกาสทางธุรกิจและไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ การสร้างเครือข่ายและพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำที่สามารถสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ และมีเครือข่ายในอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง จะมีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรม (Amer et al., 2015) ในขณะที่องค์กรที่ขาดเครือข่ายที่ดี อาจประสบกับความล่าช้าในการเข้าถึงแนวโน้มใหม่ ๆ และขาดโอกาสในการเติบโต เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดจากการขาดคุณสมบัติสำคัญของผู้นำ จะเห็นได้ว่าองค์กรที่ไม่มีผู้นำที่มีองค์ความรู้รอบด้าน ทักษะเชิงกลยุทธ์ และคุณลักษณะในการขับเคลื่อนนวัตกรรม จะเผชิญกับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน การขาดความเชื่อมั่นจากลูกค้า และการพลาดโอกาสในการพัฒนาธุรกิจ (World Bank, 2021)

จากประเด็นที่กล่าวมา เห็นได้ว่าการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงิน เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันขององค์กร และขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลให้เติบโตอย่างยั่งยืน ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการนวัตกรรม เทคโนโลยี และข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
2. พัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
3. จัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) และส่วนที่ 2 การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus-group Discussion) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย และจัดทำคู่มือ ด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการ

สัมภาษณ์เชิงลึก การตอบแบบสอบถาม และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สำหรับประเมินคู่มือ

2. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนแรก ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เริ่มจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางจากธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย จำนวน 19 คน เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและพัฒนาแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้ในรอบที่ 2 เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) และในรอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามฉบับเดิมเพื่อยืนยันความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกครั้ง หากพบความเห็นไม่สอดคล้อง จะนำเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่สอง คือ การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านการประชุมสนทนากลุ่ม โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ร่วมพิจารณาร่างรูปแบบฯ ให้ข้อเสนอแนะ และลงมติเห็นชอบ จากนั้นนำผลสะท้อนกลับไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ร่วมกับคณะที่ปรึกษา

ขั้นตอนสุดท้าย คือ การจัดทำคู่มือการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยจัดทำร่างเบื้องต้นของคู่มือ แล้วนำไปขอข้อเสนอแนะและความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนปรับปรุงและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาองค์กรและภาวะผู้นำ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคเดลฟายใน 3 รอบ โดยรอบแรกใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ส่วนรอบที่ 2 และ 3 ใช้สถิติค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยกำหนด

เกณฑ์ความเห็นสอดคล้องที่ IQR ไม่เกิน 1.50 (พงศเทพ จิระโร, 2552) เพื่อพิจารณาความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

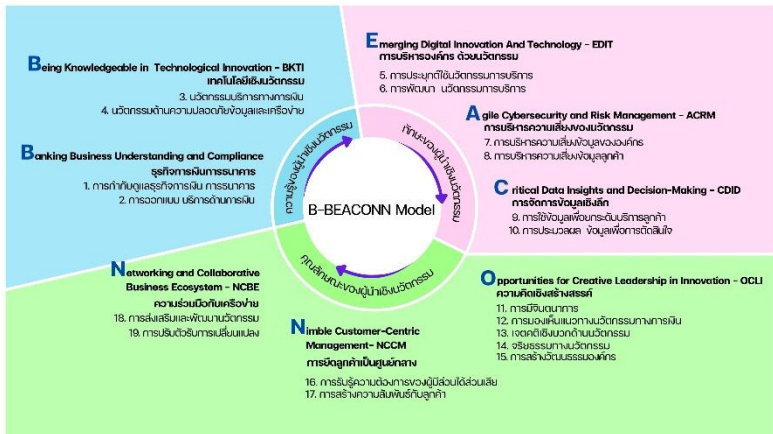
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2 และรอบที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในเดลฟายรอบที่ 1 ได้ 3 มิติ 14 ด้าน

2. ผลการจัดกลุ่มองค์ประกอบของรูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่าได้ 3 มิติ 8 องค์ประกอบหลัก 19 องค์ประกอบรอง แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จากข้อคำถามจำนวน 62 ข้อ โดยมีค่านัยฐาน (Mdn.) อยู่ในช่วงตั้งแต่ 4.00 ถึง 5.00 และค่าความสอดคล้องพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ไม่เกิน 1.5

3. ผลการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จัดทำร่างรูปแบบศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล นำไปสู่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ในการประชุมสนทนากลุ่ม ได้ลงมติเห็นชอบและมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงข้อองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงมิติ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

มิติที่	องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย (จำนวน 62 ข้อ)	
1. ความรู้ของ ผู้นำเชิง นวัตกรรม	1.ด้านการเงินการธนาคาร	1. การกำกับดูแลธุรกิจการเงินการธนาคาร 2. การออกแบบบริการด้านการเงิน	1 2 3 4	
	2.ด้านเทคโนโลยีเชิงนวัตกรรม	3. นวัตกรรมบริการทางการเงิน 4. นวัตกรรมด้านความปลอดภัยข้อมูลและเครือข่าย	5 6 7-10	
2. ทักษะผู้นำเชิง นวัตกรรม	3.ด้านบริหารองค์กรด้วย นวัตกรรม	5. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมบริการ 6. การพัฒนานวัตกรรมบริการ	13 14 11 12	
	4.ด้านการบริหารความเสี่ยงของ นวัตกรรม	7. การบริหารความเสี่ยงข้อมูลขององค์กร 8. การบริหารความเสี่ยงข้อมูลลูกค้า	26 27 29-32 34-36 28-33	
3.คุณลักษณะ ผู้นำเชิง นวัตกรรม	6.ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์	11. การมีจินตนาการ 12. การมองเห็นแนวทางนวัตกรรมทางการเงิน 13. เจตคติเชิงบวกด้านนวัตกรรม 14. จริยธรรมทางนวัตกรรม 15. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร	51 52 47 48 49 50 59 60 53 54	
		7.ด้านการยึดลูกค้าเป็น ศูนย์กลาง	16.การรับรู้ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 17. การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า	37 38 39 40 41
		8.ด้านความร่วมมือกับเครือข่าย	18.ภาพส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม 19. การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง	55-58 61 62

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยตั้งชื่อรูปแบบว่า B-BEACONN Model

4. ผลการสร้างคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

ผลการจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ การแนะนำคู่มือ สารสำคัญของคู่มือแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และ ส่วนที่ 2 หลักการและแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย 8 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ด้านความรู้ธุรกิจการเงินการธนาคาร หมวดที่ 2 ด้านความรู้เทคโนโลยีเชิงนวัตกรรม หมวดที่ 3 ด้านทักษะการบริหารองค์กรด้วยนวัตกรรม หมวดที่ 4 ด้านการบริหารความเสี่ยงของนวัตกรรม หมวดที่ 5 ด้านการจัดการข้อมูลเชิงลึก หมวดที่ 6 ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ หมวดที่ 7 ด้านการยึดลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และหมวดที่ 8 ด้านความร่วมมือกับเครือข่าย

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในแต่ละองค์ประกอบสามารถนำมาอภิปรายรายละเอียดเพิ่มเติมได้ดังนี้

มิติที่ 1 มิติด้านความรู้ของผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเงินการธนาคาร (Banking Business Understanding and Compliance – BBUC) และ เทคโนโลยีเชิงนวัตกรรม (Being Knowledgeable in Technological Innovation – BKTi) โดยในส่วนของ BBUC ผู้นำต้องมีความรู้ด้านการกำกับดูแลธุรกิจการเงินการธนาคาร ซึ่งช่วยให้สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว (Mishkin, 2019) รวมถึงความสามารถในการออกแบบบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์พฤติกรรมผู้บริโภคและแนวโน้มดิจิทัล ซึ่งช่วยเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร (Keeley et al., 2013; Goncharova et al., 2020)

ในส่วนของ BKT1 ผู้นำต้องมีความรู้ด้านนวัตกรรมบริการทางการเงิน เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการทางสังคมมาประยุกต์ใช้ (Goncharova et al., 2020) รวมถึงการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะในธุรกิจ SMEs (พัทธนนท์ เปรมสมิทธิ์, 2564) นอกจากนี้ ยังต้องเข้าใจ ความสำคัญของนวัตกรรมด้านความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชื่อมั่นของลูกค้าและเสถียรภาพของระบบธนาคารดิจิทัล (Kitsios et al., 2021) ผู้นำที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทั้งด้านการเงิน เทคโนโลยี และการบริหารความเสี่ยงได้อย่างลึกซึ้ง จะสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคงในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจการเงินต้องมีความรู้รอบด้าน ทั้งในด้านการเงิน เทคโนโลยี และการบริหารความเสี่ยง เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว โดยเฉพาะความรู้ด้านการกำกับดูแลและการออกแบบบริการทางการเงิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเสถียรภาพและความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจการเงิน

มิติที่ 2 ด้านทักษะของผู้นำเชิงนวัตกรรม มิติด้านทักษะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหารองค์กรด้วยนวัตกรรม (Emerging Digital Innovation and Technology – EDIT), การบริหารความเสี่ยงของนวัตกรรม (Agile Cybersecurity and Risk Management – ACRM) และ การจัดการข้อมูลเชิงลึก (Critical Data Insights and Decision-Making – CDID) โดยในด้าน EDIT ผู้นำต้องมีทักษะในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมบริการและพัฒนานวัตกรรมให้ตอบสนองความซับซ้อนของตลาดการเงิน ซึ่งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร (McKinsey, 2022; Tchuta & Xie, 2017) ขณะที่ ACRM เน้นการวิเคราะห์ คาดการณ์ และปรับกลยุทธ์ความปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันความเสี่ยงทั้งในระดับองค์กรและระดับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทางการเงิน (Mrwebi & Cici, 2019; Sharma, 2023) สำหรับ CDID ผู้นำต้องสามารถใช้ AI และ Data Analytics เพื่อยกระดับการให้บริการ วิเคราะห์เชิงคาดการณ์ และตัดสินใจแบบ

เรียลไทม์ พร้อมกับบริหารความเป็นส่วนตัวของข้อมูลอย่างสมดุลผ่านการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม (Shivkumar & Nihaal, 2017; Deloitte, 2020) ความสามารถในการจัดการข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคลและรักษาความภักดีของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Arner, Barberis & Buckley, 2015) โดยผู้นำที่มีทักษะทั้งสามด้านจะสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความมั่นคงและความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจการเงินการธนาคารต้องมีทักษะรอบด้านในการบริหารองค์กรท่ามกลางความซับซ้อนของตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการบูรณาการองค์ความรู้ด้านธุรกิจ การจัดการ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้แนวคิดการจัดการนวัตกรรมแบบบูรณาการ (Synergic Innovation Management) ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยง โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์คาดการณ์ และปรับกลยุทธ์เพื่อรับมือกับภัยคุกคาม โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยของข้อมูลซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจแบบเรียลไทม์ การวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ และการออกแบบบริการเฉพาะบุคคล (Personalized Services) ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Data Privacy) และการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม (Ethical AI) เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพทางธุรกิจและลดความเสี่ยงในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

มิติที่ 3 ด้านคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Opportunities for Creative Leadership in Innovation – OCLI), การยืดหยุ่นค่าเป็นศูนย์กลาง (Nimble Customer-Centric Management – NCCM) และ ความร่วมมือกับเครือข่าย (Networking and Collaborative Business Ecosystem – NCBE) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำยุคใหม่ต้องมี

ทั้งจินตนาการ มุมมองเชิงนวัตกรรม เจตคติเชิงบวก ความซื่อสัตย์ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ (Susanto et al., 2023; Ancona et al., 2007; Well, 2024) นอกจากนี้ การเข้าใจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่เหนือความคาดหมายยังเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความภักดีและความสามารถในการแข่งขันขององค์กร (Hasan et al., 2023; Nasution et al., 2014) ในด้าน NCBE ผู้นำต้องส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการอัปสเกลและรีสทิลบุคลากร เพื่อให้สามารถรับมือกับเทคโนโลยีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น AI, Big Data และแพลตฟอร์มดิจิทัล (Ma, 2023) การใช้แนวคิด Open Innovation ช่วยให้ผู้นำสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรจากภายในและภายนอกองค์กรเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืน (Keeley et al., 2013; McKeown, 2008) ขณะเดียวกัน การจัดทำกลยุทธ์พัฒนาทรัพยากรบุคคลดิจิทัลให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรจะช่วยให้บุคลากรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง และช่วยให้องค์กรสามารถรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

จากการวิจัยพบว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องมีความสามารถในการตระหนักรู้และตีความการเปลี่ยนแปลง (Sensemaking) มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Visionary Thinking) และสามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ดิจิทัลภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่มีเจตคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงจะสามารถคาดการณ์แนวโน้มตลาด พัฒนากลยุทธ์ที่ตอบโจทย์ลูกค้า และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่น ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนการอัปสเกลและรีสทิลบุคลากรให้พร้อมรับมือกับเทคโนโลยีใหม่ พร้อมออกแบบกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรบุคคลดิจิทัลให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางธุรกิจ เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 องค์กรควรนำรูปแบบศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินเพื่อการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคัดเลือกผู้บริหารธนาคาร

1.2 องค์กรควรส่งเสริมและผลักดันให้พนักงานได้มีโอกาสการพัฒนาตนเองตามแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรม องค์กรควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรมผ่านการฝึกอบรมและสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานทุกระดับ โดยเฉพาะในส่วนของความคิดสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานประจำวัน

1.3 องค์กรควรจัดให้มีการฝึกอบรมหรือเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้บริหารระดับสูงและระดับกลาง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.4 องค์กรควรจัดตั้งหน่วยงานหรือทีมงานเฉพาะกิจด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อเร่งรัดการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมมาใช้แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพื่อการเตรียมทักษะความพร้อมของบุคลากรสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

1.5 องค์กรควรสนับสนุนการส่งพนักงานเข้าร่วมและสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับการแข่งขันในระดับภูมิภาค

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารระดับสูงและกลางองค์กรในธุรกิจทางการเงินธนาคาร

2.1 การพัฒนาศักยภาพผู้นำระดับสูงและระดับกลางในสถาบันการเงินผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางในองค์กรธุรกิจบริการทางการเงินธนาคาร

2.2 ผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม และนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตั้งแต่ระดับพนักงานใหม่ไปจนถึงระดับผู้บริหาร

2.3 ผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางควรเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัล และสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ให้แก่บุคลากรในองค์กรเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และติดตามแนวโน้มเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 ผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางควรเป็นผู้นำด้วยการลงมือทำ (Leading by Example) เพื่อการเป็นแบบอย่างในการริเริ่ม ทดลองสิ่งใหม่ และเปิดรับแนวคิดที่แตกต่าง เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์สู่การพัฒนา นวัตกรรม

2.5 ผู้บริหารระดับสูงควรมีบทบาทในการ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นแรงผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการจัดการนวัตกรรม สำหรับผู้บริหารระดับกลางผู้ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การวางแผนโครงการ การบริหารความเสี่ยง และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 แนวทางการพัฒนาต่อยอดศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมในธุรกิจบริการทางการเงินการปรับใช้ 8 องค์ประกอบหลักของผู้นำเชิงนวัตกรรมให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มธุรกิจบริการทางการเงิน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละอุตสาหกรรมในภาคการเงิน เช่น สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions - SFI) และ บริษัทเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech)

3.2 การต่อยอดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจใหม่ (Start-ups) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการธุรกิจใหม่ (Start-ups) โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นของธุรกิจสำหรับผู้ก่อตั้งและทีมบริหารสามารถคัดเลือกบุคลากรที่มีศักยภาพ

3.3 การพัฒนาตัวชี้วัดศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับองค์กรทางการเงินและธนาคาร เพื่อองค์กรสามารถระบุและพัฒนาผู้นำที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนนวัตกรรม และเตรียมความพร้อมสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.1 ควรมีการออกแบบเครื่องมือวัดศักยภาพของผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovation Leadership Assessment Tools) ที่สามารถใช้ประเมินภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรในภาคการเงิน

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). *บทบาทของเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศไทย*.

<https://www.set.or.th>

พงศ์เทพ จิระโร .(2552). บทวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (IQR). *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(18), 1-13.

เทอดพงษ์ หงส์หิรัญเรือง. (2561). *ผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]*.

https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

พัทธนันท์ เปรมสมิทธิ์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารของผู้บริหารสู่องค์กรสมรรถนะสูงของสถาบันการเงินการธนาคาร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]*.

https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

สำนักส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2566). *Cybersecurity: ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในยุคดิจิทัล*. สำนักส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.

<https://www.depa.or.th/th/article-view/tech-series-cyber-security>

อเคราะห์ รัชเวียง, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, สิกกรมารีย์ ชายเออร์ส, สมใจ ศรีเนตร, และ วีรวัฒน์ เพ็งช่วย. (2564). รูปแบบของการจัดองค์กรที่เน้นนวัตกรรมสำหรับการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์วิฤติภัยใหม่ในประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*, 11(3), 1-12.

Brand Inside. (2564). *คนไทยใช้งาน Mobile Banking มากที่สุดในโลก พร้อมเผย 10 อันดับแพลตฟอร์มยอดนิยม*. <https://brandinside.asia>

- Techsauce. (2018). การเติบโตของธุรกิจ FinTech สู่การเป็นตัวแปรสำคัญต่อโลกของ 'การเงินการลงทุนไทย'. [https:// techsauce.co/tech-and-biz/fintechs-growing-influence-on-financial-world](https://techsauce.co/tech-and-biz/fintechs-growing-influence-on-financial-world)
- Ali, Q., & Parveen, S. (2021). A conceptual framework for the role of leadership in financial innovation adoption in the Australian banking industry. *Journal of Management Info*, 8(3). 192-205.
- Ancona, D., Malone, T. W., Orlikowski, W. J., & Senge, P. M. (2007). In praise of the incomplete leader. *Harvard Business Review*, 85(2), 92–100.
- Arner, D. W., Barberis, J. N., & Buckley, R. P. (2015). The evolution of fintech: A new post-crisis paradigm?. *Georgetown Journal of International Law*, 47(4), 1271–1319.
- Baba, M. A., Haq, Z. U., Dawood, M., & Aashish, K. (2023). FinTech adoption of financial services industry: exploring the impact of creative and innovative leadership. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(10), 453.
- Deloitte. (2020). *Digital leadership: Building tomorrow's leaders today*. <https://www2.deloitte.com>
- Fintech news Africa. (2024, March 21). *Redefining resilience for banks in the digital era with the four zeros*. *Fintech News Africa*. <https://fintechnews.africa /43518/fintechafrica/redefining-resilience-for-banks-the-digital-era-with-the-four-zeros/>
- Goncharova, N., Rodionov, D., & Bogacheva, T. (2020). Experience in Innovative Leadership in the Banking Business. In *6th International Conference on Social, Economic, and Academic Leadership (ICSEAL-6-2019)* (pp. 91-99). Atlantis Press.

- Hasan, M. M., Siam, S. A. J., & Haque, A. (2023). The significance of customer service in establishing trust and enhancing the reputation of the banking industry in Bangladesh. *Business and Economics in Developing Countries*, 1(2), 47-51.
- Keeley, L., Walters, H., Pikkell, R., & Quinn, B. (2013). *Ten types of innovation: The discipline of building breakthroughs*. John Wiley & Sons.
- Kitsios, F., Giatsidis, I., & Kamariotou, M. (2021). Digital transformation and strategy in the banking industry: Evaluating the impact of Innovative leadership. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 10(1), 1–15.
- Ma, Q. (2023). Leadership and Innovation in the Digital Economy. *Academic Journal of Business & Management*, 5(10), 146-150.
- McKeown, M. (2008). *The Truth About Innovation*. Prentice Hall
- McKinsey. (2022). *What is innovation?* McKinsey & Company.
<https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/mckinsey%20explainers/what%20is%20innovation/what-is-innovation-final.pdf?shouldIndex=false>
- Mishkin, F. S. (2019). *The economics of money, banking, and financial markets* (12th ed.). Pearson Education.
- Mrwebi, V., & Cici, Y. (2019). Exploring innovative leadership in the financial sector: A case of risk management in banking. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, 3(2), 19-29.

-
- Nasution, R. A., Sembada, A. Y., Miliani, L., Resti, N. D., & Prawono, D. A. (2014). The Customer Experience Framework as Baseline for Strategy and Implementation in Services Marketing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 148, 254–261.
- Porter, M. E. (2020). *The role of financial services in driving economic stability and growth*. <https://www.hbs.edu>
- Sharma, R. (2023). *Digital transformation in financial services: Navigating new frontiers*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25650-0>
- Shivkumar, G., & Nihaal, M. (2017). A Survey on the Role of Artificial Intelligence in financial Technology. *International Journal of Innovative Research in Computer*, 5(6). 11809 – 11816.
- Susanto, Y., Lian, B., & Marisya, F. (2023). Creativity and innovative behavior to enhance competitive advantage with the moderating role of digital leadership. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBA)*, 7(4), 1614-1628.
- Tchuta, L., & Xie, F. (2017). “Towards a synergic innovation management model: the interplay of market, technology, and management innovations”. *International Journal of Business and Economic Development (IJBED)*, 5(1), 60-70.
- Wells, R. (2024). *What is leadership? a new definition for 2024*. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/rachelwells/2024/03/12/what-is-leadership-a-new-definition-for-2024/?sh=69a05f173c92>
- World Bank. (2021). *Financial inclusion: A key driver for reducing inequality and fostering economic growth*. <https://www.worldbank.org>
-

Authors

Ms. Palinsu Jaroenying

Doctoral Student of Industrial Business and Human Resource
Development Executive Development Program,

Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok

Tel: 092-469-5195 Email: pjaroenying@gmail.com

Associate Professor Dr. Supatta Pinthapataya

Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok

Tel: 0 2555 2000 ext. 3817 Email: Supatta.p@bid.kmutnb.ac.th

Associate Professor Dr. Pawinee Boonyasopon

Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of
Technology North Bangkok

Tel: 02-555-2000-6825 Email: pawinee.b@archd.kmutnb.ac.th

การพัฒนาแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงาน
ก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
The Potential Development Model of Competency for Chief
Electrical System Engineers in the Construction of Large
Industrial Plants

พงษ์ศักดิ์ รัตนพันธ์^{1*} / สุชาติ เชียงฉิน² / ธีรวิทย์ บุญยโสภณ³ /
สมนึก วิสุทธิแพทย์⁴

Pongsak Rattanapun/ Suchart Siengchin/ Teravuti Boonyasopon/
Somnoek Wisuttiapaet

^{1,2,3,4} คณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
Faculty of Business and Industrial Development,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 30 เมษายน 2568
ปรับปรุงแก้ไข: 31 พฤษภาคม 2568
ตอบรับตีพิมพ์: 4 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 2) พัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และ 3) จัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของ

หัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รูปแบบการวิจัยใช้เทคนิคเดลฟายโดยมีกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน และการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ที่ใช้ประกอบด้วยค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR)

ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 15 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 คือ ด้านความรู้ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ 1.2) ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ 1.3) ความรู้ด้านกฎหมาย 1.4) ความรู้ด้านความปลอดภัย และ 1.5) ความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ องค์ประกอบหลักที่ 2 คือ ด้านทักษะ มี 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) ทักษะในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากร 2.2) ทักษะในการแก้ไขปัญหา 2.3) ทักษะการติดต่อประสานงาน 2.4) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 2.5) ทักษะในการมอบหมายการดำเนินงาน และ 2.6) ทักษะการติดตามควบคุม องค์ประกอบหลักที่ 3 คือ ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) มีความมุ่งมั่นพัฒนา 3.2) เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย 3.3) มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม และ 3.4) ความเป็นผู้นำในการบริหารงาน รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิมีผลการประเมินด้วยมติเอกฉันท์ว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและคู่มือแนวการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้

คำสำคัญ : รูปแบบสมรรถนะ, หัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า, งานก่อสร้างโรงงาน, อุตสาหกรรมขนาดใหญ่

Abstract

The objectives of the study “The Potential Development Model Competency of chief electrical system engineers in the construction large industrial plants,” are to 1) study and analyze the key components necessary for developing the competencies of chief electrical system engineers in managing electrical construction systems, 2) develop a comprehensive competency model for chief engineers in this context, and 3) create a manual for competency development in this field. The research employed the Delphi technique and focus group discussions. The target group consisted of 19 experts and 14 qualified professionals participating in focus group discussions. The research instruments included interview forms and questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, specifically the median and interquartile range (IQR). The research findings revealed that the competency model for chief electrical system engineers in the construction large industrial plants consists of 3 main components and 15 sub-components. The first main component is Knowledge, comprising 5 sub-components: 1.1) professional expertise knowledge, 1.2) strategic problem-solving knowledge, 1.3) legal knowledge, 1.4) safety knowledge, and 1.5) budget management knowledge. The second main component is Skills, comprising 6 sub-components: 2.1) planning and resource allocation skills, 2.2) problem-solving skills, 2.3) coordination skills, 2.4) technology utilization skills, 2.5) delegation skills, and 2.6) monitoring and control skills. The third main component is Personal Attributes, comprising 4 sub-components: 3.1) commitment to continuous

development, 3.2) openness to diverse opinions, 3.3) honesty and fairness, and 3.4) leadership in work management.

The competency model for chief electrical system engineers in the construction large industrial plants was unanimously evaluated by qualified professionals as appropriate. The competency development manual for chief electrical system engineers in the construction large industrial plants is suitable and can be implemented for developing competencies of chief electrical system engineers in the construction large industrial plants.

Keywords: Competency Model, Chief Electrical System Engineer, Industrial Factory Construction, large industrial plants

บทนำ

ธุรกิจก่อสร้างมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะงานก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ทั้งในภาครัฐและเอกชน อุตสาหกรรมก่อสร้างไทยมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องในช่วงปี 2565-2567 ตามการขยายตัวของโครงการลงทุนภาครัฐและภาคเอกชน แรงขับเคลื่อนหลักมาจากการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับ Eastern Economic Corridor หรือ "เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก" และโครงการขยายเส้นทางการคมนาคมขนส่ง ทั้งทางรางและถนน รวมถึงการลงทุนโครงการก่อสร้างภาคเอกชนทั้งในส่วนที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์ที่มีแนวโน้มทยอยฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจ

สำหรับตลาดงานระบบ Mechanical & Electrical (M&E) หรืองานระบบสาธารณูปโภค ซึ่งประกอบด้วยงานระบบไฟฟ้า ประปา และระบายอากาศ มีมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนราว ร้อยละ 12-15 ของมูลค่าตลาดก่อสร้างรวม โดยแบ่งเป็นงานระบบไฟฟ้าร้อยละ 6-8 งานระบบประปาร้อยละ 3-5 และงานระบบปรับอากาศร้อยละ 3-5

ของมูลค่าตลาดก่อสร้างรวม มีแนวโน้มเติบโตประมาณร้อยละ 8 ในปี 2019 และคาดว่าจะเติบโตต่อเนื่องที่ร้อยละ 4 ต่อปีในระยะกลาง (2020-2022) ตามการขยายตัวของโครงการก่อสร้างทั้งภาครัฐและเอกชน

ในบริบทนี้ หัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าเป็นตำแหน่งสำคัญในโครงสร้างโครงการก่อสร้างระบบไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งต้องมีคุณลักษณะและสมรรถนะที่แตกต่างจากวิศวกรไฟฟ้าทั่วไป ในการบริหารงานระบบไฟฟ้าที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยระดับสูง โดยเฉพาะในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่ายังขาดการกำหนดสมรรถนะที่ชัดเจนและการพัฒนาบุคลากรที่ตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในประเด็นการบริหารและควบคุมการดำเนินงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบไฟฟ้า การขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของหัวหน้าวิศวกรไฟฟ้าที่มีสมรรถนะเพียงพอ

การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า พัฒนารูปแบบสมรรถนะที่เหมาะสม และจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ โดยใช้กรอบแนวคิดสมรรถนะของ McClelland (1973) ที่ครอบคลุมด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) การศึกษาใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารงานวิศวกรรม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย กลุ่มวิศวกรระดับสามัญและวุฒิวิศวกร และกลุ่มนักวิชาการ

การวิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า ว่าหมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 5 ปี มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพระดับสามัญวิศวกร และมีการตัดสินใจหรือความสัมพันธ์อยู่ในงานที่ตนทำเป็นหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าโครงการในงานก่อสร้างระบบไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรม โดยสมรรถนะวิศวกรไฟฟ้างานระบบ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานความต้องการของหัวหน้า

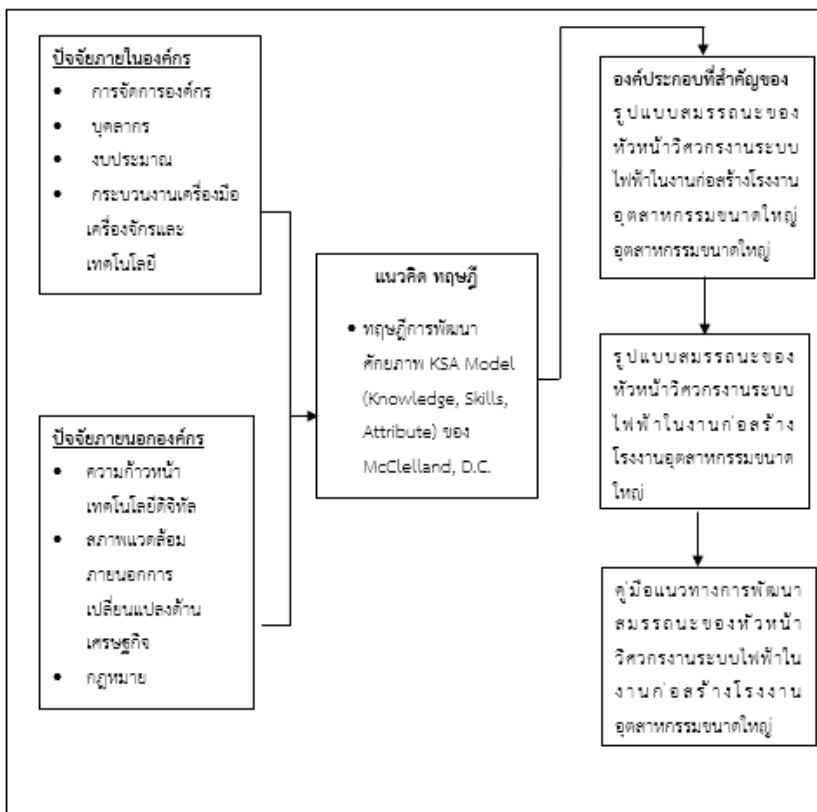
วิศวกรรมระบบไฟฟ้า เพื่อบริหารงานระบบไฟฟ้าในโครงการก่อสร้างโรงงาน
อุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างระบบไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
3. เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้พิจารณาบริบทของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ให้มีสมรรถนะ ที่ประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร ปัจจัยภายนอกองค์กร โดยใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีของ McClelland (KSA Model) ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) คุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Attitude) โดยใช้กระบวนการวิจัยด้วย เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ในการสกัดองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อสร้างองค์ประกอบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รูปแบบสมรรถนะ และจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยด้วยวิธีเทคนิคเดลฟาย ซึ่งเป็นการวิจัยอนาคต (วิเชียร, 2566) เพื่อค้นหาองค์ประกอบของสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จากผู้มีประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญงาน

ก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบรูปแบบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า ในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ หัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยมี ขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการพัฒนา รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและกำหนดกรอบการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เริ่มจากการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตรวจสอบความครอบคลุม ของเนื้อหาโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไป สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารงานวิศวกรรมงาน ระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 5 ท่าน กลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอุตสาหกรรมก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวน 2 ท่าน กลุ่มผู้ชำนาญการสายอาชีพระดับสามัญและวุฒิวิศวกรวิศวกรรมงานระบบไฟฟ้า ในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 8 ท่าน กลุ่มงานด้านวิชาการ อาจารย์ผู้ชำนาญการด้านวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ จำนวน 4 ท่าน นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ทำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เชิงลึก มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สำหรับการประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ นำข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญของเดลฟายรอบที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามโดยใช้ผลการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหาจากข้อมูลการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นข้อคำถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด มีแบบประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile) เป็นรายชื่อ และทำการ

ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาในแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง

โดยใช้แบบสอบถามฉบับเดิมแต่มีการแสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอไทล์ (Inter Quartile) และคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไว้ในแต่ละข้อคำถาม เพื่อให้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ การกำหนดระดับค่าคะแนนในมาตราส่วนประมาณค่าแบบสอบถามที่กำหนดค่ามาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนารูปแบบ โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (ฉบับร่าง) แล้วนำเสนอต่อที่ประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบฯ หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบ จนได้รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำคู่มือ โดยการนำองค์ประกอบจากรูปแบบ มาจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (ฉบับร่าง) นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงคู่มือ จนได้คู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากข้อมูลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประกอบกับการสรุปประเด็นสัมภาษณ์และประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน และการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ผลการวิเคราะห์ค่าความสำคัญและความสอดคล้องของความคิดเห็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการวิจัยเดลฟายรอบที่ 2 และรอบที่ 3 แสดงให้เห็นว่า คำถามส่วนใหญ่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และผ่านเกณฑ์ด้านความสอดคล้อง โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 โดยมีผลสรุป ดังแสดงในตารางที่ 1

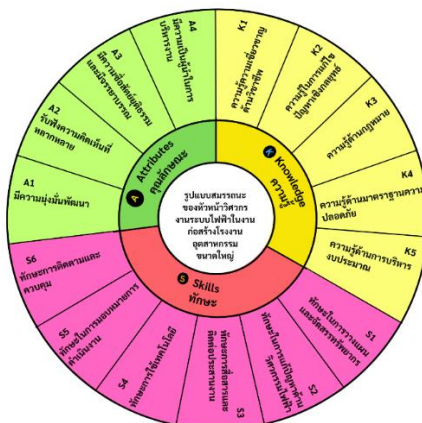
ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จากผลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ด้านความรู้ (Knowledge)	K1 ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ K2 ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ K3 ความรู้ด้านกฎหมาย K4 ความรู้ด้านมาตรฐานความปลอดภัย K5 ความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ
ด้านทักษะ (Skills)	S1 ทักษะในการวางแผน และจัดสรรทรัพยากร S2 ทักษะในการแก้ปัญหา S3 ทักษะการสื่อสารและการติดต่อประสานงาน S4 ทักษะการใช้เทคโนโลยี S5 ทักษะการมอบหมายการดำเนินงาน S6 ทักษะการติดตามและควบคุมงาน

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จากผลการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Attributes)	A1 ความมุ่งมั่นพัฒนา A2 เปิดใจรับฟังความคิดเห็น A3 มีความซื่อสัตย์ยุติธรรมและมีจรรยาบรรณ A4 มีความเป็นผู้นำในการบริหารงาน

2. รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หลังจากทำการคัดแยกองค์ประกอบจากผลการวิจัยข้างต้น ที่ได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นำมาสร้างเป็นรูปแบบได้ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

3. ผลการจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

การจัดทำร่างคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จากผลสรุปของรูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของรูปแบบดังกล่าวมาจัดทำเป็นคู่มือแนวทางเพื่อสนับสนุนการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือนี้ได้รวบรวมเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงาน วิธีปฏิบัติ และตัวชี้วัดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในแต่ละด้าน เพื่อให้มั่นใจถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการนำคู่มือไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าในการพัฒนาปรับปรุงคู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำเสนอคู่มือดังกล่าว ซึ่งมีความเหมาะสมด้านเนื้อหา ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คู่มือมีการจัดเรียงเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะ แนวทางปฏิบัติ ผลที่ได้ และตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาอย่างชัดเจน คู่มือสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในองค์กรได้

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

องค์ประกอบของรูปแบบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่สามารถสรุปได้ 3 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skills) และ 3) ด้านคุณลักษณะ (Attributes) ซึ่งประกอบด้วย 15 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1. ด้านความรู้ (Knowledge) มี 5 องค์ประกอบย่อย 1.1) ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ 1.2) ความรู้ในการแก้ไข

ปัญหาเชิงกลยุทธ์ 1.3) ความรู้ด้านกฎหมาย 1.4) ความรู้ด้านมาตรฐานความปลอดภัย 1.5) ความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ 2. ด้านทักษะ (Skills) มี 6 องค์ประกอบย่อย 2.1) ทักษะในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรในโครงการ 2.2) ทักษะในแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3) ทักษะการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก 2.4) ทักษะในการใช้ซอฟต์แวร์การจัดการโครงการหรือเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการทำงาน 2.5) ทักษะในการมอบหมายการดำเนินงาน 2.6) ทักษะการติดตามควบคุมการดำเนินโครงการ และ 3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Attributes) มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) มีความมุ่งมั่นพัฒนา 3.2) เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย 3.3) มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม 3.4) ความเป็นผู้นำในการบริหาร จากองค์ประกอบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

2. การอภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในด้านสมรรถนะหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะที่ได้รับการศึกษาในครั้งนี้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนและทันเท่าเทียมสากลในอุตสาหกรรมงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนางานให้เป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ในภาพรวมของรูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ 2) ความรู้

ในการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ 3) ความรู้ด้านกฎหมาย 4) ความรู้ด้านมาตรฐานความปลอดภัย และ 5) ความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีแนวความคิดที่จะพัฒนาบุคลากร ตำแหน่งหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าของตนเองให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการทำงาน (Competency) เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยนักวิชาการชื่อ David McClelland ได้ทำการศึกษาวิจัยว่าทำไมบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันจึงมีผลงานที่แตกต่างกัน จึงทำการศึกษาวิจัยโดยแยกบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีออกจากบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานพอใช้ แล้วจึงศึกษาว่าบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีผลการทำงานที่แตกต่างกันอย่างไร ผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่าสมรรถนะ (Competency) (จิระประภา, 2549: 58) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ ภูรัตน์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการธุรกิจงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ด้านความรู้ ผู้ประกอบการงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) เทคโนโลยีและนวัตกรรม 3) การวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยง และ 4) ระบบการจัดการองค์กรและกฎหมาย

2.2 ด้านทักษะ (Skills) ในภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สมรรถนะหลักด้านทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 สมรรถนะย่อย คือ 1) ทักษะในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรในโครงการ 2) ทักษะในแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะการสื่อสารและติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก 4) ทักษะในการใช้ซอฟต์แวร์การ จัดการโครงการหรือเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการทำงาน 5) ทักษะในการมอบหมายการดำเนินงาน 6) ทักษะการติดตามควบคุมการดำเนินโครงการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ศักดิ์สิทธิ์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการธุรกิจงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง มีองค์ประกอบ ด้านทักษะการบริหารจัดการธุรกิจงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถด้านวิศวกรรม 2) การวางแผนงานและ มอบหมายงาน 3) การบริหารทีมงาน และ 4) การพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชา และการแข่งขันทางธุรกิจงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) มาตรฐาน และระบบการให้บริการที่รวดเร็ว 2) การบริหารต้นทุน การดำเนินงานและการตัดสินใจ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กร และ 4) ความพร้อมบุคลากรและคุณภาพงาน และได้นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

2.3 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes) ในภาพรวมของการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สมรรถนะหลักด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีความมุ่งมั่นพัฒนา 2) เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย 3) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมและมีจรรยาบรรณ และ 4) มีความเป็นผู้นำในการบริหาร มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Spencer and Spencer (1993) ได้กำหนดคุณลักษณะของสมรรถนะของบุคคลที่อยู่ในเบื้องลึก และฝังแน่นเป็นแนวพฤติกรรม แนวความคิดที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ 1) ความมุ่งมั่นพัฒนา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความมุ่งมั่นพัฒนาเป็นคุณลักษณะสำคัญของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (2006) ประการแรก ช่วยให้สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือการปฏิบัติตามมาตรฐานที่เปลี่ยนแปลงไป ประการที่สอง การแสดงออกถึงความมุ่งมั่นพัฒนาของหัวหน้าจะเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจให้ทีมงานเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Yukl (2013) ที่พบว่าพฤติกรรมของผู้นำมีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของผู้ตามข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญยังชี้ให้เห็นว่า หัวหน้าวิศวกรที่มีความมุ่งมั่นพัฒนามักจะสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่า เนื่องจากมีมุมมองที่กว้างขวางและทันสมัย รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากหลากหลายแหล่งมาบูรณาการในการแก้ปัญหา 2) การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Edmondson (2018) ที่พบว่าการสร้างบรรยากาศแห่งความปลอดภัยทางจิตวิทยา (Psychological Safety) ซึ่งสมาชิกในทีมรู้สึกปลอดภัยที่จะแสดงความคิดเห็น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทีมมีประสิทธิภาพสูงผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า หัวหน้าวิศวกรที่เปิดใจรับฟังความคิดเห็นมักจะสามารถจัดการความขัดแย้งในทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแสวงหาจุดร่วมและประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในงานก่อสร้างที่มักมีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายวิศวกรรม ฝ่ายก่อสร้าง และฝ่ายบริหาร 3) ความซื่อสัตย์ยุติธรรมและมีจรรยาบรรณผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความซื่อสัตย์ยุติธรรมเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับหัวหน้าวิศวกร โดยเฉพาะในงานก่อสร้างที่มีมูลค่าสูงและมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย

โดยสรุป ผลการวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า สมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ครอบคลุม 3 ด้านหลัก คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการบริหารและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาความสามารถของหัวหน้างานให้สามารถปรับตัวและบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานศึกษาต่าง ๆ สนับสนุนแนวคิดที่ว่าพัฒนาหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ต้องให้ความสำคัญทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะทาง และคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของการแข่งขันที่สูงมากขึ้นในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 กระทรวงอุตสาหกรรมควรนำคู่มือแนวทางพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าในงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไปใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร

1.2 กระทรวงมหาดไทยโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรใช้แนวทางนี้กำหนดเป็นแผนพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมในระดับประเทศ

1.3 กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และสภาวิศวกรควรนำผลวิจัยด้านองค์ประกอบสมรรถนะไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการผลิตวิศวกรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ทั้งในแง่ของความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมก่อสร้างโรงงานขนาดใหญ่ ควรนำรูปแบบสมรรถนะจากงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้าและบุคลากรในตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง ด้วยการจัดฝึกอบรมหรือพัฒนาตามแนวทางที่กำหนดในคู่มือ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหัวหน้างาน

3.1 หัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า ควรนำผลการศึกษาด้านองค์ประกอบสมรรถนะไปใช้ในการประเมินตนเอง วางแผนพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและบริหารงานสู่ความสำเร็จ

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะของวิศวกรไฟฟ้าในตำแหน่งอื่นๆ เช่น วิศวกรไฟฟ้าโรงงาน วิศวกรไฟฟ้าระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในเชิงลึก และนำมาใช้ในการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมไฟฟ้าอย่างครบวงจร

4.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบสมรรถนะระหว่างวิศวกรในธุรกิจก่อสร้างอุตสาหกรรมและธุรกิจก่อสร้างประเภทอื่น ๆ เช่น งานก่อสร้างราชการ

งานก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค เพื่อทราบถึงความแตกต่างของสมรรถนะที่จำเป็นในแต่ละบริบท

4.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าวิศวกรงานระบบไฟฟ้า นอกเหนือจากปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เช่น ปัจจัยด้านระบบการสนับสนุนขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรประภา อัครบวร. (2549). *สมรรถนะในตำแหน่งงาน: แนวทางพัฒนาเพื่อความสำเร็จ*. เต่า. วิเชียร เกตุสิงห์. (2566). *คู่มือการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. ศูนย์ผลิตตำราเรียนและสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศักดิ์สิทธิ์ ปัญญาแวว, ชูสิวรรณ โชติวงษ์ และปรีดา อัครวินิจตระการ. (2565). “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการงานระบบวิศวกรรมในอุตสาหกรรมก่อสร้าง.” *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 8(1), 237-253.
- Edmondson, A. C. (2018). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. John Wiley & Sons
- McClelland, D. C. (1973). “Testing for competence rather than for “intelligence”. ” *American Psychologist*. 28(1), 1-14.
- Senge, P.M. (2006). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Doubleday (A Division of Random House), 7.
- Spencer, L. M. and Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. John Wiley & Sons.
- Yukl, G. (2013). *Leadership in organizations*. 8th ed. Boston : Pearson Education.

Authors

Mr. Pongsak Rattanapun

Doctoral Student of Industrial Business and Human Resource
Development Executive Development Program,
Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok
Tel: 061-617-8949 E-mail: lhin.trader@gmail.com

Professor Dr. Suchart Siengchin

Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok
Tel: 0 2555 2000 ext. 2920 Email: suchart.s@tggs.kmutnb.ac.th

Professor Dr. Teravuti Boonyasopon

Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of
Technology North Bangkok
Tel: 02-555-2000 ext. 1111 Email: contact@op.kmutnb.ac.th

Associate Professor Dr. Somnoek Wisuttiapaet

Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's
University of Technology North Bangkok
Tel: 0 2555 2000 ext. 2298 Email: somnoek.w@itdi.kmutnb.ac.th

กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

Online Marketing Strategies for the Beekeeping Community Enterprise in Ratchaburi Province

วัลญา ศาลา^{1*}/ ฟาริดา ร่มพฤกษ์²

Wanlaya Sala/ Farida Romphruek

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 16 มิถุนายน 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 15 สิงหาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี และ 3) เสนอแนวทางกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดออนไลน์ที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลจอมประทัด อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี จำนวน 391 คน คำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.87 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน และเลขานุการกลุ่ม ผู้แทนฝ่ายการตลาดและประชาสัมพันธ์ สมาชิกกลุ่ม ผู้แทนองค์กร นักวิชาการด้านการตลาดดิจิทัล และลูกค้าที่ซื้อ

สินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติ Pearson correlation ประกอบผลการศึกษาผลการวิจัย พบว่า

ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงอยู่ในระดับมาก ($X = 3.72$, S.D. = 0.79) โดยด้านการผลิตและคุณภาพสูงสุด ส่วนกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($X = 3.65$, S.D. = 0.87) โดยด้านการสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือสูงสุด ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติมพบว่าศักยภาพและกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.62$, $p < 0.01$) แนวทางที่เหมาะสมควรมุ่งเน้นการสื่อสารมาตรฐานการผลิต ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก วิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค พัฒนาศักยภาพสมาชิกด้านการตลาดดิจิทัล และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การตลาดออนไลน์, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, ชันโรง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the potential of the stingless beekeeping community enterprise in Ratchaburi Province, 2) to study online marketing promotion strategies of the stingless beekeeping community enterprise in Ratchaburi Province, and 3) to propose appropriate online marketing promotion strategies for the stingless beekeeping community enterprise in Ratchaburi Province. The quantitative research involved 391 residents of Chom Prathap Subdistrict, Wat Phleng District, Ratchaburi Province, determined using Yamane's (1973) formula with systematic sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.87. The qualitative research used nine key informants, including the chairman, vice chairman, secretary, marketing and

public relations representatives, group members, representatives from community organizations, a digital marketing academic, and customers who purchased products online. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using descriptive statistics, content analysis, and Pearson's correlation as supportive evidence.

The findings revealed that the overall potential of the stingless beekeeping community enterprise was at a high level ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.79), with production and quality ranked the highest. Online marketing strategies were also at a high level ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.87), with brand building and credibility ranked the highest. Additional analysis indicated a high positive correlation between potential and strategies ($r = 0.62$, $p < 0.01$). Appropriate strategies should emphasize communication of production standards, the use of social media as the main marketing channel, market and consumer behavior analysis, capacity building in digital marketing, and systematic management.

Keywords: Strategy, Online Marketing, Community Enterprise Group, Chan Rong

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนที่เน้นการส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชนในประเทศไทย โดยมีการผลักดันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) เป้าหมายสำคัญของแผนฉบับนี้คือการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและการเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการแข่งขันในตลาดทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการตลาดออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสทางธุรกิจและการเข้าถึงตลาดที่กว้างขวางขึ้น นโยบายนี้ส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงในจังหวัดราชบุรี สามารถเข้าถึงลูกค้าได้กว้างขวางยิ่งขึ้นผ่านการตลาดออนไลน์ ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่อยู่นอกพื้นที่และช่วยลดต้นทุนในการขาย อีกทั้งยังทำให้ชุมชนสามารถเผยแพร่เอกลักษณ์ของสินค้าท้องถิ่นออกไปสู่ตลาดที่กว้างขวางขึ้น ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่นที่ภาครัฐให้ความสำคัญ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ใช้การตลาดออนไลน์ในการขยายฐานลูกค้าและสร้างความแข็งแกร่งในตลาดได้กลายเป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างชัดเจน มีโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยกรมการพัฒนาชุมชนและกรมส่งเสริมการเกษตร ที่มีการจัดอบรมและเสริมสร้างความรู้ด้านการทำการตลาดออนไลน์ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้จัดทำแนวทางและนโยบายสนับสนุนการพัฒนาสินค้าชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและเงินสนับสนุนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำการตลาดดิจิทัลมาใช้ เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจเหล่านี้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดมากขึ้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์การเลี้ยงชันโรงซึ่งเป็นแมลงที่มีบทบาทสำคัญในการผสมเกสรให้พืชผล อีกทั้งยังสามารถผลิตน้ำผึ้งชันโรงที่มีคุณภาพและมีความต้องการสูงในตลาดได้ ชันโรงผลิตน้ำผึ้งที่มีสรรพคุณพิเศษแตกต่างจากน้ำผึ้งทั่วไป มีสารต้านอนุมูลอิสระและมีคุณค่าทางอาหารที่สูง จึงเป็นสินค้าที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและเหมาะสำหรับการขยายตลาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงในจังหวัดราชบุรีมี 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งพื้นเมืองและชันโรงอำเภอบ้านคา 2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรินชูนชันโรงบ้านบางกล้วย 3. กลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง หมู่ 3 ตำบลสวนผึ้ง 4. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านห้วยน้ำขาว โดยทั้ง 4 กลุ่มได้มีการแบ่งปันข้อมูลกันเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรง กลุ่มที่มีศักยภาพน่าสนใจที่สุดในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มรินชูนชันโรง ที่บ้านบางกล้วย ตำบลจอมประทัด อำเภอดำเนินสะดวก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565) กลุ่มรินชูนชันโรงได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์โดยใช้การตลาดออนไลน์เป็นเครื่องมือในการกระจายสินค้า ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าในวงกว้างและขยายตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี แม้ว่ากลุ่มรินชูนชันโรงจะมีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและมีความต้องการสูงในตลาด แต่ยังคงประสบปัญหาหลายประการในการทำการตลาดออนไลน์ ดังนี้ ปัญหาหลักประกอบด้วย ขาดทักษะด้านเทคโนโลยี สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ มีความรู้จำกัดในการใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อน ขาดความโดดเด่นในตลาด สินค้ามีรูปแบบคล้ายคลึงกับสินค้าอื่นๆ ในตลาดออนไลน์ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ มีงบประมาณจำกัดในการดำเนินการโฆษณาออนไลน์ การสร้างความผูกพันกับลูกค้า ขาดทักษะในการสร้างความรู้สึกรักผูกพันกับลูกค้าผ่านสื่อออนไลน์ ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA, 2565) ระบุว่า ความท้าทายสำคัญในการทำตลาดออนไลน์สำหรับวิสาหกิจชุมชนคือการขาด

ความรู้และทรัพยากรในการทำการตลาดอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลให้การตลาดออนไลน์ไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามที่ควรจะเป็น

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงในจังหวัดราชบุรี วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบในกระบวนการทำการตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน และพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากการตลาดออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายตลาดได้กว้างขวางขึ้น และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงจังหวัดราชบุรี

ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถของกลุ่มในการพัฒนา กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถแข่งขันและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเศรษฐกิจฐานรากที่เน้นการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า (กรมส่งเสริมการเกษตร,

2562) ศักยภาพจึงเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกลุ่มในการเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านการผลิต การตลาด และการจัดการทรัพยากร สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี สามารถพิจารณาศักยภาพได้ 4 ด้านหลัก ได้แก่

1. ด้านการผลิตและคุณภาพ หมายถึง ความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง ได้มาตรฐาน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเพียงพอ ทฤษฎีการจัดการคุณภาพ (Total Quality Management: TQM) อธิบายว่าการควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของกลุ่ม

2. ด้านการตลาดออนไลน์ หมายถึง ความสามารถของกลุ่มในการนำสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้า สอดคล้องกับแนวคิด Digital Marketing Mix (7Cs Framework) ที่เน้นการสร้างความสะดวก ความเชื่อถือ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่

3. ด้านการวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค คือ เป็นความสามารถในการศึกษาความต้องการ ค่านิยม และรูปแบบการบริโภคของลูกค้า เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ที่ระบุว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคม บุคคล และจิตวิทยา

4. ด้านทรัพยากรบุคคลและช่องทางการจำหน่าย คือ ภายภาคส่วนนี้ครอบคลุมการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความพร้อมของสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนการสร้างเครือข่ายช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และผ่านช่องทางออนไลน์ แนวคิด Resource-Based View (RBV) ชี้ว่า การใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและความรู้ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการจำหน่ายที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ (Online Marketing Strategy) เป็นแนวทางการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการตลาดโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความสัมพันธ์ และกระตุ้นการซื้อสินค้าหรือบริการ กลยุทธ์ดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากเป็นช่องทางที่ช่วยลดต้นทุน ขยายตลาด และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในระดับที่กว้างขึ้น (Kotler & Keller, 2016) สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์สามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ (Branding and Credibility) การสร้างแบรนด์เป็นกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ เอกลักษณ์ และความแตกต่างของสินค้าให้เป็นที่จดจำของผู้บริโภค ทฤษฎีการสร้างแบรนด์ (Brand Equity Theory) ของ Aaker (1991) อธิบายว่าคุณค่าของแบรนด์เกิดจากการรับรู้คุณภาพ ความภักดี และความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้บริโภค ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างความน่าเชื่อถือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. การใช้เทคโนโลยีทางการตลาด (Marketing Technology) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Social Media Marketing, ระบบจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการตลาด แนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) ชี้ว่า การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีขึ้นอยู่กับการรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการทำตลาดออนไลน์

3. การเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ (Online Awareness Creation) การสื่อสารและการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มการมองเห็นและสร้างการจดจำแบรนด์ สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication: IMC) ที่เน้นการสื่อสารหลายช่องทางเพื่อสร้างการรับรู้ที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกันกับผู้บริโภค

4. การขายผ่านช่องทางออนไลน์ (Online Sales Channels) การจำหน่ายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (Shopee, Lazada, TikTok Shop) หรือช่องทาง

โซเซียลคอมเมอร์ซ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น แนวคิด E-commerce Adoption Theory อธิบายว่าการนำระบบอีคอมเมิร์ซมาใช้สามารถลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ เพิ่มโอกาสทางการแข่งขัน และสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ธุรกิจชุมชน

5. การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ติดตาม (Customer and Follower Engagement) การสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างกลุ่มกับลูกค้า เช่น การตอบสนองผ่านแชท การทำคอนเทนต์ที่มีส่วนร่วม หรือการสร้างชุมชนออนไลน์บน Facebook Group หรือ Line OA มีความสำคัญต่อการรักษาฐานลูกค้าและสร้างความเป็นภักดี สอดคล้องกับทฤษฎี Relationship Marketing ของ Morgan & Hunt (1994) ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า ผ่านความไว้วางใจ (Trust) และความมุ่งมั่น (Commitment)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์

ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สะท้อนถึงความพร้อมในการผลิต การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดและการใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ศักยภาพที่เข้มแข็งจะช่วยให้กลยุทธ์การตลาดสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น

1. ศักยภาพเป็นพื้นฐานของการพัฒนากลยุทธ์ ตามแนวคิด Resource-Based View (RBV) ศักยภาพและทรัพยากรของกลุ่ม เช่น ความสามารถในการผลิตสินค้าคุณภาพสูง ความรู้ของบุคลากร และเครือข่ายการจำหน่าย จะเป็น “ทุน” ที่ทำให้กลุ่มสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์จึงต้องสอดคล้องกับศักยภาพที่มีอยู่จริงของกลุ่ม

2. การเชื่อมโยงกับการสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ ศักยภาพด้านการผลิตและคุณภาพของกลุ่ม มีส่วนโดยตรงต่อการสร้างแบรนด์ เนื่องจากสินค้าที่มี

มาตรฐานและคุณภาพสูง จะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มคุณค่าของแบรนด์ (Brand Equity) ตามแนวคิดของ Aaker (1991) ซึ่งส่งผลให้การสื่อสารการตลาดออนไลน์มีความน่าเชื่อถือและดึงดูดผู้บริโภคมากขึ้น

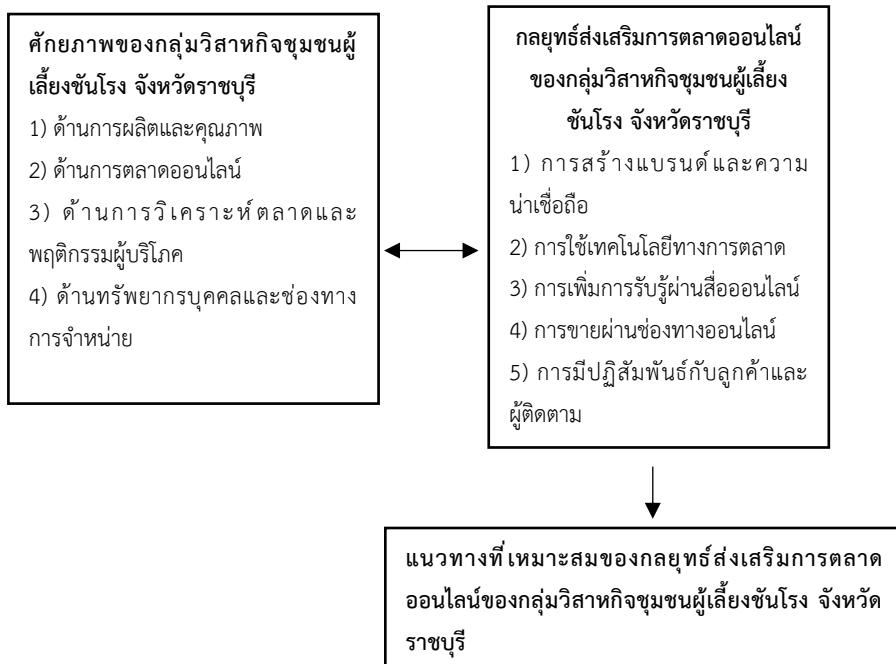
3. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดออนไลน์ ศักยภาพด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ จะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการตลาด เช่น ระบบจัดการร้านค้าออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับ Technology Acceptance Model (TAM) ที่อธิบายว่าความรู้และความพร้อมของผู้ใช้มีผลต่อการยอมรับและการนำเทคโนโลยีไปใช้จริง

4. การวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค การที่กลุ่มมีศักยภาพในการศึกษาตลาดและผู้บริโภค จะช่วยให้สามารถออกแบบกลยุทธ์ด้านการเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์และการขายได้อย่างตรงเป้าหมาย สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ที่เน้นว่าการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา และวัฒนธรรม

5. การปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและความยั่งยืน การบริหารทรัพยากรบุคคลและการสร้างเครือข่ายช่องทางจำหน่ายอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมให้กลยุทธ์การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ติดตามมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Relationship Marketing Theory ของ Morgan & Hunt (1994) ที่เน้นความไว้วางใจและความมุ่งมั่นเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงประกอบด้วย ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง (ตัวแปรต้น) และ กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ (ตัวแปรตาม) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในตำบลจอมประทัด อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี โดยมีจำนวนประชากร 3,533 (องค์การบริหารส่วนตำบลจอมประทัดจังหวัดราชบุรี, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในตำบลจอมประทัด อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี ที่บริโภคหรือมีความสนใจในผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรินชูชันโรง (1 คน) รองประธานกลุ่มและเลขานุการ (2 คน) ฝ่ายการตลาดและประชาสัมพันธ์ (1 คน) สมาชิกทั่วไปของกลุ่ม (2 คน) ผู้แทนจากองค์กรส่งเสริมธุรกิจชุมชน (1 คน) นักวิชาการด้านการตลาดดิจิทัล (1 คน) ลูกค้าที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ (1 คน) รวมจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบเลือกคำตอบเพียง 1 คำตอบ จำนวน 7 ข้อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของชุมชนและกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมของกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่งปัจจุบัน และหน่วยงานหรือองค์กร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 391 ชุด ไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 กำหนด วัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ ตามวัน เวลาที่ กำหนดไว้

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดย ขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยเทียบเคียงกับ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนากลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ไพศาล วรคำ, 2552: 280)
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน ร้อยละ 52.7 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 134 คน ร้อยละ 34.3 มีสถานภาพสมรส จำนวน 216 คน ร้อยละ 55.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 142 คน ร้อยละ 36.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 145 คน ร้อยละ 37.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 155 คน ร้อยละ 39.6 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านต้นพลับ จำนวน 77 คน ร้อยละ 19.7
2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง พบว่า ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการผลิตและคุณภาพ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรบุคคลและช่องทางการจำหน่าย ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.88) และด้านการวิเคราะห์ตลาด

และพฤติกรรมผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.82) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตลาดออนไลน์ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.79) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง

ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการผลิตและคุณภาพ	3.85	0.68	มาก	1
2. ด้านการตลาดออนไลน์	3.52	0.79	มาก	4
3. ด้านการวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค	3.71	0.82	มาก	3
4. ด้านทรัพยากรบุคคลและช่องทางการจำหน่าย	3.78	0.88	มาก	2
รวม	3.72	0.79	มาก	

3. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.85) รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีทางการตลาด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.91) การขายผ่านช่องทางออนไลน์ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.83) และการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ติดตาม ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.89) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.87) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี

กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. การสร้างแบรนด์และความ น่าเชื่อถือ	3.74	0.85	มาก	1
2. การใช้เทคโนโลยีทางการตลาด	3.68	0.91	มาก	2
3. การเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์	3.51	0.87	มาก	5
4. การขายผ่านช่องทางออนไลน์	3.67	0.83	มาก	3
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและ ผู้ติดตาม	3.65	0.89	มาก	4
รวม	3.65	0.87	มาก	

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรงและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง และกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง ประกอบด้วย การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ (X_1) การใช้เทคโนโลยีทางการตลาด (X_2) การเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ (X_3) การขายผ่านช่องทางออนไลน์ (X_4) การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ติดตาม (X_5) กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี ในทางบวกในระดับสูง ($r = 0.618$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด 0.672 ส่วนการเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด 0.556 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยง
ชั้นโรง และกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชั้นโรง จังหวัด
ราชบุรี

	แนวทางการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชั้นโรง				
	ด้านการ ผลิตและ คุณภาพ	ด้าน การตลาด ออนไลน์	ด้านการวิเคราะห์ ตลาดและ พฤติกรรมผู้บริโภค	ด้านทรัพยากร บุคคลและช่องทาง การจำหน่าย	รวม
การสร้างแบ รด์และความ น่าเชื่อถือ (x_1)	.654**	.742**	.613**	.498**	.672**
การใช้ เทคโนโลยีทาง การตลาด (x_2)	.578**	.695**	.634**	.445**	.598**
การเพิ่มการ รับรู้ผ่านสื่อ ออนไลน์ (x_3)	.523**	.698**	.587**	.412**	.556**
การขายผ่าน ช่องทาง ออนไลน์ (x_4)	.612**	.731**	.645**	.473**	.615**
การมี ปฏิสัมพันธ์กับ ลูกค้าและ ผู้ติดตาม (x_5)	.639**	.768**	.672**	.512**	.648**
รวม	.601**	.727**	.630**	.468**	.618**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. แนวทางกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี ที่เหมาะสมควรเน้นการสื่อสารมาตรฐานการผลิตและคุณภาพที่โปร่งใส ใช้โซเชียลมีเดียและโฆษณาออนไลน์เจาะกลุ่มเป้าหมาย ควบคู่กับการสร้างคอนเทนต์และโปรโมชั่นที่มีคุณค่า ตอบสนองผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งพัฒนาทักษะสมาชิกด้านการตลาดออนไลน์ ขยายช่องทางจำหน่าย และบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี มีประเด็นตามวัตถุประสงค์นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทั้งด้านการผลิตและคุณภาพ ด้านทรัพยากรบุคคลและช่องทางการจำหน่าย ด้านการวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค และด้านการตลาดออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มมีความพร้อมในการปรับตัวต่อการแข่งขันในยุคดิจิทัล ทั้งในเชิงคุณภาพของสินค้าและการจัดการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทศพร แก้วขวัญไกร (2560) ที่กล่าวว่าวิสาหกิจชุมชนที่มีพื้นฐานด้านการจัดการผลิตภัณฑ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาทักษะบุคลากร จะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจชุมชน

2. กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือ การใช้เทคโนโลยีทางการตลาด การขายผ่านช่องทางออนไลน์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้ติดตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในยุคดิจิทัลที่การแข่งขันสูง การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจของผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภักดิ์ จันทรแก้ว (2562) ที่ชี้ว่า

การสร้างอัตลักษณ์ และการเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อดิจิทัลสามารถเพิ่มความแตกต่างและขยายตลาดได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า “การเพิ่มการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์” มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($X = 3.51$) สะท้อนถึงข้อจำกัดสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างการมองเห็นและการจดจำแบรนด์ แม้ว่าจะมีการใช้ Facebook, Line OA หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ แต่ยังไม่สามารถผลิตคอนเทนต์ที่มีความต่อเนื่อง ดึงดูด และสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ สาเหตุอาจเกิดจาก (1) ข้อจำกัดด้านทักษะของสมาชิกกลุ่มที่ยังไม่เชี่ยวชาญการผลิตสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอสั้นหรือการถ่ายทอดสด (2) งบประมาณด้านการโฆษณาออนไลน์ที่มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถขยายการเข้าถึงได้เต็มที่ และ (3) การขาดการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลผู้ติดตาม (Insight Analytics) จึงไม่สามารถปรับกลยุทธ์การสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเชิงนโยบายและการจัดการที่ควรเน้นการพัฒนาศักยภาพด้าน Digital Content Marketing และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์อย่างเป็นระบบ ภาครัฐควรสนับสนุนการอบรมและจัดสรรงบประมาณเพื่อการโฆษณาออนไลน์ ขณะเดียวกัน กลุ่มควรจัดตั้งทีมการตลาดดิจิทัลภายในเพื่อสร้างคอนเทนต์ที่ต่อเนื่องและมีคุณภาพมากขึ้น การตีความดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่เน้นการใช้หลายช่องทางเพื่อสร้างการรับรู้ที่สม่ำเสมอ (Kotler & Keller, 2016) และสนับสนุนผลการวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2564) ที่พบว่าการสื่อสารอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตามสามารถสร้างความภักดีและเพิ่มยอดขายได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพและกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = 0.618$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ศักยภาพด้านการตลาดออนไลน์มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าพื้นฐานด้านการตลาดออนไลน์ที่เข้มแข็งช่วยให้ออกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในทางกลับกัน ศักยภาพด้านการวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรม

ผู้บริโภคมีความสัมพันธ์น้อยที่สุดกับกลยุทธ์ แม้จะยังอยู่ในระดับบวก แต่สะท้อนว่าการเก็บ และใช้ข้อมูลผู้บริโภคยังไม่ถูกนำไปปรับใช้กับกลยุทธ์อย่างเต็มที่ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎี Dynamic Capabilities ของ Teece et al. (1997) ที่อธิบายว่าองค์กรที่สามารถ พัฒนาและปรับใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่องจะสามารถใช้กลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ลักขณา อินทร์ และคณะ (2563) ที่ศึกษาผลิตภัณฑ์เกษตร และพบว่าศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการตลาดออนไลน์มีความสัมพันธ์สูงต่อกลยุทธ์ทางการตลาด ($r = 0.698$) ในขณะที่ยานวิจัยของ กัลยารัตน์ หัสโรค์ (2564) ที่ศึกษา วิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรม พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงเช่นกัน ($r = 0.623$) ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ยืนยันว่า การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มในเชิงการตลาดออนไลน์ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์ จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ศักยภาพและกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง ไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงความ สอดคล้องเชิงทฤษฎี แต่ยังชี้ชัดว่าการลงทุนในศักยภาพด้านการตลาดออนไลน์เป็นปัจจัยที่ สำคัญที่สุดในการทำให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ขณะที่ด้านการวิเคราะห์ตลาดและ พฤติกรรมผู้บริโภคยังควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเสริมให้กลยุทธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. แนวทางการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง จังหวัดราชบุรี การสื่อสารมาตรฐานการผลิต การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก การวิเคราะห์ตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค การอบรมทักษะการตลาดออนไลน์แก่สมาชิก และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ แนวทางเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นที่กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการ เพื่อสร้าง ความยั่งยืนทางธุรกิจ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา อินทร์ และคณะ (2563) ที่ ศึกษาผลิตภัณฑ์เกษตรและพบว่าการใช้สื่อออนไลน์ควบคู่กับการสร้างภาพลักษณ์ ผลิตภัณฑ์ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและขยายตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรง กับข้อเสนอแนะของการวิจัยนี้ที่เน้นให้โซเซียลมีเดียเป็นช่องทางหลักในการ ประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2564) ที่ศึกษาวิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรมและพบว่าการอบรมทักษะด้าน

การตลาดดิจิทัลแก่สมาชิกมีผลต่อการเพิ่มยอดขายและการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ขณะเดียวกันงานวิจัยของสุภัค จันทร์แก้ว (2562) ที่ศึกษาการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์ OTOP ยังระบุว่าการเล่าเรื่อง (storytelling) และการใช้สื่อดิจิทัลสามารถช่วยให้สินค้ามีความแตกต่างและเข้าถึงตลาดได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสื่อสารมาตรฐานการผลิตและการสร้างความน่าเชื่อถือในงานวิจัยนี้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงชันโรง ควรพัฒนาทักษะการตลาดออนไลน์ของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างสรรคคอนเทนต์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการสื่อสารจุดเด่นของสินค้าให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานการผลิตและการรับรองคุณภาพสินค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้บริโภค อีกทั้งควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับวิสาหกิจชุมชนอื่นภายในจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และขยายช่องทางการจำหน่าย

2. ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรสนับสนุนงบประมาณและจัดการอบรมด้านการตลาดดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดทำโครงการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการสื่อสารทางการตลาดสำหรับสินค้า OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งควรส่งเสริมการจัดตั้งแพลตฟอร์มกลางระดับจังหวัด เพื่อเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์และกระจายสินค้าสู่ตลาดกว้างขึ้น

3. ต่อผู้บริโภคและสังคม ควรมีการรณรงค์สร้างการรับรู้และสนับสนุนการบริโภคผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และความยั่งยืนแก่ชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้รีวิว การบอกต่อ และการตลาดแบบปากต่อปากผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มการยอมรับในคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดในเชิง เปรียบเทียบระหว่างจังหวัด หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่น เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices)
2. ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับ แพลตฟอร์มดิจิทัลเฉพาะ (เช่น TikTok Shop, Shopee, Line OA) ว่ามีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภคในแต่ละช่วงวัยอย่างไร
3. ควรพัฒนาแบบจำลองหรือ โมเดลกลยุทธ์การตลาดออนไลน์สำหรับวิสาหกิจชุมชน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น เพื่อขยายองค์ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัล
4. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการสร้างแบรนด์และเรื่องเล่า (Storytelling) ของสินค้า OTOP ที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์และความแตกต่างในตลาด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ หัสโรค์. (2564). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรม. *วารสารวิจัยทางวิทยาการจัดการ*, 10(2), 55–70.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). รายงานการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. <https://www.cdd.go.th>
- _____. (2566). โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลสำหรับวิสาหกิจชุมชน. <https://www.cdd.go.th>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). คู่มือการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน. <https://www.doae.go.th>
- _____. (2566). รายงานนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการเกษตร. <https://www.doae.go.th>
- ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). วิสาหกิจชุมชนกับการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคม*, 34(1), 101–118.
- ไพศาล วรคำ. (2552). สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ลักขณา อินทร์ และคณะ. (2563). ผลกระทบต่อเกษตรกรกับการตลาดออนไลน์. *วารสารการตลาดและนวัตกรรม*, 8(3), 77–92.
- สุภัค จันทรแก้ว. (2562). การตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์ OTOP. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 11(2), 120–135.
- Aaker, D. A. (1991). *Managing Brand Equity*. Free Press.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Juran, J. M., & Godfrey, A. B. (1999). *Juran's quality handbook* (5th ed.). McGraw-Hill.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management* (15th ed.). <https://www.pearson.com>
- Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, 58(3), 20–38.
- Schiffman, L. G., & Wisenblit, J. (2019). *Consumer behavior* (12th ed.). Pearson.
- Solomon, M. R. (2020). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (13th ed.). Pearson.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). *Dynamic capabilities and strategic management*. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Authors

Ms. Wanlaya Sala

Department of Strategy for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University
8/1 Moo 8, Suan Kluai Subdistrict, Ban Pong District, Ratchaburi Province 70110

Tel. 098-8821093. E-mail: wanlayasala41@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Farida Romphruek

Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University
8 Soi Pracha Uthit 52, Bang Mot Subdistrict, Thung Khru District, Bangkok

Tel. 092-4948786 E-mail: farida.sangiem@gmail.com

การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลดิจิทัลสำหรับการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย

Development of a Digital Assessment Tool for Performance Examinations in Thai Classical Dance

จรรย์สมร ผลบุญ^{1*}/ รวิศรา ศรีชัย²/ กฤติยา ชูสงค์³/ อักษราวดี ปัทมสันติวงศ์⁴/
มณฑล ผลบุญ⁵

Jansamorn Pholboon/ Rawisara Srichai/ Krittiya Choosong/
Aksrawadee Pattamasantiwong/ Monton Pholboon

^{1,2,3,4}คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Fine Arts, Songkhla Rajabhat University

⁵คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 17 สิงหาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 22 กันยายน 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติ นาฏศิลป์ไทย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และ 2 จำนวน 30 คน และอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนนาฏศิลป์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ใน

งานวิจัย ได้แก่ แบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย และแบบประเมินความพึงพอใจ

ผลการศึกษาพบว่า (1) แบบประเมินมีโครงสร้างรูบรีค 5 ระดับ ครอบคลุมองค์ประกอบการแสดงและการปฏิบัติท่ารำ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 1 (2) แบบประเมินถูกพัฒนาโดยใช้ Google Forms, Google Sheets และ CoRubrics Add-on และทดลองใช้ใน 3 กลุ่ม คือ การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และการประเมินโดยผู้สอน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's alpha พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง (0.96) นอกจากนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจำแนกระดับความสามารถของผู้เรียนได้ (3) ผลการประเมินความพึงพอใจจากบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินดิจิทัลมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เครื่องมือประเมินผลดิจิทัล, การสอบปฏิบัตินาฏศิลป์, นาฏศิลป์ไทย

Abstract

This research has objective to develop a digital assessment form for practical examinations in Thai classical dance. The target groups consisted of 30 first and second year students in the Dance and Performance program, Faculty of Fine and Applied Arts, and 15 instructors and educational personnel with no less than five years of experience in teaching Thai classical dance. The research instruments were a digital assessment form for practical examinations in Thai classical dance and a satisfaction assessment form.

The results of the study found out that: (1) the assessment form had a five-level rubric structure covering performance components and dance gesture practice. The form was examined for content validity by three experts in Thai classical dance, with an IOC value of 1.00; (2) the assessment form was developed using Google Forms, Google Sheets, and the CoRubrics Add-on, and was tried out in three groups: self-assessment, peer assessment, and teacher assessment. The analysis of reliability using Cronbach's alpha showed a high reliability coefficient of 0.96. In addition, the form could be used as a tool to classify learners' ability levels; and (3) the satisfaction assessment results from educational personnel were at the highest level, showing that the digital assessment form was appropriate and could be used effectively to improve practical examinations in Thai classical dance.

Keywords: Digital Assessment Tool, Performance Examinations, Thai Classical Dance

บทนำ

ปัจจุบันรูปแบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ Outcome-based education (OBE) ซึ่งเป็นการจัดศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีความคาดหวัง เกิดความรู้ ความสามารถและเจตคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้สามารถนำไปประกอบ อาชีพหรือศึกษาต่อ การจัดการศึกษามีจุดเน้นด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร ความยืดหยุ่นในการวัดผลและเวลา มีกรอบการจัดการเรียนการสอนและวิธีการประเมินที่ชัดเจน (สมชาย เทพแสง และคณะ, 2566) นอกจากนี้การจัดทำหลักสูตรดังกล่าวมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่สมรรถนะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพตาม หลักการของแนวทางประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน Asean University

Network Quality Assurance (AUN-QA) ที่จะนำหลักสู่การสู่ความเป็นสากล มุ่งเน้นการเชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างการออกแบบเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน (Expected Learning Outcomes) การออกแบบกลยุทธ์การเรียนการสอน (Learning Strategies) และการออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ (Student Assessment) (มานะ สีนธวงษานนท์, และ นัฐยา บุญกองเสน, 2566) เห็นได้ว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสำคัญกับการศึกษา แนวทางการประเมินที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายคือ เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) รูปรีด เป็นเครื่องมือการให้คะแนนที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนประกอบด้วยคำอธิบายเกณฑ์ที่ชัดเจน กำหนดระดับคะแนนประเมินเป็นระดับคุณภาพต่างๆ มีรายละเอียดข้อบ่งชี้ของแต่ละระดับคะแนนประเมินเพื่อระบุประสิทธิภาพการประเมินจากการปฏิบัติหรือผลงานของผู้เรียน (อภิสิทธิ์ ทองจันทร์, 2566) สำหรับการสอนวิชานาฏศิลป์ที่เน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สอนแยกการสอบปฏิบัติตามเนื้อหา โดยทุกเนื้อหาจะมีการวัดผลออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และช่วงสอบจบเนื้อหานั้นๆ (Pholboon, J., & Pholboon, M., 2023) กล่าวได้ว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ปัจจุบันมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่ผู้สอนสามารถประเมินตลอดเวลา และการประเมินรวบยอด (Summative Assessment) หากพิจารณาจากการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเห็นศักยภาพและพัฒนาการตนเองจากการลงมือปฏิบัติ คือรูปแบบการเรียนรู้ฐานเวลาและการเรียนรู้นอกห้องเรียน บุรณาการความรู้ กลวิธีการสอนร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การวัดผลและการประเมินผล (ทิวพร อรรคอำนวย, 2565) สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดง สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต : ผู้จัดการการเรียนรู้ พบว่า เนื้อหาของรายวิชานาฏศิลป์โดยเฉพาะด้านปฏิบัติท่ารำ มีการพัฒนาสื่อการสอนคือใช้โปรแกรม วิดีโอสาธิตท่ารำทีละท่า และวิดีโอการแสดงเต็มรูปแบบ ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลใช้แบบทดสอบ และวิดีโอปฏิบัติท่ารำ โดยโค้ชประเมินทักษะการปฏิบัติจากวิดีโอของผู้เรียน ผู้วิจัยใช้รูปรีดเป็น

เกณฑ์ในการให้คะแนนเพื่อปราศจากความลำเอียง และส่งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้รู้จุดบกพร่องนำไปปรับปรุงทักษะการแสดงของตนเองต่อไป (จรรย์สมร ผลบุญ และ มณฑล ผลบุญ, 2567) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการพัฒนาแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นแนวทางในการวางกรอบเกณฑ์ประเมินที่ครอบคลุมในการสอบปฏิบัติท่าและการสอบด้านองค์ประกอบการแสดง เพื่อยกระดับกระบวนการวัดผลและประเมินผลทักษะนาฏศิลป์ให้เท่าทันบริบทการศึกษาในปัจจุบัน และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อความสะดวกแก่ผู้สอน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นจุดบกพร่องและแนวทางการพัฒนาทักษะของตนเองได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการวัดผลภาคปฏิบัติเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) การประเมินภาคปฏิบัติ มีความสำคัญต่อการวัดทักษะและกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบทั่วไป ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (มปท.) สรุปได้ว่า การประเมินภาคปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย โดยครูผู้สอนต้องออกแบบกระบวนการอย่างเป็นระบบ คือ (1) การกำหนดเป้าหมายในการวัดที่ชัดเจนอิงตามมาตรฐานการเรียนรู้ (2) การออกแบบกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (3) การกำหนดวิธีการและสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด (4) กำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ที่มีมาตรฐาน ทั้งนี้ครูต้องมีพื้นฐานทฤษฎีที่สำคัญ เช่น แนวคิดของซิมป์สัน (Simpson), บลูม (Bloom), และวิกกิน (Wiggins) ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นความจำเป็นในการสร้างเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้ 2) การพัฒนาและการใช้เครื่องมือประเมินทักษะนาฏศิลป์ มีงานวิจัยหลายชิ้นได้นำเสนอแนว

ทางการพัฒนาแบบประเมินที่น่าสนใจ ดังนี้ (1) สินีเนตร นาโควงศ์ (2565) ได้พัฒนาแบบประเมินทักษะการประดิษฐ์ทำร่ำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การกำหนดเกณฑ์ที่ครอบคลุม การสื่อความหมายและอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์, องค์ประกอบนาฏศิลป์ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (2) ทศนีย์ ศิวบรรณวัฒนา (มปท.) ได้จัดทำคู่มือแบบสังเกตสำหรับระบำย่องหงิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างเกณฑ์ที่ละเอียด โดยจำแนกทำร่ำออกเป็น 100 ลำดับ และในแต่ละลำดับยังมีกิจกรรมย่อย 3 ส่วน พร้อมกำหนดระดับคะแนนที่ชัดเจน 4 ระดับ (สูงสุด 3 คะแนน เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ทั้ง 3 กิจกรรม) แนวทางนี้เน้นความแม่นยำและความเป็นปรนัยในการให้คะแนนของผู้ประเมิน (3) ภัทราพร ชาลิตี (2565) ได้นำแนวคิดของเดวีส์มาใช้พัฒนารูปแบบการสอนนาฏศิลป์ชุดไก่ขัน ควบคู่กับการใช้แอปพลิเคชัน TikTok โดยเครื่องมือประเมินที่ใช้เป็นแบบประเมินทักษะปฏิบัติที่มีเกณฑ์รูบรีค (Rubrics) 5 ระดับ (ความถูกต้องของทำร่ำ ความสัมพันธ์ของทำร่ำกับจังหวะเพลง ความสวยงามและอ่อนช้อย ความมั่นใจในการแสดงออก) ผู้วิจัยประเมินทำร่ำโดยแบ่งออกเป็น 4 ท่อนแต่ละท่อนใช้รายการประเมินเหมือนกัน 3) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการสอนและการวัดผลนาฏศิลป์ ได้แก่ จิรัชญา สิวกระโทก, วัชร ช่างบุญเรือง และสุภาวดี กาญจนเกต (2568) ได้ศึกษาการใช้ แอปพลิเคชัน TikTok ร่วมกับรูปแบบการสอนของเดวีส์ (Davies' Instructional Model) ในการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า TikTok ไม่เพียงแต่เป็น สื่อการสอนที่ช่วยสร้างแรงจูงใจและความสนุกสนานและยังเป็นพื้นที่เผยแพร่ผลงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกซ้อมเพื่อสร้างความมั่นใจ ในด้านการวัดผล งานวิจัยชิ้นนี้ยังคงใช้แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บคะแนนก่อนและหลังเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยยืนยันว่านักเรียนมีทักษะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มุ่งเน้นในการพัฒนานวัตกรรมด้านการประเมินผลการสอบปฏิบัติ นานาชาติไทย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักศึกษานานาชาติไทยและการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานานาชาติไทยพื้นเมือง 1 และรายวิชาการบำบัดเด็กลด จำนวน 30 คน สำหรับทดลองใช้แบบประเมินดิจิทัล

1.2 อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนนานาชาติไทยน้อยกว่า 5 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ตรงในการพัฒนาเครื่องมือวัดผลในการสอบปฏิบัติ จำนวน 15 คนโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์, และอรณัฐ อธิระวัฒน์, 2567) สำหรับประเมินความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัล

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินานาชาติไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินรูบริคเป็นรายข้อ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านนานาชาติไทยจำนวน 3 ท่าน (ประธานหลักสูตรนานาชาติไทย หรืออาจารย์ที่สำเร็จปริญญาเอก หรือ อาจารย์ที่ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์)

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติ นานาชาติไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = พึงพอใจมากที่สุด 4 = พึงพอใจมาก 3 = พึงพอใจปานกลาง 2 = พึงพอใจน้อย และ 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาข้อมูลและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลทางการสอบปฏิบัติทางศิลปะจากงานวิจัย เอกสาร ตำรา รวมถึงสื่อสารสนเทศ

3.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์จำแนกประเด็นของการสอบปฏิบัติทางศิลปะจัดทำเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกสำหรับการสอบปฏิบัติทางศิลปะ

3.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเกณฑ์การประเมินรูบริกสำหรับการสอบปฏิบัติทางศิลปะโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ 3 ท่าน

3.4 พัฒนาแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติทางศิลปะ

3.5 นำแบบประเมินดิจิทัลไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษา

3.6 ประเมินความพึงพอใจโดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ปรับปรุงแก้ไข และเผยแพร่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คำนวณค่าระดับคุณภาพและความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติทางศิลปะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิธีวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกสำหรับการสอบปฏิบัติทางศิลปะไทยพบว่า การวัดผลและประเมินผลการสอบปฏิบัติคือ 1) สอบปฏิบัติองค์ประกอบการแสดง (การทำผมและแต่งกาย) 2) การสอบปฏิบัติท่ารำและแถว เพื่อให้ได้การวัดผลที่ปราศจากความลำเอียง และผู้สอนนำผลการประเมินย้อนกลับไปแจ้งจุดบกพร่องให้แก่ผู้เรียนเพื่อนำไปปรับปรุงทักษะการแสดงของตนเอง ทั้งเป็นการประเมินความก้าวหน้าในความรู้ ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีต่อการแสดง ผู้วิจัยจึงใช้เครื่องมือรูบริก เลือกเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับการสอบปฏิบัติ
นาฏศิลป์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เกณฑ์การให้คะแนนองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วยชุดแต่งกาย ทรง
ผม เครื่องประดับ ดังนี้ 1) การเลือกใช้เครื่องแต่งกายถูกต้องตามกลุ่มวัฒนธรรม
2) วิธีการสวมใส่ถูกต้อง 3) ความสวยงาม และประณีตในการสวมใส่ชุดแต่งกายและ
เครื่องประดับ 4) การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องประดับถูกต้องตามกลุ่มวัฒนธรรม
5) ขั้นตอน/วิธีการทำผมและติดเครื่องประดับ 6) ความสวยงามและประณีตในการทำผม
และติดเครื่องประดับ (ดอกไม้)

2. เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติการแสดง ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาในการ
สอบปฏิบัติการแสดงเป็น 2 ส่วนคือ 1) ประเมินรายบุคคลด้านการปฏิบัติท่ารำ ลีลาท่ารำ
ดังนี้ (1) นาฏยศัพท์ส่วนศีรษะ (ปฏิบัติถูกต้องตามระดับมาตรฐาน และปฏิบัติสวยงาม)
(2) นาฏยศัพท์ส่วนมือ (ปฏิบัติถูกต้องตามระดับมาตรฐาน และปฏิบัติสวยงาม) (3)
นาฏยศัพท์ส่วนเท้า (ปฏิบัติถูกต้องตามระดับมาตรฐาน และปฏิบัติสวยงาม) (4) ลีลาท่า
รำ (ปฏิบัติท่ารำโดยแสดงท่าทางเอื้อกรายได้อย่างอ่อนช้อย สวยงาม เหมาะสมกับสรีระ
ของผู้เรียน) (5) รำถูกต้องตามจังหวะ (ปฏิบัติท่ารำลงจังหวะ) (6) การถ่ายทอดอารมณ์
(ความสามารถถ่ายทอดสีหน้าและอารมณ์) (7) ความมั่นใจในการแสดง (การแสดงออก
ทางสีหน้า/ สายตาด้วยความมั่นใจ) 2) ประเมินรายกลุ่มด้านความพร้อมเพรียง ความคิด
สร้างสรรค์การแปรแถว และการใช้พื้นที่ในการแสดง

ผู้วิจัยได้ส่งเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของ
แบบประเมินรูบริกเป็นรายข้อ (IOC) ปรากฏว่าแบบประเมินรูบริกมีดัชนีความ
สอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดังนั้นถือว่าเป็นแบบประเมินรูบริกที่สามารถนำไปใช้ได้

ตอนที่ 2 การพัฒนาแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมประยุกต์ 3 โปรแกรม ได้แก่ Google Forms, Google
Sheets และ CoRubrics Add-on แบบประเมินนี้จัดทำในรูปแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Assessment) ซึ่งช่วยให้การสะท้อนผลการเรียนรู้มีความรอบด้านมากขึ้น และพัฒนาได้ทั้งทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคม แบบประเมินนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ย้อนดูตัวเองจากคลิปวิดีโอ เช็คว่าจำนวนทำรายผิด/ถูกช่วงไหน ส่วนไหนยังปฏิบัติไม่ได้ ทั้งการประเมินจะทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียนรู้จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงทักษะการแสดง ในส่วนของเพื่อนเป็นการฝึกทักษะด้านการวิจารณ์เสริมสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาที่ได้เรียน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้แบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำแบบประเมินดิจิทัลเพื่อการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจำนวน 30 คน โดยประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และครูประเมิน ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวัดผลทักษะการปฏิบัติสรุปผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินทักษะปฏิบัติ

กลุ่มผู้ประเมิน	Mean	SD
1. การประเมินตนเอง	3.03	0.30
2. การประเมินโดยเพื่อน	3.24	0.34
3. การแบบประเมินโดยครูผู้สอน	3.29	0.30

ผลจากการใช้แบบประเมินดิจิทัลเพื่อการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยถือเป็นเครื่องมือที่สามารถจำแนกกลุ่มผู้เรียนตามทักษะปฏิบัติของกลุ่มผู้เรียน เมื่อพิจารณาคะแนนทั้ง 3 กลุ่มที่ไม่แตกต่างกันมากโดยผลคะแนนจากเพื่อนมีแนวโน้มที่สูงที่สุด ตามด้วยการประเมินตนเอง และคะแนนจากครูผู้สอนตามลำดับถือเป็นการประเมินแบบ 360 องศาที่นำเสนอมุมมองของตนเองและเพื่อนมีความต่างจากมุมมองของครูที่ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญสำหรับการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ทักษะปฏิบัติ

ของผู้เรียน ทั้งนี้ผลคะแนนจากรายบุคคลที่ได้ผลต่ำ สะท้อนว่าผู้ประเมินเห็นตรงกันว่าผู้เรียนต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ผู้วิจัยนำผลประเมินวิเคราะห์ค่าเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยเลือกวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Aloha Method) มีค่า 0.96 ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับสูงมาก

ตอนที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติ นานาศิลป์

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 15 ท่านที่มีต่อแบบประเมินดิจิทัล จำแนกได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัติ นานาศิลป์

รายการพิจารณา	Mean	SD	ความพึงพอใจ
1. เป็นแบบประเมินที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การประเมินสอดคล้องกับวิธีการของการประเมินผู้เรียนนาฏศิลป์	4.93	0.26	มากที่สุด
3. เป็นแบบประเมินที่ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง	4.87	0.35	มากที่สุด
4. เป็นแบบประเมินที่ให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในความรู้ และความเข้าใจต่อการแสดงในแต่ละชุด	4.93	0.26	มากที่สุด
5. แบบประเมินช่วยลดเวลาในการคำนวณค่าคะแนน และมีความเที่ยงตรง	4.93	0.26	มากที่สุด
6. ความสะดวกและง่ายในการใช้งาน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์ (ต่อ)

รายการพิจารณา	Mean	SD	ความพึงพอใจ
7. ความเหมาะสมของการเลือกใช้ App ต่างๆ	4.93	0.26	มากที่สุด
8. แบบประเมินตรงกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลผู้เรียน	4.93	0.26	มากที่สุด
9. สามารถนำไปปรับใช้กับการประเมินคุณภาพของชิ้นงาน/รายงานต่าง ๆ	4.87	0.35	มากที่สุด
10. เป็นแบบประเมินที่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์	4.93	0.26	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.93	0.25	มากที่สุด

จากตารางแสดงคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของแบบประเมินดิจิทัลในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมองว่า แบบประเมินดิจิทัลนี้ถือเป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสม ทันสมัย สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้มองว่าผู้ถูกประเมินควรได้รับผลประเมินเป็นข้อความตามระดับคุณภาพ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การพัฒนาแบบประเมินรูบรีคในการสอบปฏิบัตินาฏศิลป์มีขั้นตอนในการเตรียมออกแบบและจัดทำแบบประเมินรูบรีคดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินทักษะปฏิบัติเพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการสอบแบบ 2) กำหนดสิ่งที่ต้องการ

ประเมินในการพัฒนารูบรีค จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบการแสดง และการปฏิบัติการแสดง การแบ่งส่วนรายละเอียดชัดเจนทำให้ครอบคลุมมิติที่สำคัญของนาฏศิลป์ และเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ 3) กำหนดงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ อาทิ การสอบปฏิบัติในสถานที่จริงมีการแต่งกายสมจริง พร้อมได้บันทึกการแสดงเพื่อนำคลิปวิดีโอส่งให้ผู้เรียนและเพื่อนใช้ประเมิน 4) พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินรูบรีคเป็นรูปแบบดิจิทัลโดยใช้เครื่องมือที่เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Google Forms, Google Sheets และ CoRubrics ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้การประเมินเป็นระบบมากขึ้น ลดภาระการจัดการข้อมูล และเพิ่มความเร็วในการวิเคราะห์ผล สอดคล้องกับสร้อยญา จันทร์ชูสกุล และพินดา วราสุนันท์ (2563) ได้อธิบายขั้นตอนในการเตรียมการประเมินทักษะปฏิบัติ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินทักษะปฏิบัติ 2) กำหนดสิ่งที่ต้องประเมิน 3) กำหนดงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ 4) พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน จุดแข็งของการประเมินทักษะการปฏิบัติคือสามารถสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงและจากการประเมินทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แต่ข้อจำกัดของการประเมินปฏิบัติคือความยุ่งยากในการวางโครงสร้าง และต้องใช้เวลาในการกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ การพัฒนาเกณฑ์ประเมินและการลงมือประเมิน

2. ผลงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วม ผู้ประเมินทั้ง 3 ส่วนคือ ผู้สอน ผู้เรียน และเพื่อนสามารถให้คะแนนได้อย่างสอดคล้องกัน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิด สอดคล้องกับ ศศิวรรณ สมบัติ (2563) ศึกษาการออกแบบรูบรีคนตอนที่สำคัญคือการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน การกำหนดระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติงาน การกำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติงาน การนำรูบรีคไปทดลองใช้และการปรับปรุงหลังทดลองใช้ ในการประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นจะประเมิน 3 คนคือผู้สอน นักศึกษาประเมินชิ้นงานตนเองและนักศึกษาประเมินชิ้นงานของเพื่อน

3. แบบประเมินดิจิทัลชิ้นนี้ถือเป็นเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ทั้งยังเป็นนวัตกรรมที่สนับสนุนแนวทางการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก และเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) ความสำคัญของการใช้แบบประเมินทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวดเร็ว เป็นธรรม และชัดเจน สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กล่าวถึงการลดความเหนียวแน่นของผู้สอนและเพิ่มความแม่นยำจากการรับชมคลิปวิดีโอซ้ำได้ (2) การให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดเด่นที่ผู้เรียนทำได้ และสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อผู้เรียนได้พัฒนาตรงจุด (3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการประเมินตนเอง (Self-assessment) และการประเมินเพื่อน (Peer-assessment) สอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ ทรงนภาภูมิกุล (2560) การให้คะแนนแบบรูปรีคช่วยให้ผู้สอนประเมินทักษะปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและชัดเจน พร้อมทั้งยังให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับจุดเด่นและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมากกว่าการให้คะแนนและเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการกำกับตนเองของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับครูผู้สอนแบบประเมินดิจิทัลนี้สามารถนำไปปรับใช้เป็นเครื่องมือหลักในการประเมินทักษะปฏิบัติ ช่วยลดภาระงานของผู้สอนในการจัดเก็บและคำนวณคะแนน ทำให้การประเมินรวดเร็วขึ้น และสามารถให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ทันที ด้วยเกณฑ์ที่ละเอียดและคำอธิบายระดับคุณภาพที่ชัดเจน ผู้สอนสามารถมั่นใจได้ว่าการให้คะแนนมีความเป็นปรนัย ลดอคติ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินทักษะที่สามารถบันทึกเป็นคลิปวิดีโอ ซึ่งเอื้อต่อการทบทวนประเมินซ้ำ และการเก็บหลักฐานการปฏิบัติงานของนักเรียน

1.2 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแบบประเมินนี้เป็นตัวอย่างของนวัตกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการประเมินผลในสาขาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่เน้นทักษะปฏิบัติ และสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาเครื่องมือประเมินดิจิทัลสำหรับสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แบบประเมินดิจิทัลนี้ควรนำไปประยุกต์ใช้กับการสอบปฏิบัติในภาคปฏิบัติในกระบวนการทำหรือการแสดงนาฏศิลป์ประเภทอื่น ๆ รวมถึงสาขาศิลปะการแสดงอื่น ๆ ที่มีลักษณะการประเมินทักษะปฏิบัติคล้ายคลึงกัน

2.2 การศึกษาบทบาทของการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนต่อการพัฒนาทักษะการปฏิบัติและการกำกับตนเองในการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะการวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนคิด และการกำกับตนเองในการฝึกฝนทักษะการแสดง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). *คู่มือการพัฒนาความสามารถในการสร้างเครื่องมือประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment)*. (ม.ป.ท.)
- จรรย์สมร ผลบุญ, และ มณฑล ผลบุญ. (2567). *การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์, และอรณัฐ อธิรณวัฒน์. (2567). การสุมตัวอย่างในงานวิจัย: หลักการ วิธีการ และการประยุกต์ใช้. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการการศึกษา*, 2(1), 39-55.

- จิรัชญา สิวกระโทก, วัชรีย์ แซงบุญเรือง, และ สุภาวดี กาญจนเกตุ. (2568). การพัฒนาทักษะปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์ไทย ตามรูปแบบการสอนของเดวีส์ร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศรีวันาลัยวิจัย*, 15(1), 257-274.
- ทัศนีย์ ศิวบรรวิฒนา. (ม.ป.ป.). *คู่มือแบบสังเกตวัดภาคปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ไทย (ละคร) ศ 32208 เรื่องระบำย่องหงิด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาชีพนานาฏศิลป์ไทย (ละคร). วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.*
- ทิวาพร อรรคอำนวย. (2565). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐาน การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *วารสารราชพฤกษ์*, 20(2), 29-42.
- ภัทรพร ชาลิตี. (2565). *การพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ชุดไกรซัน โดยใช้แนวคิดของเดวีส์ร่วมกับแอปพลิเคชัน TIKTOK สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.*
- มานะ สิ้นธวัชานนท์ และ นัญญา บุญทองเสน. (2566). การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(2), 470-482.
- รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล. (2560). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการให้คะแนนแบบรูบริค : Scoring Rubrics. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*, 12(1), 1-14.
- ศศิวรรณ สมบัติ. (2563). *การออกแบบชิ้นงานและรูบริคในการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐานเพื่อประเมินการเรียนรู้ เรื่อง และการให้เหตุผลทางสถิติโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิง [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

- สมชาย เทพแสง และคณะ. (2566). การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-based Education (OBE): คุญแจสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นหลัก. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 2(1), 39-51.
- สร้อยญา จันทร์ชูสกุล, และพินดา วราสุนันท์. (2563). การประเมินทักษะการปฏิบัติ: จากหลักการสู่แนวปฏิบัติ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(2), 36-56.
- สินเนตร นาโควงศ์. (2565). การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง การประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อภิสิทธิ์ ทองจันทร์. (2566). รูบริคเดี่ยว ทางเลือกใหม่ของการใช้เครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนา (Single-Point Rubric: An Alternative Tool of Assessment for Learning). *นิตยสาร สสวท สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 51(241), 39-44.
- Pholboon, J., & Pholboon, M. (2023). The Management of the Teaching of Traditional Thai Folk Dances in an Online Course for Lifelong Education. In *The Kyoto Conference on Arts, Media & Culture 2023: Official Conference Proceedings* (pp. 599-607). <https://doi.org/10.22492/issn.2436-0503.2023.53>

Authors

Assistant Professor Dr.Jansamorn Pholboon

Department of Dance Education, Faculty of Fine Arts, Songkhla

Rajabhat University Mueang Songkhla, Songkhla 90000

Tel: 0863273156 E-mail: jansamorn.ph@skru.ac.th

Miss. Rawisara Srichai

Department of Dance Education, Faculty of Fine Arts, Songkhla

Rajabhat University Mueang Songkhla, Songkhla 90000

Tel: 0866959719 E-mail: Rawisara.sr@skru.ac.th

Assistant Professor Dr. Krittiya Choosong

Department of Dance Education, Faculty of Fine Arts,

Songkhla Rajabhat University Mueang Songkhla, Songkhla 90000

Tel: 0923535395 E-mail: krittiya.ch@skru.ac.th

Assistant Professor Aksrawadee Pattamasantiwong

Department of Dance Education, Faculty of Fine Arts,

Songkhla Rajabhat University Mueang Songkhla, Songkhla 90000

Tel: 0939355346E-mail: Aksrawadee.sa@skru.ac.th

Mr. Monton Pholboon

Department of Educational Digital Technology and

Communications, Faculty of Education, Prince of Songkla

University, Pattani Campus Mueang Pattani, Pattani 94000

Tel: 0803190398 E-mail: leemonton@gmail.com

การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตาม
มาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้เกมการศึกษา
Developing Spelling Skills in Non-Directly Matched Final
Consonant Sounds for Prathom Suksa 3/2 Students Through
Game-Based Learning

เตือนใจ คตติ^{1*}/ กัณฐมณี ดาบทอง²/ ชยานิต จารวัฒน์³

Tuenjai Kothdee/ Kanthamane Dabthong/ Chayanit Jaruwattanaphan

^{1,2,3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Faculty of Humanities & Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 10 สิงหาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 30 ตุลาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีจุดประสงค์
1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3/2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษา 2) เพื่อ
เปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3/2 หลังเรียนด้วยเกมการศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อศึกษา
คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของ

นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ใช้การวิจัยแบบ The One Group pretest - posttest Design ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาล ไทรโยค ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนที่มีคะแนนการประเมินด้านการเขียนสะกดคำต่ำกว่า 14 คะแนน จำนวนทั้งหมด 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ และ 2) แบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก เรื่อง การเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อ ที่สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (Relative growth score)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีระดับพัฒนาการของทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดในระดับกลางจำนวน 1 คน และระดับสูงมากจำนวน 7 คน

คำสำคัญ : ทักษะการเขียน, การเขียนสะกดคำ, คำที่ไม่ตรงตามมาตรา, เกมการศึกษา

Abstract

This research was classroom action research conducted to solve learning problems in the classroom. The purposes of this research were: 1) to compare the spelling skills of words with final consonants not corresponding to the spelling standard of Prathom Suksa 3/2 students before and after learning management using educational games; 2) to

compare the spelling skills of words with final consonants not corresponding to the spelling standard of Prathom Suksa 3/2 students after learning through educational games with the 80 percent criterion; and 3) to study the relative growth scores of the spelling skills of words with final consonants not corresponding to the spelling standard of Prathom Suksa 3/2 students. The research design used was the One Group Pretest–Posttest Design. The population consisted of Prathom Suksa 3/2 students at Anuban Saiyok School who were studying in the first semester of the 2024 academic year. The samples were obtained by purposive sampling from students who had spelling assessment scores lower than 14 points, totaling 8 students. The research instruments were: 1) four learning management plans on spelling words with final consonants not corresponding to the spelling standard; and 2) a four-choice multiple-choice test on spelling words with final consonants not corresponding to the spelling standard, consisting of 20 items, constructed by the researcher. The statistics used in the research were mean, standard deviation, and relative growth score.

The result of this research found out that: 1) the Prathom Suksa 3/2 students had spelling skills in words with final consonants not corresponding to the spelling standard after learning management using educational games higher than before learning; 2) the Prathom Suksa 3/2 students had spelling skills in words with final consonants not corresponding to the spelling standard after learning management using educational games higher than the 80 percent criterion; and 3) one Prathom Suksa 3/2 student had a moderate level of development in spelling skills of words

with final consonants not corresponding to the spelling standard, and seven students had a very high level.

Keywords: Writing skills, Spelling skills, Words with non-directly matched final consonant sounds, Game-based learning

บทนำ

การเขียนสะกดคำเป็นรากฐานที่สำคัญของการเขียน นักเรียนต้องรู้จักสะกดคำให้ถูกต้องก่อนจึงจะสามารถเขียนให้เป็นประโยคหรือเรื่องราวได้ (วรณิ โสมประยูร, 2553: 156) ซึ่งเป็นเนื้อหาหนึ่งที่ระบุไว้ในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ สอดคล้องกับตัวชี้วัด ท 4.1 ป.3/1 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 46) การเขียนสะกดคำเป็นทักษะที่ผู้สอนควรให้นักเรียนมีการฝึกฝนตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำตลอดจนสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฑามาศ กันธิ์, 2554: 29)

การเขียนสะกดคำจึงเป็นทักษะการเขียนที่สำคัญทักษะหนึ่ง แต่จากการศึกษาปัญหาการเรียนของนักเรียนผ่านการสังเกตการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลไพรโยก จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 24 คน ด้วยแบบประเมินใบงานการเขียนสะกดคำ ตามเกณฑ์การผ่าน 14 คะแนน พบว่ามีนักเรียนจำนวน 8 คน มีคะแนนระหว่าง 6-9 คะแนน ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (รุ่งฤดี ยอดจินดา, 2567) และเมื่อพิจารณาผลการประเมินตามคำที่เขียนผิดในใบงาน เรียงลำดับจากคำที่ผิดมากไปหาน้อย พบว่า 1) มาตรฐานตัวสะกดแม่กด มีจำนวนคำที่สะกดผิด 5 คำ 2) มาตรฐานตัวสะกดแม่กน มีจำนวนคำที่

สะกดผิด 3 คำ 3) มาตรฐานตัวสะกดแม่ก มีจำนวนคำที่สะกดผิด 2 คำ 4) มาตรฐานตัวสะกดแม่ก มีจำนวนคำที่สะกดผิด 2 คำ

ปัญหาการเขียนสะกดคำตามมาตรฐานตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรฐาน เกิดจากผู้สอนจัดการเรียนการสอนยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ และผู้สอนเน้นการสอนด้วยวิธีบรรยายเนื้อหาประกอบกับขาดสื่อการสอนที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ (รุ่งฤดี ยอดจันทา, 2567) สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 4 คน พบว่า ผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยายเนื้อหา จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ผู้สอนขาดสื่อการสอน ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ผู้สอนไม่มีเทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ขาดการยกตัวอย่างในเนื้อหาที่สอน และผู้สอนไม่มีการทบทวนบทเรียน นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หากมีเกมให้เล่นจะทำให้สนใจเรียนมากขึ้น ทั้งนี้ การสอนการเขียนสะกดคำให้ได้ประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นไปตามหลักการสอนเขียนสะกดคำ ดังที่ พิมลพร พงษ์ประเสริฐ (2563: 45) และสุธาทิพย์ ชัยแก้ว (2564: 56) ได้สรุปไว้ว่า ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน โดยเริ่มจากการเห็นลักษณะภาพรวมของคำนั้นก่อน หลังจากนั้นจึงให้สังเกตการเรียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ในคำนั้น แล้วให้นักเรียนฝึกเขียนคำซ้ำนั้น ๆ ซ้ำ ๆ หลายครั้ง เพื่อให้เกิดการจดจำคำอย่างสม่ำเสมอ แล้วจึงเขียนคำทบทวนและตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง โดยสื่อบัตรคำที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจฝึกฝนการเขียนมากขึ้น

เกมการศึกษา (Game-based Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นวิธีการให้นักเรียน ได้เรียนรู้จากการเล่นเกมตามกติกา เงื่อนไข หรือข้อตกลง ทำให้ส่งเสริมการเรียนรู้ และนำผลที่ได้ จากการเล่นเกมของนักเรียนมาใช้ในการสรุปการเรียนรู้ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2561: 227) มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) เกมและกติกาการเล่น 2) การเล่นเกมตามกติกา และ 3) การอภิปรายผล หลังการเล่น (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553: 91) และมีขั้นตอนการสอน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2560: 81) เสนอไว้

3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเสนอและชี้แจงกติกา 2) ขั้นตอนการเล่น เกม และ 3) ขั้นตอนอภิปราย การนำเกมการศึกษามาใช้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจคำศัพท์มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ เกิดการสังเกตการเรียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ด้วยการฝึกซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอ จึงสามารถส่งเสริมทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้ ดังผล การศึกษาของ พัชรียา เชื้อบัณฑิต, สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม และปิยาภรณ์ พิษณุภักิรต์น (2567: 24) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่ กต โดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่ กต มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.43 คะแนน ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ เกษร สีหา (2558: ข) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเขียนสะกดคำภาษาไทย โดยใช้เกม การศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำเกมไปใช้ในชั้นเรียน ให้ข้อเสนอแนะไว้ คือ ผู้สอนควร มีการชักชวนขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อความแม่นยำในขั้นตอน การจัดกิจกรรม ควรจัดการรูปแบบการเล่นของการเล่นเกมการศึกษาให้มีความหลากหลาย เน้นความสนุกสนานของนักเรียนเป็นสำคัญ ควรชี้แจงกติกาในการเล่น เกม ควรให้นักเรียนฝึกเล่นเกมให้ถูกต้องตามกติกา ก่อนเล่นเกมจริง ควรแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละ ความสามารถเพื่อให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (กัลยา จันเลน, 2558: 106; กิตติวิช จรัสเลิศวงศ์, 2567: 63; นางนุช อุปสิม นพวรรณ ฉิมรอยลาภ และสิทธิกร สุมาลี, 2565: 94 และพิมพ์ผกา พิพู, สุพันธุ์วดี ไวยรูป และธนินท์ธร์ แดงทิม, 2565: 37)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเกมการศึกษาดังที่ระบุไว้ มาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา ของ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค ให้มีทักษะทางการเขียนที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 หลังเรียนด้วยเกมการศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบก่อนการทดลอง (Pre experimental designs) ใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบทดสอบก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest) ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลไพรโยค ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนที่มีคะแนนการประเมินด้านการเขียนสะกดคำ ต่ำกว่า 14 คะแนน จำนวนทั้งหมด 8 คน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่ก แม่กด แม่กบ แม่กน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวมจำนวนทั้งสิ้น 120 คำ

2. เครื่องมือวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมการศึกษา จำนวน 4 แผน โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการ

เรียนรู้จากมาตรฐาน ท 4.1 ตัวชี้วัด ป.3/1 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ
ซึ่งมีโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางกำหนดโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	เกม	เวลา
1	นักเรียนสามารถบอกตัวสะกดของ คำศัพท์ที่อยู่ในมาตราแมกได้ (K)	คำที่สะกด ไม่ตรงตาม มาตราแม่ กก	เติม ติด ต่อ แมก	60 นาที
	นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำ มาตราแมกได้ (P)			
2	นักเรียนสามารถบอกตัวสะกดของ คำศัพท์ที่อยู่ในมาตราแมกบได้ (K)	คำที่สะกด ไม่ตรงตาม มาตราแม่ กบ	บอร์ดเกม บันไดได้ ตัวสะกด	60 นาที
	นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำ มาตราแมกบได้ (P)			
3	นักเรียนสามารถบอกตัวสะกดของ คำศัพท์ที่อยู่ในมาตราแมกนได้ (K)	คำที่สะกด ไม่ตรงตาม มาตราแม่ กน	บุพเพพา หาคู่	60 นาที
	นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำ มาตราแมกนได้ (P)			
4	นักเรียนสามารถบอกตัวสะกดของ คำศัพท์ที่อยู่ในมาตราแมกตได้ (K)	คำที่สะกด ไม่ตรงตาม มาตราแม่ กต	ติด ตรง ตรง	60 นาที
	นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำ มาตราแมกตได้ (P)			

แผนการจัดการเรียนรู้ นำมาสร้างโดยกำหนดลำดับขั้นการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ ได้แก่ 1) ชุ้่นนำเสนอและชี้แจงกติกา ผู้สอนเสนอคำศัพท์มาตราตัวสะกดและ

เลือกเกม สาธิตการเล่น ซึ่งแจกกติกา วิธีการเล่นเกมแก่นักเรียน 2) ขั้นการเล่นเกมนักเรียนเล่นเกมตามกติกาในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและประเมินผลเนื้อหาจากการเล่นเกมด้วยการทำใบงาน 3) ขั้นอภิปราย ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการเล่นของนักเรียน และวัดประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการเขียนตามคำบอกเป็นรายบุคคล จากนั้นนำมาแก้ไขคำถามที่ใช้ในการอภิปรายให้ชัดเจน และควรเพิ่มการนำเสนอคำศัพท์ให้แก่นักเรียนก่อนการเล่นเกม ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของทั้ง 4 แผน ได้ค่า 1.00 ทุกแผน และนำมาปรับปรุงแก้ไขเรื่องชื่อเกมต้องตั้งให้สัมพันธ์กับเกมหรือลักษณะการเล่นของเกม การยุติการเล่นเกมอาจเพิ่มโดยการใช้ การกำหนดเวลาควรเขียนขั้นตอนการจัดเตรียมเกมและอุปกรณ์ให้ชัดเจน การคละสมาชิกของกลุ่มให้ไม่ซ้ำกันในแต่ละเกม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแผนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค จำนวน 4 คน เพื่อศึกษาปัญหาของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า ขั้นการเล่นเกมในทุก ๆ เกม นักเรียนมีความสับสนและจดจำตัวละครในแต่ละมาตราไม่ได้ จึงต้องปรับโดยเพิ่มบัตรตัวละครมาตราแม่ก แม่กด แม่กบและแม่กน เพื่อใช้ติดบริเวณช่องว่างตัวละครที่เว้นไว้ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำตัวละครและคำศัพท์นั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ เรื่อง การเขียนสะกดคำมาตราตัวละครที่ไม่ตรงตามมาตรา แบบเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความจำและความเข้าใจ ตามแนวคิดพุทธิสัยของบลูม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการเริ่มจากการกำหนดโครงสร้างและสร้างข้อสอบจำนวน 60 ข้อ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเรื่อง ให้พิจารณาข้อสอบขึ้นเข้าใจ โดยคำศัพท์ที่ใช้ในการออกข้อสอบต้องไม่เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในการเล่นเกมน การจัดหมวดหมู่ของข้อสอบให้เป็นหมวดหมู่ข้อคำถามเดียวกัน ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำแบบทดสอบเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำผล

การประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาเลือกเฉพาะข้อที่ผ่านเกณฑ์ 0.50 ได้จำนวน 60 ข้อ มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และปรับปรุงแก้ไขเรื่อง ไม่ควรออกข้อสอบที่เป็นคำอ่าน เพราะไม่ได้สอนนักเรียนเรื่องการอ่าน จากนั้นนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วมาทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลไพรโยก จำนวน 4 คน จากนั้นตรวจให้คะแนน และนำมาพิจารณาคัดเลือกแบบทดสอบ เรื่องการเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้เกณฑ์ระหว่าง 0.20 – 1.00 แล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์ไว้จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำมาทำเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งได้ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.25-0.75 มีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.33 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นแบบโลเวทท์ ได้ค่าเท่ากับ 0.96 และปรับปรุงแก้ไขเรื่องขนาดของตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น การจัดวางตัวเลือกไม่ควรวางให้เสมอข้อคำถาม เพราะจะทำให้อ่านยาก จากนั้นนำข้อสอบจำนวน 40 ข้อ มาจัดทำเป็นแบบทดสอบ แบบคู่ขนาน ชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ชุด เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ และหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ก่อนการทดลอง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับประชากร โดยใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เรื่อง การเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อ กำหนดเวลา 20 นาที

3.2 ดำเนินการทดลอง คณะผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ทดลอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ระยะเวลา 4 วัน วันละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 4 คาบ

3.3 หลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เรื่อง การเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 20 ข้อ กำหนดเวลา 20 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและหลังเรียน

4.2 การวิเคราะห์ทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

4.3 การวิเคราะห์พัฒนาการของทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้ คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จากนั้นนำมาเทียบกับระดับพัฒนาการ ตามเกณฑ์ดังที่ ศิริชัย กาญจนวาสี (2552: 268) ระบุไว้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางเกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76-100	สูงมาก
51-75	สูง
26-50	กลาง
0-25	ต่ำ

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้เกมการศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 (n =8)

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. _D
ก่อนเรียน	9.88	2.30	7.75	0.89
หลังเรียน	17.63	2.39		

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 9.88 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.30 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.39 ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3/2 โดยใช้เกมการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์ร้อยละ 80 กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบเกณฑ์ร้อยละ 80 กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	% of Mean
หลังเรียน	8	20	17.63	2.39	88.13

จากตารางที่ 4 พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เท่ากับ 2.39 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์ร้อยละ 80 กับคะแนนสอบหลังเรียน
ของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์

3. ผลการศึกษาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง
มาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3/2 เทียบกับระดับ
พัฒนาการ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ

นักเรียน คนที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	คะแนน พัฒนาการ	ระดับ พัฒนาการ
1	11	18	77.78	สูงมาก
2	5	12	46.67	ปานกลาง
3	12	20	100.00	สูงมาก
4	10	18	80.00	สูงมาก
5	9	18	81.82	สูงมาก
6	12	19	87.50	สูงมาก
7	11	18	77.78	สูงมาก
8	9	18	81.82	สูงมาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนจำนวน 1 คน มีคะแนนพัฒนาการ 46.67 อยู่ใน
ระดับปานกลาง และนักเรียนจำนวน 7 คน มีคะแนนพัฒนาการอยู่ระหว่าง 77.78-100
คะแนน อยู่ในระดับสูงมาก

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 พบว่านักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และนักเรียนมีระดับพัฒนาการในระดับปานกลางและสูงมาก เนื่องจาก

1. ผู้สอนเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนการเล่นเกมน ในขั้นนำเสนอและชี้แจงกติกา ด้วยบัตรคำศัพท์ทำให้นักเรียนได้เห็นภาพรวมของคำศัพท์ในแต่ละมาตรา และอ่านออกเสียงพร้อมกันก่อน จึงช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสังเกตพยัญชนะที่นำมาใช้เป็นตัวสะกดในแต่ละมาตราตามที่กำหนดได้ ดังที่ สุธาพิทย์ ชัยแก้ว (2564: 56) ได้อธิบายหลักการสอนเขียนสะกดคำ ไว้ว่า นักเรียนควรได้เห็นภาพรวมของคำศัพท์นั้น และฝึกสะกดคำปากเปล่าไปพร้อมกันก่อน และสอดคล้องกับจิตวิทยาการสอนระดับชั้นประถมศึกษา ดังที่ วรรณิ โสมประยูร (2553: 74-76) ที่ได้สรุปธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของระดับชั้นประถมศึกษาว่าผู้สอนควรเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่ผู้เรียนด้วยการสังเกตคำจากรูปของคำทั้งหมด และควรเลือกคำที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้พื้นฐานของนักเรียน ดังนั้นการที่ผู้สอนได้เตรียมบัตรคำ โดยนำคำมาจากคำศัพท์ในบัญชีคำพื้นฐานซึ่งเป็นคำที่รวบรวมจากคำที่นักเรียนพบเจอบ่อยในชีวิตประจำวันและในบทเรียนที่มีทั้งคำที่ใช้พยัญชนะต้นเดียวและพยัญชนะต้นประสมแบบควบกล้ำ จึงช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจคำและความหมายได้มากขึ้น อีกทั้งในขั้นนี้ผู้สอนได้ชี้แจงกติกาและสาธิตการเล่นเกมนไปพร้อม ๆ กับนักเรียนก่อนจึงทำให้นักเรียนเข้าใจการเล่นเกมนมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นงนุช อุปลิม นพวรรณ นิมรอยลาก และสิทธิกร สุมาลี (2565: 94) ที่นำเกมการศึกษามาพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์พบว่า การใช้เกมการศึกษาจะมีคุณภาพมากขึ้นนั้นเนื้อหาที่นำมาเล่นเกมนจะต้องเหมาะสมกับนักเรียน และผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนด้วยการแจ้งกติกาและสาธิตการเล่นเกมนก่อนการเล่นทุกครั้ง

2. เกมการศึกษาที่จัดทำขึ้น ได้แก่ เกมเติม ติด ต่อ เกมแม่กบอर्डเกม เกมบันไดไต่ตัวสะกดบุพเพพาหุ และติด ตรง ตรง เป็นเกมที่ช่วยให้นักเรียนจดจำลักษณะของตัวสะกดและคำที่นำมาใช้ในการเล่นเกมผ่านขั้นตอนการเล่น เกม อาจเนื่องมาจาก

2.1 เกมทั้ง 4 เกม เป็นเกมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง มีการเคลื่อนไหวร่างกาย จึงช่วยสร้างความสนุกสนานให้แก่ นักเรียน ซึ่งตรงกับการเรียนรู้ตามช่วงวัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ และอรรถัย มูลคำ (2553: 91) ได้สรุปเกี่ยวกับเกมการศึกษาว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมทำให้เกิดการทำทหายความสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด จึงช่วยให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาตามที่ผู้สอนตั้งใจ สอดคล้องกับการสรุปประโยชน์ของเกมการศึกษา ของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2561: 229) ระบุว่า เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานแก่ผู้เรียน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจจดจำบทเรียนได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภานุวัฒน์ จารุณัย และแสงเดือน คงนาวัง (2564: 130) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำร่วมกับเกม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่าการใช้เกมทำให้เกิดความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ และช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าเรียน จึงส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านคำศัพท์พื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2.2 เกมทั้ง 4 เกม เป็นเกมที่มุ่งการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ แบบกลุ่มขนาดเล็ก มีการเก็บคะแนนการแข่งขันในแต่ละเกม ส่งผลให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องร่วมมือช่วยกันในการเล่น เกิดความท้าทายในการแข่งขัน เกิดความกระตือรือร้นภายในแต่ละกลุ่มของตนเองที่ต้องช่วยกันเล่นเกม และพยายามที่จะแข่งขันเพื่อไปสู่เป้าหมาย คือ การเป็นผู้ชนะในเกมนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ตามช่วงวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังที่ยศวีร์ สายฟ้า (2555: 125-127) ได้ระบุแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ระบุว่า ผู้สอนควรใช้กิจกรรมที่นักเรียน

ได้ลงมือกระทำหรือมีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน ๆ และกิจกรรมควรมีความหลากหลายทั้งกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายและกิจกรรมวิชาการ สอดคล้องกับการอธิบายประโยชน์ของการใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ ของ จันทรา ด่านคงรักษ์ (2566: 220) สรุปได้ว่า เกมช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นภายใต้การแข่งขันที่ท้าทาย เกิดแรงจูงใจและเป้าหมาย ทำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน อีกทั้งเกมยังช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำที่หลากหลาย เช่น คำที่พยัญชนะต้นประสมแบบควบกล้ำ คำที่ใช้พยัญชนะสะกดมากกว่าหนึ่งรูป อีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิษฐา บุญศรี อัญญา พลอยโสภณ และรัชนิ อิมอก (2563: 32) ที่ศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเกม เรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (26.40 คะแนน) สูงกว่าก่อนเรียน (13.60 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ โสภิตา มูลเทพ และศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย (2564: 550) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเกมการศึกษา พบว่าความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียน เท่ากับร้อยละ 64.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ค้นพบข้อสังเกตจากประสบการณ์ตรงที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดหมวดหมู่คำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดนั้น ๆ เข้าด้วยกันให้เป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน และควรสร้างสื่อประเภทบัตรคำศัพท์ที่มีรูปภาพสัมพันธ์กับคำศัพท์ที่ต้องการนำเสนอ

1.2 ชื่อนำเสนอและชี้แจง ผู้สอนควรจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก จำนวน 3-4 คน และควรสัทธิการเล่นเกมตามลำดับการเล่นเพื่อให้ชัดเจนก่อนลงมือเล่นจริง

1.3 ขั้นตอนการอภิปราย เป็นขั้นตอนที่สำคัญฉะนั้นผู้สอนจะต้องใช้คำถามแบบปลายเปิดที่สัมพันธ์กับคำที่ใช้เล่นเกม เพื่อให้เกิดการสังเกตคำที่สะกดในแต่ละมาตราได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เกมการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำควบกล้ำ และการอ่านสะกดคำ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นได้

2.2 นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถเรียนแบบกลุ่มได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้เป็นรายบุคคล จึงควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้พัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียน

2.3 การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น เป็นการเรียนคำและความหมายของคำ จึงสามารถนำสื่อแอนิเมชัน (Animation) มาใช้สร้างการจดจำได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยา จันเลน. (2558). การพัฒนาทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้เกม. *บัณฑิตศึกษา*, 8(18), 99-106.
- กิตติธัช จรัสเลิศวงศ์. (2567). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องการพัฒนาความเจริญรุ่งเรือง ของกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 – 6 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้เกมการศึกษา. *ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 8(1), 53 – 63.

- เกษร สีหา. (2558). *การพัฒนาการเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้เกมการศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จันทรา ด่านคงรักษ์. (2566). *ครบเครื่องการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑามาศ กันตืบ. (2554). *ความสามารถในการเรียนรู้เรื่องการเขียนสะกดคำ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ 2 ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา เขมมณี. (2560). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนุช อุปลิ้ม, นพวรรณ ฉิมรอยลาภ และสิทธิกร สุมาลี. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ด้วยเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี. *ครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(3), 82-95.
- พัชรียา เชื้อบัณฑิต, สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม และปิยาภรณ์ พิษญาภิรัตน์. (2567). การพัฒนาความสามารถในการอ่านสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่ กต โดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *UBON RATCHATHANI JOURNAL OF RESEARCH AND EVALUATION*, 13(1), 24-32.
- พิมพ์ผกา พิพู, สุพันธ์วุฒิ ไวยรูป และธนิษฐ์ธรร แดงทิม. (2565). การพัฒนาทักษะด้านการอ่านพยัญชนะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา. *Roi Kaensam Academi*, 2(2), 27-38.

- พิมพ์พร พงษ์ประเสริฐ. (2563). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน*
สะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดย การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
ของฮันเตอร์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาณุวัฒน์ จารุณัย และแสงเดือน คงนาง. (2564). *การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์*
พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนอ่านแจกลูกสะกดคำ
ร่วมกับเกมทางภาษากรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี ตำบลพังง อำเภอนongหนาน
จังหวัดอุดรธานี. Roi Kaensarn Academi, 6(7), 130-141.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2555). *แนวปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally*
Appropriate Practice) ในชั้นเรียนประถมศึกษาตอนต้น: จากกรอบแนวคิด
ทฤษฎีสู่หลักการปฏิบัติที่เหมาะสม. วารสารครุศาสตร์, 39(2), 120-129.
- วรรณิ โสมประยูร. (2553). *เทคนิคการสอนภาษาไทย. ดอกหญ้าวิทยาการ.*
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 6). โรงพิมพ์แห่ง*
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2561). *นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนา*
ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุธาทิพย์ ชัยแก้ว (2564). *การพัฒนาความสามารถในการอ่าน การเขียนสะกดคำและ*
การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิษฐา บุญศรี อัสภา พลอยโสภณ และรัชนิ อิมอก. (2563). *ผลการใช้แผนการจัด*
การเรียนรู้ผ่านเกม เรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.
วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย, 2(1), 26-34.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2553). 19 วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ (พิมพ์ครั้งที่ 9). ภาพพิมพ์.

โสภิตา มูลเทพ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเกมการศึกษา. *ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(2), 550-568.

Authors

Dr.Tuenjai Kothdee

Lecturer, Thai Language Program,

Faculty of Humanities & Social Sciences,

Nakhon Pathom Rajabhat University

85 Malai Man Road, Nakhon Pathom Subdistrict,

Mueang District, Nakhon Pathom Province 73000

Tel: 0880069279 E-mail: nantuenjai@gmail.com

Miss Kanthamane Dabthong

Graduate, Bachelor of Education Program in Thai Language,

Faculty of Humanities & Social Sciences,

Nakhon Pathom Rajabhat University

85 Malai Man Road, Nakhon Pathom Subdistrict,

Mueang District, Nakhon Pathom Province 73000

Tel: 0880069279 E-mail: nantuenjai@gmail.com

Miss Chayanit Jaruwattanaphan

Graduate, Bachelor of Education Program in Thai Language,

Faculty of Humanities & Social Sciences,

Nakhon Pathom Rajabhat University

85 Malai Man Road, Nakhon Pathom Subdistrict,

Mueang District, Nakhon Pathom Province 73000

Tel: 0880069279 E-mail: nantuenjai@gmail.com

การเปิดรับชีรัส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
The Exposure of Boys' Love (Y-Series) among
Ubon Ratchathani University

ชนัญชิตา บุญเอื้อ^{1/} พรพนานันต์ แซ่ลิ่ม^{2/} สุณิรัตน์ พันผา^{3/} วิชุดา สายสมุทร^{4*}

Chananchida Boonaua/ Pornpananan Saelim/ Sunirat Phuenpha/

Vichuda Saisamut

^{1,2,3,4}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 12 ตุลาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 2 เมษายน 2569

ตอบรับตีพิมพ์: 20 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับชีรัส์วายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดรับชีรัส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น (Questionnaire) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 178 คน จาก 11 คณะ 1 วิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์ในการรับชมชีรัส์วายมาก่อน มีพฤติกรรมการเปิดรับชีรัส์วายระดับปานกลาง

ส่วนใหญ่รับชม ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะ YouTube และ Netflix และมีแนวโน้มในการรับชมอย่างต่อเนื่อง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับซีรีส์วายคือเพื่อความบันเทิง ได้แก่ เนื้อหาและแนวคิดหลักของซีรีส์ ความชื่นชอบในตัวนักแสดง กระแสความนิยมในขณะนั้น และคุณภาพของการผลิตสื่อ 3) การเปิดรับซีรีส์วายมีอิทธิพลต่อมุมมองการเปิดกว้างความหลากหลายทางเพศและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศในสังคม ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อบันเทิงเพื่อสื่อสารมุมมองความหลากหลายทางเพศอย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

คำสำคัญ: ซีรีส์วาย, การเปิดรับสื่อ, พฤติกรรมผู้บริโภค, ความหลากหลายทางเพศ

Abstract

This research aims to study the reception of Boys' Love (BL) series and the factors influencing their reception among students at Ubon Ratchathani University. A quantitative research methodology was used, employing a questionnaire to collect data from a non-probability sampling method, specifically accidental sampling, of 178 participants from 11 faculties and 1 college at Ubon Ratchathani University.

The research findings are as follows: 1) The majority of the sample were female, had prior experience watching BL series, and exhibited a moderate level of BL series reception. They mostly watched through online platforms, particularly YouTube and Netflix, and showed a tendency to continue watching. 2) Factors influencing BL series reception included entertainment purposes, such as the series' content and core themes, preference for the actors, current popularity, and the quality of media

production. 3) Reception of BL series influenced perspectives on openness to gender diversity and fostered understanding of gender equality in society. The results of this study can be used as a guideline for developing entertainment media that communicates perspectives on gender diversity in a constructive and socially responsible manner.

Keywords: BL series, media exposure, consumer behavior, gender diversity

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาของซีรีส์วายเริ่มต้นจากประเทศญี่ปุ่นในช่วงปลายทศวรรษ 1970 โดยมีต้นกำเนิดจากบริษัทโตจิโนชิ ผู้สร้างสรรค์ผลงานหลากหลายรูปแบบ เช่น มังงะ อนิเมะ นิยาย หนังสือภาพ ในรูปแบบของการ์ตูนตาหวาน โดยแจกจ่ายหรือจำหน่ายในกลุ่มนักอ่านด้วยตนเองแบบกลุ่มเล็ก ๆ มีเนื้อหาเล่าเรื่องเหมือนคู่ชายรักหญิง แต่มีการเน้นเนื้อหาอิโรติกเพิ่มเข้าไป จากนั้นพัฒนาตัวละครเป็นคู่รักเพศเดียวกัน

สิทธิศักดิ์ บุญมัน (2564) อธิบายความหมายของคำว่า Y ย่อมาจากคำว่า ยาโอย Yaoi ที่เป็นวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นและเนื้อหาในซีรีส์เหล่านั้น ส่วนใหญ่ล้วนเป็นการเล่าเรื่องของความรักระหว่างผู้ชายสองคน มีทั้งแบบความรักวัยใสของนักเรียนมัธยม นักศึกษามหาวิทยาลัยหรือ กระทั่งความรักของกลุ่มคนวัยทำงาน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดให้เห็นความสัมพันธ์ที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นความรัก ผ่านปมปัญหาชีวิต และลงเอยด้วยความสมหวังในท้ายที่สุด ส่วนสาววาย คือ กลุ่มที่มีรสนิยมชอบเสฟสื่อแนวชายรักชาย หรือที่เราเรียกกันสั้น ๆ ว่า วาย (Yaio) เป็นวัฒนธรรมนิยมของวัยรุ่นญี่ปุ่นก่อนที่จะมีซีรีส์วายจะเป็นกระแสการแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนวายเป็นแบบหลบซ่อน และเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่ถูกสังคมมองข้าม แม้แต่ในกลุ่มของผู้ชื่นชอบการ์ตูนด้วยก็มีการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างนักอ่านการ์ตูนทั่วไปกับสาววายเพราะสาววายเป็นภาพตัวแทนของคนวิปริตที่มีความชื่นชอบรสนิยมผิดเพศ

แม้ว่ากระแสวายเริ่มต้นจากประเทศญี่ปุ่น แต่ในอดีตการเล่าเรื่องคู่รัก หรือ ความสัมพันธ์เพศเดียวกันในญี่ปุ่นถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ และสื่อหลักเองมีได้นำเสนอ อย่างเปิดเผย ด้วยสาเหตุด้านขนบธรรมเนียมประเพณี แต่เมื่อประเทศเพื่อนบ้านใน เอเชียอย่างไทย ไต้หวันและจีน มีการผลิตสื่อกระแสวายเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ใน อุตสาหกรรมบันเทิงและสร้างกระแสคู่รักวายในกลุ่มผู้ชมจนโด่งดัง และได้ผลตอบรับ เป็นอย่างดี สังคมโลกเริ่มเปิดกว้างมากขึ้น ประเทศญี่ปุ่นจึงเริ่มแทรกเนื้อหาความเป็น วายในบางเรื่อง โดยเฉพาะซีรีส์เรื่อง Ossan's love ออกอากาศเมื่อปี พ.ศ. 2561 เล่าเรื่องความรักสามเศร้าของชายรักชายในสำนักงานเดียวกัน ระหว่างหัวหน้างาน คือ ชายรุ่นใหญ่ที่ค้นพบตัวตนในวัยใกล้เกษียณ และชายหนุ่มเพื่อนร่วมงานได้สารภาพรักใน เวลาเดียวกัน ทำให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนของผู้ที่ไม่สามารถปกปิด ความรู้สึกที่แท้จริงได้ ด้วยความแตกต่างด้านเพศและอายุ ทำให้ซีรีส์วายเรื่องนี้เปิดเผย ความสัมพันธ์รักสามเศร้าของเพศเดียวกัน จนได้รับการพูดถึงในประเทศญี่ปุ่นขึ้นมา ดังนั้นซีรีส์วาย คือ เรื่องราวความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายที่ถ่ายทอดผ่านสื่อ หลากหลายรูปแบบ เช่น นวนิยาย ภาพยนตร์ หรือซีรีส์

ในประเทศไทย ซีรีส์วายเริ่มต้นจากนิยายวายออนไลน์ (Boys' Love) ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น Dek-D ธีวาลัย และ Fictionlog โดยบางเรื่องที่ได้รับ ความนิยมสูงถูกพัฒนาเป็นซีรีส์ เช่น Love Sick และ Sotus The Serie ซึ่งเนื้อหาใน ซีรีส์วายตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรื่องราวโรแมนติกที่มีความแตกต่างจาก ละครชายหญิงทั่วไป และมีเอกลักษณ์โดดเด่นในตลาดบันเทิง นอกจากนี้ซีรีส์วายยัง ได้รับความนิยมในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่นซึ่งผลตอบรับเชิงบวก ส่งผลให้ซีรีส์วายกลายเป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปด้วย

ในด้านสื่อบันเทิง ซีรีส์ที่นำเสนอความรักของชายรักชายและหญิงรักหญิง ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ชมมักสร้างจินตนาการให้นักแสดงคู่หลักมี ความสัมพันธ์แบบคู่รัก หรือคู่จิ้น ทำให้วงการบันเทิงไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน เนื้อหาการเล่าเรื่องความสัมพันธ์ของเพศเดียวกัน ปัจจุบันซีรีส์วายมีบทบาทสำคัญบนสื่อ

โทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวมถึงซีรีส์วายที่ปรากฏบนสื่อประเภทต่าง ๆ และจำนวนเรื่องที่ออกอากาศอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ชม การเปิดกว้างด้านเนื้อหาที่มีความหลากหลายทางเพศ มีส่วนช่วยให้ผู้ชมเปิดรับวัฒนธรรมที่แตกต่าง แม้ว่าอาจได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าเสนอความสัมพันธ์ในลักษณะโรแมนติคเกินจริง เช่น ฉากอีโรติกของตัวละคร โดยออกอากาศแบบไม่มีการควบคุมเนื้อหาที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเลียนแบบ ความรุนแรงทางเพศต่อกลุ่มผู้ชมที่มีความเปราะบางได้

กณพ ศุภมานพ รองประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรกิจคอนเทนต์ LINE ประเทศไทย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563) กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางการผลิตสื่อซีรีส์วาย คือความชื่นชอบกระแสซีรีส์วาย และสามารถขยายฐานผู้ชมได้มากขึ้น ประกอบด้วย นักแสดงหลัก โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง การขยายพื้นที่สื่อในการรับชมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ทั้งนี้ พฤติกรรมของผู้ชมไม่ใช่แค่ดูอย่างเดียว แต่พวกเขามีส่วนร่วมกับการสร้างปฏิสัมพันธ์บนโซเชียลกับผู้ชมคนอื่น ๆ และร่วมสนับสนุนนักแสดงคู่จิ้นที่ชื่นชอบอีกด้วย

ซีรีส์วายในประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลังการเปิดตัวซีรีส์เรื่อง Love Sick รักอุ่นวัยรุ่นแสน ออกอากาศทางโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้คนสนใจ เปิดกว้าง และยอมรับความหลากหลายทางเพศ ส่งเสริมความคิดเชิงบวกต่อความสัมพันธ์เพศเดียวกัน และได้รับคำชื่นชมในคุณภาพของการผลิตซีรีส์วาย รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มแฟนคลับอย่างล้นหลาม

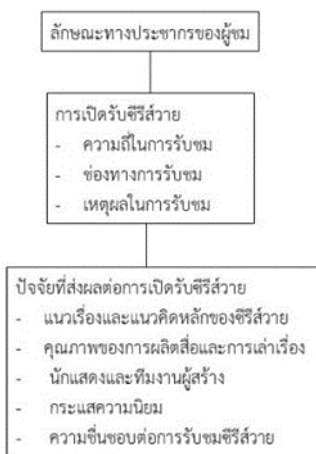
แม้ซีรีส์วายจะมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารความหลากหลายทางเพศ แต่ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรม的开รับของนิสิตนักศึกษาในเชิงลึก ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเปิดรับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อโอกาสและแนวทางของผู้ผลิตสื่อบันเทิงต่อการนำเสนอเนื้อหา มุมมองความหลากหลายทางเพศต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาการเปิดรับซีรีส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดกระบวนการเปิดรับสื่อเป็นกรอบในการศึกษา เพื่ออธิบายลักษณะพฤติกรรมในการเปิดรับ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับซีรีส์วาย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ทฤษฎีการเปิดรับสื่อ

การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีต่อการสื่อสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยการรับสารจากภายในของผู้รับสาร เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และปัจจัยภายนอก เช่น โอกาสการเข้าถึงสื่อ ประกอบด้วย การเข้าถึงสื่อในเชิงกายภาพ

ตัวอย่างเช่น ผู้รับสารอยู่ใกล้ไกลจากข่าวสารหรือสื่อที่ได้รับการเข้าถึงในเชิงเศรษฐกิจ ผู้รับสารมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ทำให้เอื้ออำนวยต่อการซื้อข่าวสารนั้นหรือไม่ และการเข้าถึงสื่อในเชิงสังคมวัฒนธรรม ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ และมีความต้องการข่าวสารที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ หรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ ข่าวสารก็สามารถช่วยให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย ช่วยให้ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โลกได้ (อภิญา แก้วเปรมกุล, 2562: 21)

ผู้รับสารมีกระบวนการเลือกรับรู้สารที่แตกต่างกัน ไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทศนคติ หรือความรู้สึกนึกคิด แม้ว่าจะมีการเตรียมการอย่างดีในการสื่อสารโดยใช้ผู้ส่งสารที่มีความสามารถและความน่าเชื่อถือหรือใช้สื่อที่มีสมรรถนะสูง แต่การสื่อสารก็อาจล้มเหลวได้ถ้าข่าวสารที่ส่งไปนั้นไม่สอดคล้องกับทศนคติหรือความต้องการของผู้รับสาร (สมควร กวียะ, 2555: 114)

ส่วนการเลือกรับข่าวสาร ขวัญชีวา ส่างหลวง (2552: 26) อธิบายว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อ หรือเลือกสื่อบางชนิดที่มีการเผยแพร่ข่าวสารตรงกับทศนคติหรือความสนใจของตนเอง ส่วนหลักการที่ใช้ในการรับสื่อและข่าวสารของบุคคลขึ้นอยู่กับหลักการใช้ความพยายามน้อยที่สุด และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด

กระบวนการเปิดรับสื่อ

กระบวนการเปิดรับสื่อโดยการเลือกข่าวสารของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน หรือปัจจัยด้านจิตวิทยาที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารโดยมีกระบวนการเลือกคัดสรรที่แตกต่างกันออกไป แนวคิดนี้อธิบายโดย Klapper (1960) อ้างโดย (อภิญา แก้วเปรมกุล, 2562: 25) ประกอบด้วย

1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นตอนแรกในการเลือกเปิดรับ โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเปิดวิทยุฟังข่าวสาร การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งตามความสนใจ ซึ่งแต่ละบุคคลมีความถนัดไม่เหมือนกัน

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) บุคคลเปิดรับสื่อหรือข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสื่อหรือข่าวสารที่มาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งตามความคิดเห็น ความสนใจ มาสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ เพื่อที่จะได้ไม่เกิดความไม่สบายใจ

3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) คนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ เมื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้วผู้รับสารไม่ได้รับสารทั้งหมดเสมอไป และอาจตีความข่าวสารที่สอดคล้องเฉพาะบุคคล นอกจากทำให้ข่าวสารถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนไปในอีกทิศทาง

4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลเลือกที่จะจดจำข่าวสารที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ข่าวสารที่เลือกจดจำ มักมีเนื้อหาช่วยส่งเสริมความรู้สึก นึกคิด ทัศนคติ และค่านิยม ที่มีอยู่คงเดิมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

พฤติกรรม的开รับสื่อ

บุคคลจะมีพฤติกรรม的开รับสื่อข่าวสารวัตถุประสงค์และความต้องการในการเปิดรับสารที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วจะเปิดรับสาร 3 ลักษณะ คือ (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544: 13-14)

1) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับข่าวสารมีความคาดหวังว่าจะได้รับข่าวสารที่ตอบสนองกับความต้องการได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ ลักษณะนิสัย หรือเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง ตามสื่อที่เลือกบริโภค หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะแต่ละบุคคลมีวัตถุประสงค์ และการตั้งใจใช้ประโยชน์จากสื่อที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ข่าวสารจากสื่อมวลชนคือ สื่อหลักประกอบด้วย สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ซึ่งผลิตเนื้อหาโดยสื่อสารมวลชน

2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล คือ ผู้นำข่าวสารจากอีกบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อแบบระหว่างบุคคล ซึ่งจะมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งออกเป็นการติดต่อโดยตรง เป็นการเผยแพร่ข่าวสาร

เพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจ เพื่อผลประโยชน์โดยตรง และการติดต่อโดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวมที่ช่วยให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายได้ และเมื่อกลุ่มมีความสนใจไปในทิศทางเดียวกัน บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะสนใจในเรื่องนั้นด้วย ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลเกิดการยอมรับในสารนั้นควรใช้การสื่อสารแบบระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร ในปัจจุบันคือการใช้ตัวบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด การตัดสินใจ สามารถสื่อสารเพื่อให้สร้างความน่าเชื่อถือ และเกิดความคล้อยตามได้

3) การเปิดรับสื่อข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักคือผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข่าวสารที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับสารบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้นข่าวสารที่ผ่านผู้รับสารต่าง ๆ จะถูกคัดเลือกเสมอ โดยเลือกเฉพาะข่าวสารที่น่าสนใจมีประโยชน์ที่เหมาะสมต่อความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร เช่น สื่อโฆษณาอย่างโปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ ส่วนสื่อออนไลน์ปัจจุบัน เช่น คลิปเล่าเรื่อง หรืออินโฟกราฟิก เป็นต้น

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจนี้ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง จากแนวความคิดการเปิดรับสื่อจะเห็นได้ว่าข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาประกอบการตัดสินใจของบุคคล ยิ่งเกิดความไม่แน่ใจต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด บุคคลยิ่งต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะเปิดรับข่าวสารจากสื่อใด ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ แต่ทั้งนี้บุคคลจะเปิดรับสารเฉพาะเรื่องที่ตนให้ความสนใจเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันมีสารมากเกินไปกว่าผู้รับสารจะรับได้ทั้งหมด ทำให้เกิดกระบวนการเลือกสารขึ้น อย่างไรก็ตาม บุคคลแต่ละบุคคลมีเกณฑ์ในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันด้วย

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น (Questionnaire) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ที่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 178 คน จาก 11 คณะ 1 วิทยาลัย ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13-23 มกราคม 2568 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสำคัญตามวัตถุประสงค์ นำมาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสำรวจความคิดเห็นประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) การเปิดรับสื่อซีรี่ส์วาย 3) ปัจจัยการเปิดรับสื่อซีรี่ส์วาย และ 4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับซีรี่ส์วาย โดยแบบสอบถามใช้การวัดระดับการรับรู้ 5 ระดับของ Likert Scale ได้แก่ 5=ระดับมากที่สุด 4=ระดับมาก 3=ระดับปานกลาง 2=ระดับน้อย และ 1=ระดับน้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน เป็นการทดสอบสมมติฐานเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ค่าสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าความสัมพันธ์ Correlation สามารถพิจารณาจากนัยยะ สำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับน้ำหนักความสัมพันธ์ r ตามคำแนะนำของ Cohen (1988) ดังนี้ น้อย $r = .10$ to $.29$ ปานกลาง $r = .30$ to $.49$ และมาก $r = .50$ to 1.0 เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยเพศหญิงจำนวน 106 คน (ร้อยละ 59.6) รองลงมา คือ เพศชาย 33 คน (ร้อยละ 18.5) Bisexual (ผู้ที่รักได้ทั้งสองเพศ) 23 คน (ร้อยละ

12.9) Gay (ชายรักชาย) 6 คน (ร้อยละ 3.4) Lesbian (หญิงรักหญิง) 3 คน (ร้อยละ 1.7) Transgender (คนข้ามเพศ) 3 คน (ร้อยละ 1.7) Queer/Questioning (ผู้ที่พึงพอใจต่อเพศใดเพศหนึ่ง โดยไม่ได้จำกัดในเรื่องเพศ และความรัก) 2 คน (ร้อยละ 1.1) และ Non-binary (ผู้ไม่ระบุเพศ) 2 คน (ร้อยละ 1.1)

1. การเปิดรับชีวิตรสวายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญดังนี้

ตารางที่ 1 การเปิดรับชีวิตรสวายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การเปิดรับชีวิตรสวาย	มากที่สุด (จำนวน/ ร้อยละ)	มาก (จำนวน/ ร้อยละ)	ปานกลาง (จำนวน/ ร้อยละ)	น้อย (จำนวน/ ร้อยละ)	น้อยที่สุด (จำนวน/ ร้อยละ)	รวม (จำนวน/ ร้อยละ)
1.ความถี่ในการรับชมชีวิตรสวาย	35 (19.7)	30 (16.9)	45 (23.5)	29 (16.3)	39 (21.9)	178 (100)

ความถี่ในการรับชมชีวิตรสวายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีร้อยละ 25.3 ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างรับชมชีวิตรสวายเป็นบางครั้ง แต่ไม่ได้ติดตามอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ชมที่รับชมบ่อยมาก และกลุ่มที่แทบไม่รับชมเลย อยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สะท้อนให้เห็นว่าความนิยมของชีวิตรสวายในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความหลากหลาย

ตารางที่ 2 ช่องทางการรับชมชีวิตรสวาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ช่องทางการรับชม	จำนวน	ร้อยละ
1.แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งแบบถูกลิขสิทธิ์	144	80.9
2.เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มแบบไม่เป็นทางการ	120	67.4

ตารางที่ 2 ช่องทางการรับชมซีรีส์วาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ต่อ)

ช่องทางการรับชม	จำนวน	ร้อยละ
3.โทรทัศน์ดิจิทัลหรือเคเบิลทีวี	27	15.2
4.สื่อออนไลน์หรือไฟล์จากการดาวน์โหลด	4	2.2
5.ไม่เคยชม	2	1.2
รวม	297	-

ช่องทางการรับชมผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งถูกलिขสิทธิ์เป็นหลัก ร้อยละ 80.9 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการรับชมสื่อที่เปลี่ยนไปสู่ระบบออนไลน์ที่ถูกกฎหมาย รองลงมา คือ การรับชมผ่านเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มแบบไม่เป็นทางการ ร้อยละ 67.4 ผู้ชมบางกลุ่มยังคงเลือกใช้ช่องทางนี้เพื่อติดตามซีรีส์ที่อาจไม่มีให้รับชมผ่านช่องทางถูกลิขสิทธิ์ ด้านการชมผ่านโทรทัศน์ดิจิทัลหรือเคเบิลทีวี ร้อยละ 15.2 ส่วนการชมแบบออฟไลน์หรือไฟล์จากการดาวน์โหลด และช่องทางอื่นๆ อยู่ที่ร้อยละ 2.2 และไม่เคยชม ร้อยละ 1.2

ตารางที่ 3 เหตุผลในการเปิดรับซีรีส์วาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผลในการเปิดรับซีรีส์วาย	จำนวน	ร้อยละ
1.ความสนุกและเนื้อเรื่องที่น่านสนใจ	140	78.7
2.ความชื่นชอบนักแสดงและเคมีของตัวละคร	117	65.7
3.การนำเสนอความหลากหลายทางเพศของตัวละคร	90	50.6
4.ความรู้สึกลบยาใจที่ได้รับจากการชมซีรีส์	66	37.1
5.อิทธิพลจากสื่อและกระแสสังคม	53	29.8
6.ไม่เคยชม	2	1.2
รวม	468	-

เหตุผลในการเปิดรับซีรีส์วาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อความสนุก และเนื้อเรื่องน่าสนใจมากที่สุด ร้อยละ 78.7 รองลงมา คือความชื่นชอบนักแสดงและเคมีของตัวละคร ร้อยละ 65.7 และความหลากหลายทางเพศของตัวละคร ร้อยละ 50.6 การได้รับความสบายใจจากการชมซีรีส์ ร้อยละ 37.1 อิทธิพลจากสื่อและกระแสสังคมที่ผู้คนกำลังให้ความสนใจอยู่ที่ร้อยละ 29.8 และไม่เคยชม ร้อยละ 1.2

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วายของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านการผลิตสื่อที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผลในการเปิดรับซีรีส์วาย	จำนวน	ร้อยละ
แนวเรื่องและแนวคิดหลักของซีรีส์	112	62.9
คุณภาพของนักแสดง และทีมงานผู้ผลิตสื่อ	110	61.8
กระแสความนิยมและการแนะนำจากคนรอบข้าง	94	52.8
คุณภาพของการผลิตสื่อและการเล่าเรื่อง	86	48.3
ช่องทางหรือแพลตฟอร์มและความสะดวกในการรับชม	67	37.6
ไม่เคยชม	2	1.2
รวม	471	-

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับซีรีส์วาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อแนวเรื่องและแนวคิดหลักของซีรีส์มากที่สุด ร้อยละ 62.9 รองลงมา คือคุณภาพนักแสดงและทีมงานผู้ผลิตสื่อ ร้อยละ 61.8 กระแสความนิยมและการแนะนำจากคนรอบข้าง ร้อยละ 52.8 และคุณภาพของการผลิตสื่อและการเล่าเรื่อง ร้อยละ 48.3 ด้านช่องทางหรือแพลตฟอร์มและความสะดวกในการรับชมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 37.6 ไม่เคยรับชม

ร้อยละ 1.2 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้ชมคำนึงถึงเหตุผลด้านคุณภาพสื่อบันเทิง เช่น มีเนื้อหาหลักเพื่อสื่อสารกับผู้ชม ความนิยมและทักษะของนักแสดงในขณะนั้น รวมถึงเหตุผลด้านการได้รับความนิยมเป็นกระแสสังคม หรือมีประเด็นที่กำลังเป็นไวรัลในสื่อออนไลน์ โดยที่ช่องทางการรับชมในปัจจุบันมีผลต่อการรับชมน้อยมาก ด้วยมีช่องทางสื่อที่หลากหลาย ผู้ชมสามารถเลือกรับชมและเข้าถึงได้ง่าย

ตารางที่ 5 ระดับความชื่นชอบต่อการรับชมซีรีส์วาย

ความชื่นชอบต่อการรับชมซีรีส์วาย	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. ความชื่นชอบต่อการรับชมซีรีส์วาย	3.56	1.40	มาก
รวม	3.56	1.40	มาก

ความชื่นชอบต่อการรับชมซีรีส์วายของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับกระบวนการเปิดรับสื่อตามความสนใจ (Selective Attention) บุคคลเปิดรับสื่อหรือข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสื่อหรือข่าวสารที่มาจากแหล่งต่างๆ ตามความสนใจ เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านความหลากหลายทางเพศที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วาย

ความหลากหลายทางเพศที่ส่งผลต่อการเปิดรับซีรีส์วาย	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. สะท้อนปัญหาทางสังคม เช่น การเลือกปฏิบัติหรือค่านิยมทางเพศ	4.12	0.94	มาก
2. สะท้อนประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออกหรือการเลือกปฏิบัติ	4.00	0.93	มาก

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านความหลากหลายทางเพศที่ส่งผลต่อการเปิดรับชีวิรสว้ย (ต่อ)

ความหลากหลายทางเพศที่ส่งผลต่อการเปิดรับชีวิรสว้ย	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
3. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	3.98	1.01	มาก
4. การเสนอเนื้อหาในชีวิรสว้ยสามารถสื่อสารความเท่าเทียมทางเพศ และโอกาสในสังคม	3.93	1.01	มาก
5. อิทธิพลต่อมุมมองและพฤติกรรมกรยอมรับความหลากหลายทางเพศ	3.43	1.22	มาก
รวม	3.89	1.02	มาก

จากตารางที่ 6 ปัจจัยด้านความหลากหลายทางเพศที่ส่งผลต่อการเปิดรับชีวิรสว้ยของกลุ่มตัวอย่างต่อการเสนอเนื้อหาในชีวิรสว้ยสามารถสะท้อนปัญหาทางสังคม เช่น การเลือกปฏิบัติ หรือค่านิยมทางเพศระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมา คือ การสะท้อนประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออกหรือการเลือกปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 4.00 ในระดับมาก ด้านการให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 ส่วนการนำเสนอเนื้อหาในชีวิรสว้ยสื่อสารความเท่าเทียมทางเพศและโอกาสในสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และชีวิรสว้ยมีอิทธิพลต่อมุมมองและพฤติกรรมกรยอมรับความหลากหลายทางเพศอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.43

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อแนวคิดการสะท้อนประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพในการแสดงออกหรือการเลือกปฏิบัติของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีการเสนอเนื้อหาในชีวิรสว้ยในระดับมาก แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในชีวิรสว้ยสามารถสะท้อนประเด็นสิทธิมนุษยชน และเป็นหนึ่งในช่องทางเพื่อสื่อสารการมีเสรีภาพในการแสดงออก และการเลือกปฏิบัติ

ของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้ ดังนั้นซีรีส์วายนอกจากมีหน้าที่ให้ความบันเทิงต่อผู้ชมแล้ว ยังเป็นช่องทางสื่อสารความเท่าเทียมทางเพศ และโอกาสในสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

3.1 เนื้อหาของซีรีส์วายเน้นผลลัพธ์ทางการตลาดมากเกินไป คือการเล่าเรื่องความสัมพันธ์คู่รักแบบหวือหวา การขายภาพลักษณ์คู่จิ้นของนักแสดง หรือการเน้นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดของตัวละครมีสัดส่วนมากกว่าการนำเสนออัตลักษณ์ตัวตนของเพศที่หลากหลาย และความลึกซึ้งของแนวคิดหลักของเรื่องที่ต้องการสื่อสาร ด้วยสาเหตุด้านการตลาดเพื่อดึงดูดความน่าสนใจของผู้ชม เพื่อมุ่งหวังผลลัพธ์ปริมาณการรับชมจำนวนมาก

3.2 ความน่าเชื่อถือในบทบาทตัวละครของนักแสดง โดยผู้ผลิตซีรีส์วายไม่ได้ใช้นักแสดงนำที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer/Questioning, Intersex, Asexual และอื่น ๆ: LGBTQIA+) จึงทำให้ผู้ชมไม่สามารถรับรู้ได้ถึงการแสดงที่มีความสมจริง และการคัดเลือกนักแสดงยังไม่สะท้อนความหลากหลายทางเพศที่แท้จริง เช่น กรณีใช้นักแสดงชาย หรือหญิงรับบทบาทแสดงเป็นตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศ และสนับสนุนนักแสดงในลักษณะที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ LGBTQIA+ ซึ่งทำให้ดูเหมือนเป็นเพียงกลยุทธ์ทางการตลาดเท่านั้น

3.3 การแสดงความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อจูงใจผู้ชมมีสัดส่วนมากเกินไปความเหมาะสม โดยไม่มีการจำกัดอายุผู้ชม เช่น ฉากที่แสดงกิจกรรมทางเพศ และระยะเวลาของฉากที่แสดงความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งไม่เหมาะสมต่อผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี จึงทำให้สูญเสียสัดส่วนในการนำเสนอประเด็นที่สำคัญได้

อภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอเนื้อหาความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อบันเทิงอย่างซีรีส์วายได้รับความนิยมจากผู้ชมชาวไทย พิสูจน์ได้จากการจัดอันดับความนิยมการรับชมในแพลตฟอร์มที่หลากหลายและการได้รับการพูดถึงเป็นกระแสไวรัลในสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงชื่อเสียงของนักแสดงหลักในระดับความนิยมสูงสุด เช่น ซีรีส์เรื่องแปลรักฉันด้วยใจเธอ (2563-2564), เพราะเราคู่กัน (2563) หรือใจซ่อนรัก (2567) ส่งผลให้ซีรีส์วายมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับเพศที่มีความหลากหลายในสังคมไทย รวมถึงปัจจัยช่องทางการรับชมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีให้เลือกจำนวนมาก ผู้ชมจึงสามารถเข้าถึงและเลือกเปิดรับสื่อได้อย่างอิสระ ดังนั้นการเปิดรับสื่อจากสื่อมวลชน ผู้รับสารจึงมีความคาดหวังว่าจะได้รับข่าวสาร เนื้อหาตามความต้องการ โดยมีเป้าหมาย หรือมีความตั้งใจในการรับสื่อ นั้น ซึ่งผลการศึกษาที่พบคือผู้ชมต้องการรับชมเนื้อหาความบันเทิงและทักษะการแสดงที่ทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อในบทบาทที่นักแสดงได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของทักษญา หมอกบัว (2564: 44-45) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับซีรีส์วายเรื่องเพราะเราคู่กันของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครคือ ปัจจัยด้านนักแสดงมีความดึงดูดใจ สามารถเข้าถึงบทบาทตัวละครทำให้ผู้ชมติดตามชมซีรีส์อย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อเรื่องเพราะเราคู่กันมีความน่าติดตามสามารถอธิบายความสัมพันธ์แบบชายรักชาย เข้าถึงวิถีชีวิตในปัจจุบันได้

เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เจาะจงผู้ที่ชื่นชอบซีรีส์วาย ทำให้ผลการศึกษาที่ได้เป็นกลุ่มผู้ชมระดับกว้าง คือมีความถี่ในการรับชมซีรีส์วายในระดับปานกลาง กล่าวคือมีพฤติกรรมการรับชมเป็นบางครั้ง ไม่ได้ติดตามอย่างสม่ำเสมอ แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการเสนอเนื้อหาในซีรีส์วาย สามารถสะท้อนประเด็นสิทธิมนุษยชน การสื่อสารความเท่าเทียมทางเพศในระดับมาก และเป็นหนึ่งในช่องทางเพื่อสื่อสารเสรีภาพในการแสดงออก และการเลือกปฏิบัติของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้ ดังนั้น การเลือกใช้สื่อบันเทิงรูปแบบใดก็ตาม ถือเป็นหนึ่งวิธีการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่าการเล่นเรื่องของซีรีส์วายเน้นผลลัพธ์ทางการตลาดมากเกินไป กล่าวคือการเล่าเรื่องความสัมพันธ์คู่รักแบบหวือหวา การนำเสนอภาพลักษณ์คู่จิ้นของนักแสดง หรือการเน้นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดของตัวละคร สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของฉัตรชัย พิศพล (2565: 42-50) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมซีรีส์วายของผู้บริโภคกลุ่มเจนซี คือปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมซีรีส์วายของผู้ชมมากที่สุด ประกอบด้วยกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (4P) ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านราคา และช่องทางการจำหน่าย ดังนั้นเมื่อต้องการผลลัพธ์ทางการตลาด จึงทำให้การนำเสนอในซีรีส์วายเน้นความสำคัญด้านการตลาดมากกว่าการนำเสนออัตลักษณ์ตัวตนความหลากหลายทางเพศ และแนวเรื่องหลักของซีรีส์ลดความสำคัญลงไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าซีรีส์วายมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้ชมและสะท้อนประเด็นทางสังคมบางด้าน อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในระยะยาว กระบวนการผลิต และแนวทางการเล่าเรื่องของซีรีส์วาย รวมถึงบทบาทของแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ที่ช่วยสร้างความนิยมและกำหนดทิศทางเนื้อหาในการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมประชากรที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าใจแนวโน้มการบริโภคสื่อและอิทธิพลของซีรีส์วายในบริบทที่กว้างขึ้น

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสรุปแนวทางเพื่อการพัฒนาสื่อสำหรับการส่งเสริมความหลากหลายทางเพศ ดังนี้

1. การปรับปรุงเนื้อหา หรือแนวคิดความหลากหลายทางเพศอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่องที่สมจริงและนำเสนอประเด็นทางสังคมอย่างรอบด้าน
2. การสนับสนุนนักแสดงกลุ่ม LGBTQA+ ให้มากขึ้น เพื่อให้การนำเสนอมีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงความสามารถ
3. การให้ความสำคัญกับทัศนคติ และการรับรู้ของผู้ชม เพราะผู้รับสารมี

วิจารณ์ญาณในการเข้าใจจุดประสงค์ด้านความบันเทิง และจุดประสงค์ด้านการตลาด การนำเสนอที่ไม่ยึดติดกับภาพลักษณ์เชิงพาณิชย์ และการส่งเสริมการรับรู้ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่ม LGBTQIA+

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร. (2563, 18 มิถุนายน). ไทยอาจกลายเป็นศูนย์กลางของซีรีส์ BL และ ส่งออกคู่รักคู่เอเซีย.

<https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/884818>

ขวัญชีวา ส่างหลวง. (2552). การเปิดรับข่าวสารการตลาดและข่าวสารเชิงรณรงค์ เกี่ยวกับสุรากับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมกรบริโภคสุราของเยาวชนใน เขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. (2544). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศ ศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหา บัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทักษิญา หมอกบัว. (2564). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีผลต่อความชื่นชอบซีรีส์วาย เรื่องเพราะเรารักกันของเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์นิเทศศา สตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สมควร กวียะ. (2555). การสื่อสารมวลชน. โกสินทร์.

สิทธิศักดิ์ บุญมัน. (2564, 18 ตุลาคม). ภาพจำของซีรีส์วายในประเทศไทย : เมื่อความ เป็นจริงไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏบนหน้าจอ.

<https://www.amnesty.or.th/blog/2021/10>

อภิญญา แก้วเปรมกุล. (2562). การเปิดรับสื่อ การรับรู้ ทัศนคติ และการใช้ประโยชน์จากหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในเขต กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์นิเทศ ศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Authors

Miss Chananchida Boonaua

Communication Arts Program, Faculty of Liberal Arts,

Ubon Ratchathani University 85 Satonlamak Road, Mueng Sri khai

Sub-district, Warinchamrab, Ubon Ratchathani 34190

Tel: 097-036-5159 E-mail: chananchida.bu.65@ubu.ac.th

Miss Pornpananan Saelim

Communication Arts Program, Faculty of Liberal Arts,

Ubon Ratchathani University 85 Satonlamak Road, Mueng Sri khai

Sub-district, Warinchamrab, Ubon Ratchathani 34190

Tel: 096-687-7187 E-mail: pornpananan.sa.65@ubu.ac.th

Miss Sunirat Phuenpha

Communication Arts Program, Faculty of Liberal Arts,

Ubon Ratchathani University 85 Satonlamak Road, Mueng Sri khai

Sub-district, Warinchamrab, Ubon Ratchathani 34190

Tel: 063-851-6296 E-mail: sunirat.ph.65@ubu.ac.th

Miss Vichuda Saisamut

Communication Arts Program, Faculty of Liberal Arts,

Ubon Ratchathani University 85 Satonlamak Road, Mueng Sri khai

Sub-district, Warinchamrab, Ubon Ratchathani 34190

Tel: 081-549-4193 E-mail: vichuda.s@ubu.ac.th

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 Effects of Project-Based Learning on Learning Achievement, Practical Skills, and Satisfaction of Mathayom 1 Students

กัลยา มีศักดิ์¹/ วดาภรณ์ พูลผลอำนวย^{2*}

Kanya Meesak/ Wadaporn Poolpholamnoey

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Collodge

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 7 พฤศจิกายน 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 7 มกราคม 2569

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช 2) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช ใช้รูปแบบการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน

เนินสง่าวิทยา จำนวน 24 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืชสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืชสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะปฏิบัติ, ความพึงพอใจ, การขยายพันธุ์พืช

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the learning achievement of Mathayom 1 students before and after learning through project-based learning on plant propagation; 2) compare the practical skills of Mathayom 1 students after learning through project-based learning on plant propagation with the criterion of 70 percent of the full score; and 3) investigate the students' satisfaction toward project-based learning on plant propagation. This study employed a one-group pretest-posttest design. The sample group consisted of 24 Mathayom 1 students from Noensangawittaya School, selected

through cluster random sampling. The research instruments included: 1) lesson plans, 2) a learning achievement test, 3) a practical skills assessment form, and 4) a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that: 1) the students' post-learning achievement after learning through project-based learning on plant propagation was significantly higher than the pre-learning achievement at the .01 level; 2) the students' practical skills gained from project-based learning on plant propagation were significantly higher than the established criterion of 70 percent of the full score at the .01 level; and 3) the students' overall satisfaction toward project-based learning on plant propagation was at the highest level. These findings indicate that project-based learning effectively promotes experiential learning and enhances learners' competencies in a holistic manner.

Keywords: Project-Based Learning, Learning Achievement, Practical Skills, Satisfaction, Plant Propagation

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยกำลังมุ่งหน้าสู่การปฏิรูปครั้งใหญ่ภายใต้กรอบของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเรียกร้องให้มีการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การปรับปรุงนี้เน้นย้ำถึงหัวใจสำคัญคือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมยุค 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ทักษะการปฏิบัติถือเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามแนวคิด "เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ" (Learning by Doing) เพื่อสร้างความรู้ขึ้นภายในตนเองจากการสัมผัสและฝึกฝนจริง ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการประสานงานที่ซับซ้อนของร่างกายและสมอง ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การวัดผลจึงเน้นที่กระบวนการทำงานและผลงานจากการปฏิบัติจริง เพื่อสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning - PBL) ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการตอบโจทย์ดังกล่าว เนื่องจากสอดคล้องกับหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน โดยมีครูทำหน้าที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ตามสภาพจริงและดำเนินการตามกระบวนการด้วยตนเอง พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ และระเบียบวินัย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตจริง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (กนกนภัส สิริราช และวิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2563) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจึงเหมาะกับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในสาระการดำรงชีวิตและครอบครัวให้ผู้เรียนเข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในสาระการอาชีพให้ผู้เรียนเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 2-3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว แต่การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการงานอาชีพที่ปรากฏส่วนมากเป็นการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติแต่เป็นการปฏิบัติตามที่

ผู้สอนกำหนด ผู้เรียนยังมิได้หาความรู้หรือคติวิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติงานด้วยตนเอง อย่างเต็มที่ (ฐิติพร ทศนัยศักดิ์ และวราภรณ์ พูลผลอำนวย, 2568) การจัดการเรียน การสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนเนินสง่าวิทยาก่อนหน้านี้อาจมีสภาพ เช่นเดียวกันเป็นเหตุให้ผู้เรียนบางส่วนขาดความสนใจในการเรียนรู้ การพัฒนาความรู้และ ทักษะการปฏิบัติจึงไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนเนินสง่าวิทยาจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาภายใต้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐาน จุดเน้นหลักคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนลง มือปฏิบัติจริง ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ภายใต้ประสบการณ์ที่ครู ออกแบบ มีการบูรณาการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชาต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการปฏิบัติสูงขึ้นถึงเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการ เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในระดับมากถึงมากที่สุด ดังเช่น งานวิจัยของ ธนย์พศุตม์ พรหมมา (2566) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก สายน้ำผึ้ง ศรีต่างวงศ์ (2566) พบว่า ภายหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูง กว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เนตรทิพย์ แสงหาชัย และจุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต (2566) พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริม ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 89.10 สูงกว่าเกณฑ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความ

พึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดีมาก รวยีระ หะยิบบร้อม (2564) พบว่า หลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็น ฐานอยู่ในระดับมาก หัทยา วัลลิทะคะ (2564) พบว่า นักเรียนมีคะแนนสมรรถนะด้านทักษะ อาชีพ เรื่อง การประดิษฐ์บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ หลังการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 88.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานประดิษฐ์ เรื่อง การประดิษฐ์บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติอยู่ในระดับมาก

ด้วยความสำคัญของการพัฒนาทักษะการปฏิบัติและเพื่อให้เป็นไปตามกลยุทธ์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของโรงเรียนนินสงาววิทยา อีกทั้งยังไม่มีพบว่ามี การนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปใช้ในหัวข้อการขยายพันธุ์พืช และศึกษาตัว แปรตามทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจของผู้เรียนพร้อม กันผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์ พืช ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพที่นอกจากได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐานแล้วผลการวิจัยยังช่วยยืนยันให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐานช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และช่วยให้นักเรียนเกิด ความพึงพอใจต่อการเรียน นอกจากนี้นักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการ ขยายพันธุ์พืช จะสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะปฏิบัติจากกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการขยายพันธุ์พืช ไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดอาชีพต่อไปได้

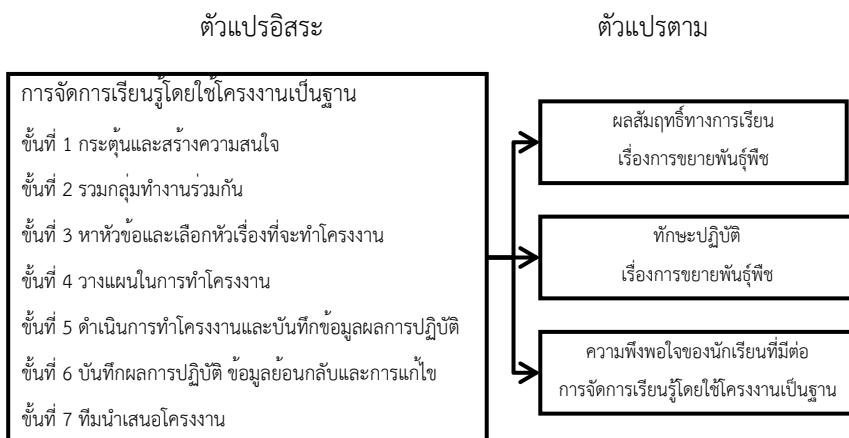
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืชสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเนินสง่าวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 ห้องเรียน 99 คน สุ่มมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช จำนวน 7 แผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าทุกแผนมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62-4.82$, $SD = 0.29-0.37$)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการขยายพันธุ์พืช เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากการทดลองใช้ (try-out) แบบทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเนินสง่าวิทยา ที่เคยเรียนเรื่องการขยายพันธุ์พืช ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่ามีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.43-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.24-0.95 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้วิธีการของ Lovett เท่ากับ 0.89

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการขยายพันธุ์พืช เป็นการประเมินทักษะปฏิบัติในการทำโครงงาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ 8 ประเด็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ใช้การประมาณค่า 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.60-5.00$ $SD = 0.00-0.89$)

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเรื่องการขยายพันธุ์พืช เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของข้อความ โดยใช้การประมาณค่า 5 ระดับ พบว่าทั้งฉบับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$ $SD = 0.32$)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนเนินสง่าวิทยาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ในคาบเรียนปกติของรายวิชาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามลำดับ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจง ทำความเข้าใจกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช และทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช และบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช จำนวน 7 แผน ในการจัดการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการทำโครงงานและบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัตินั้น ได้ประเมินทักษะปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ไปพร้อม

3. เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ได้ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช แล้วบันทึกผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t – test for dependent samples)
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t – test for one samples)
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S. D.	t	p
ก่อนเรียน	24	20	9.21	2.38	23.43**	<0.001
หลังเรียน	24	20	15.67	3.00		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 9.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.38 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 15.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.00 ค่าที่ 23.43 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้โครงการเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช สูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

คะแนน ทักษะ ปฏิบัติ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน เกณฑ์ที่ กำหนด	$\bar{X}$	S. D.	t	p
หลัง เรียน	24	24	16.80	20.92	1.72	19.73**	<0.001

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช มีค่าเฉลี่ย 20.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.72 คะแนนเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มคือ 16.80 ค่าที่ 19.73 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า คะแนนทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ

เป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช

รายการ	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
1. นักเรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนอย่างชัดเจน	4.58	0.78	มากที่สุด
2. นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนเรื่องโครงงาน	4.54	0.51	มากที่สุด
3. นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานกลุ่ม	4.75	0.44	มากที่สุด
4. นักเรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่ม	3.71	0.62	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม	4.75	0.44	มากที่สุด
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเอง	4.54	0.51	มากที่สุด
7. นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4.42	0.50	มาก
8. นักเรียนมีอิสระในการคิดและแสดงออกในสิ่งที่ตนเองสนใจ	4.71	0.46	มากที่สุด
9. นักเรียนได้ค้นคว้าแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง	4.71	0.46	มากที่สุด
10. นักเรียนได้แสดงความสามารถเฉพาะตัว	4.67	0.48	มากที่สุด
11. นักเรียนสนใจร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น	4.46	0.51	มาก
12. อาจารย์เปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน	4.63	0.49	มากที่สุด
13. อาจารย์ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่นักเรียน เป็นอย่างดี	4.63	0.49	มากที่สุด
14. นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการเขียนโครงงานอย่างเป็นระบบ	4.88	0.34	มากที่สุด
15. นักเรียนพอใจในการประเมินผลด้วยการปฏิบัติจริง	4.75	0.44	มากที่สุด
16. นักเรียนพอใจในคะแนนของผลงานที่กลุ่มของนักเรียนทำได้	4.67	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง
การขยายพันธุ์พืช (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
17. นักเรียนสามารถนำความรู้จากการปฏิบัติให้เกิดผลงานได้	4.67	0.48	มากที่สุด
18. นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่สามารถปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ	4.58	0.50	มากที่สุด
19. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนเรื่อง โครงงาน	4.92	0.28	มากที่สุด
20. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	4.62	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเกือบทุกข้อมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ข้อที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.75 ขึ้นไปได้แก่ ข้อ 19. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนเรื่อง โครงงาน ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.28) รองลงมาคือข้อ 14. นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการเขียนโครงงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = 0.34) ข้อ 20. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) ข้อ 3. นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.44) ข้อ 5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.44) ข้อ 15. นักเรียนพอใจในการประเมินผลด้วยการปฏิบัติจริง ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.44) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเพียง 3 ข้อ คือ ข้อ 4. นักเรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกันในกลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.62) ข้อ 7. นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50) และข้อ 11. นักเรียนสนใจร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.51) ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช สูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 นั้นคงเป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง (Learning by Doing) ตามแนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน กล่าวคือได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอน ทำให้นักเรียนไม่สับสน เข้าใจบทเรียนได้ดี ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงนี้ส่งผลให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ มีความรู้ที่ถูกต้องชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลายผลงานวิจัยที่จัดการเรียนรู้ในรายวิชาการงานอาชีพโดยใช้โครงงานเป็นฐานแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ผลงานวิจัยของ สิริวิชญ์ บำรุงพงษ์ (2562) ในการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง อาหารพื้นบ้านจังหวัดระยอง บุญรอด ชาตียนนท์ (2561) ในเรื่อง การปลูกพืชไร้ดิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และรอวิยะ หะยิ้อร้อเหม (2564) ในรายวิชาการงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะปฏิบัติจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า กลไกสำคัญที่ทำให้พัฒนาทักษะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ

จากสถานการณ์จริง (learning by doing) ได้วางแผนการทำงานแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทำให้ได้ผลงานที่มีความถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งมีครูผู้สอนคอยช่วยเหลือชี้แนะการแก้ไข ข้อบกพร่อง นักเรียนจึงสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล ทำให้สามารถพัฒนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จในเวลาที่กำหนด และแรงจูงใจจากบริบทที่ใกล้ชิด ในเรื่องการขยายพันธุ์พืช ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้จึงช่วยให้ผู้เรียน ตั้งใจปฏิบัติงาน เกิดความรับผิดชอบต่อผลงาน มีความรอบคอบในการปฏิบัติ และเกิดการ ฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับหลายผลงานวิจัยที่พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทำงานสูงขึ้น และ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น ผลงานวิจัยของ เนตรทิพย์ แสงหาชัย และจุฬามาศ จันทรศรีสุต (2566). รอวียะ หะยิอับรอหม (2564) และ ลักษณา บุญตา (2563)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ทั้งนี้เนื่องจาก เนื้อหาเรื่อง การขยายพันธุ์พืช เป็นเรื่องใกล้ตัว ความรู้ที่ได้รับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้จึงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และลงมือ ปฏิบัติ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่เป็นระบบ เปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมคิดกิจกรรมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานกลุ่ม มีการประเมินระหว่างการทำงาน ปฏิบัติงาน เพื่อการปรับปรุงแก้ไข นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง สภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ หลายผลงานวิจัยที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ในเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น ผลงานวิจัยของ หัตยา วลลิละคะ (2564) ในเรื่อง การประดิษฐ์บรรจุภัณฑ์จากวัสดุ ธรรมชาติ ยุติ ไชยโสธ (2563) เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ลักษณา บุญตา (2563) เรื่อง การประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรมจากกระดาษสาผักตบชวา สิริวิญญ์ บำรุงพงษ์ (2562) เรื่อง อาหารพื้นบ้านจังหวัดระยอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และสร้างความพึงพอใจให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 หากกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช ครั้งต่อไปควรเน้นย้ำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ประเมินระหว่างปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่ได้จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่องการขยายพันธุ์พืช ตามแนวทางในข้อ 1.1 แล้วและผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในการขยายพันธุ์พืชถึงเกณฑ์ที่กำหนด ควรจัดรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นการต่อยอดความรู้และทักษะในการขยายพันธุ์พืชไปสู่การหารายได้ระหว่างเรียนหรือพัฒนาเป็นงานอาชีพต่อไป

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ในรายวิชาการงานอาชีพ หรือรายวิชาอื่น ๆ ที่เน้นการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติของนักเรียน แต่ควรเลือกใช้กับเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนจึงจะสามารถสร้างความสนใจให้นักเรียนตั้งใจปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการของการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

1.4 ครูผู้สอนสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วางแผน และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน ได้ฝึกทักษะและคิดแก้ปัญหาโดยมีครูผู้สอนช่วยชี้แนะอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจและเพิ่มความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติจนเกิดทักษะ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้เชิงสืบเสาะ ฯลฯ เพื่อดูความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช

2.3 ควรศึกษาผลในระยะยาว เช่น ความคงทนของความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติหลังการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง การขยายพันธุ์พืช เพื่อดูว่านักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้มากน้อยเพียงใด

2.4 ควรพัฒนานวัตกรรมหรือสื่อประกอบการเรียนรู้ เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ที่สอดคล้องกับโครงงาน เพื่อสนับสนุนนักเรียนให้มีการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกนภัส สีราช และวิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2563). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เรื่องการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเวียงชัยวิทยา. *วารสารการวิจัย กาสะลองคำ*, 14(1), 115-127.

จิติพร ทศนัยศักดิ์ และวราภรณ์ พูลผลอำนวย. (2568). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานหน่วยการเรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 11(1), 91-100.

ธัญพศุทธิ์ พรหมมา. (2566). การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL)

วิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

เนตรทิพย์ แสงหาชัย และจุฬามาศ จันทร์ศรีสุต. (2566). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ต่อทักษะกระบวนการทำงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 20(1), 67-82.

บุญรอด ขาติยานนท์. (2561). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการโดยเน้นโครงงานเป็นฐาน รายวิชา

เพิ่มเติมเรื่องการปลูกพืชไร้ดิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ยุวดี ไชยโธสง. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพที่มีต่อสมรรถนะด้านกร

งานอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

รวีวิยะ หะยิอับรอเหม. (2564). ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่

มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทำงาน รายวิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอลาดหญ้า จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ลักษณา บุญตา. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน เรื่อง การประดิษฐ์

ศิลปหัตถกรรมจากกระดาษสาผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่21. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สายน้ำผึ้ง ศรีตางวงษ์. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทักษะการคิดวิเคราะห์
สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเกษตรและ
เทคโนโลยีราชบุรี [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-
2579. พริกหวานกราฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวิชญ์ บำรุงพงษ์. (2562). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี เรื่อง อาหารพื้นบ้านจังหวัดระยอง ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หัตยา วลลิณะกะ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะอาชีพ เรื่อง การประดิษฐ์
บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
ประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Authors

Miss. Kanya Meesak

Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima College

290 M.2 Ban Mai, Mittrapab Road,

Mueang Nakhon Ratchasima District,

Nakhon Ratchasima Province 30000

Tel: 091 0572983 Email: krajeab0408@gmail.com

Dr. Wadaporn Poolpholamnoey

Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima College 290 M.2 Ban Mai, Mittrapab Road,

Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province

30000

Tel: 081 8787093 Email: wadaporn555@gmail.com

การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อม
ก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมิน
ของเคิร์กแพทริก

Evaluation of a Workshop Training Program to Prepare
Student Teachers for Teaching Practice
Using the Kirkpatrick Model

ธิดารัตน์ สมานพันธ์^{1*}

Tidarat Samanpan

¹คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhonratchasima College

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 8 มกราคม 2569

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบความรู้ของนักศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ 3) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง และ 4) ประเมินผลกระทบของโครงการผ่านการ

วิเคราะห์จำนวนหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการพัฒนาผู้เรียนที่นักศึกษาสามารถจัดทำได้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่กำลังศึกษารายวิชา MED63403 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การวิจัย และการจัดทำโครงการ 2) แบบประเมินพฤติกรรมการสอน 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในระดับมากที่สุด 2) นักศึกษามีความรู้ในเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการทำวิจัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) นักศึกษามีพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) นักศึกษาสามารถกำหนดหัวข้อวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัยได้จำนวน 30 เรื่อง (ร้อยละ 100) และโครงการพัฒนาผู้เรียนจำนวน 27 โครงการ (ร้อยละ 90)

คำสำคัญ: ประเมินโครงการ, ความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา, รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก

Abstract

The purposes of this research were to: 1) evaluate students' satisfaction toward the workshop project designed to prepare students before their teaching practicum in educational institutions; 2) compare students' knowledge regarding lesson plan writing, research conducting, and

project development; 3) investigate the teaching behaviors of students based on the opinions of university supervisors and mentor teachers; and 4) evaluate the impact of the project through the analysis of the number of research topics, research conceptual frameworks, and student development projects that students were able to produce.

The sample group consisted of 30 students enrolled in the Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhonratchasima College, who were studying in the course MED63403: Teaching Practicum in Educational Institutions I during the second semester of the 2024 academic year. The participants were selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) a knowledge test on lesson plan writing, research conducting, and project development; 2) a teaching behavior assessment form; and 3) a student satisfaction questionnaire toward the workshop training program. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that: 1) the students' satisfaction toward the workshop project for preparation before the teaching practicum in educational institutions was at the highest level; 2) the students' knowledge of lesson plan writing and research conducting after the training was significantly higher than before the training at the 0.01 level of statistical significance; 3) the students' teaching behaviors were at the highest level; and 4) the students were able to formulate 30 research topics and research conceptual frameworks (100 percent) and develop 27 student development projects (90 percent).

Keywords: Project Evaluation, Readiness Preparation before Teaching Practicum in Educational Institutions, Kirkpatrick Evaluation Model

บทนำ

การพัฒนาครูในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถออกแบบหลักสูตร จัดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นช่วงสำคัญที่นักศึกษาจะได้บูรณาการองค์ความรู้จากรายวิชาเข้ากับการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารจัดการชั้นเรียน ตลอดจนการทำงานร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) (Darling-Hammond, 2017)

จากการติดตามผลการฝึกประสบการณ์พบว่า นักศึกษาจำนวนหนึ่งยังขาดทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งขาดความมั่นใจในการสื่อสารการจัดการชั้นเรียน และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์จริง (จารุชา สมศรี, 2566) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้คุณภาพการสอนไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสถานศึกษาและขัดต่อเป้าหมายในการผลิตครูคุณภาพ ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจัดโครงการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการสอน (Pre-Teaching Practice Training Program) จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นแก่ผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การสร้างสื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ตลอดจนการพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษามีความพร้อมมากขึ้นก่อนเข้าสู่โรงเรียนจริง

การประเมินประสิทธิผลของโครงการอบรมดังกล่าวจำเป็นต้องใช้กรอบแนวคิดที่สามารถสะท้อน “ผลลัพธ์ของการเรียนรู้” ได้รอบด้าน ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick's Four-Level Evaluation Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ถือเป็นมาตรฐานระดับสากลที่นักวิชาการให้การยอมรับเพื่อใช้วัดประสิทธิผลของการเรียนรู้และการนำไปใช้จริง เนื่องจากสามารถประเมินผลใน 4 มิติ ได้แก่ 1) ปฏิกิริยา (Reaction) ความพึงพอใจและการรับรู้คุณค่าของผู้เข้าอบรม 2) การเรียนรู้ (Learning) ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พัฒนา 3) พฤติกรรม (Behavior) การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้จริงในการฝึกปฏิบัติการสอน และ 4) ผลลัพธ์ (Results) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูและประโยชน์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาประสิทธิผลของโครงการฝึกอบรมก่อนฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน วิทยาลัยนครราชสีมา โดยใช้กรอบแนวคิดเคิร์กแพทริก ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนานักศึกษาครูให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานวิชาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของนักศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง
4. เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการผ่านการวิเคราะห์จำนวนหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการพัฒนาผู้เรียนที่นักศึกษาสามารถจัดทำได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่กำลังศึกษารายวิชา MED63403 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 (Teaching Internship I) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

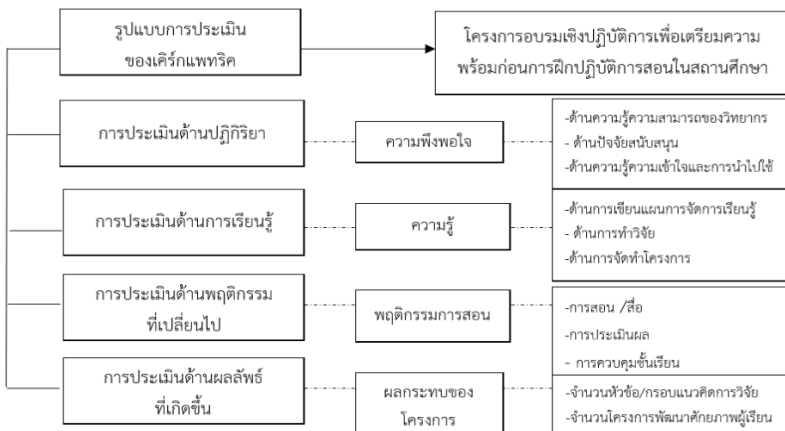
กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่กำลังศึกษารายวิชา MED63403 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 (Teaching Internship I) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินประสิทธิภาพของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก 4 ด้าน คือ การประเมินด้านปฏิกิริยา การประเมินด้านการเรียนรู้ การประเมินด้านพฤติกรรมการสอน และการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา 3 ด้าน คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติการสอน การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) มุ่งประเมินผล การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของนักศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอน การทำวิจัย การจัดทำโครงการ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินผล

การประเมินผลการวิจัยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.2 ความรู้และความเข้าใจของนักศึกษาหลังการฝึกอบรม

3.3 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการเข้ารับการฝึกอบรม

3.4 จำนวนหัวข้องานวิจัยและจำนวนโครงการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถของวิทยากร ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านความรู้ความเข้าใจ และการนำไปใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ กำหนดระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ ได้แก่ พึงพอใจน้อยที่สุด พึงพอใจน้อย พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจมาก และพึงพอใจมากที่สุด โดยให้ระดับคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, และ 5 คะแนน ตามลำดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

2. แบบทดสอบวัดความรู้ของนักศึกษา เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก วัดความรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 2) ด้านการทำวิจัย 3) ด้านการจัดทำโครงการ จำนวน รวม 30 ข้อ คิดเป็น 30 คะแนน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

3. แบบประเมินพฤติกรรมการสอนของนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ กำหนดระดับพฤติกรรม 5 ระดับ ได้แก่ มีพฤติกรรม การสอนในระดับปรับปรุง พฤติกรรมการสอนในระดับพอใช้ มีพฤติกรรมการสอนในระดับปานกลาง มีพฤติกรรมการสอนในระดับดี และมีพฤติกรรมการสอนในระดับดีที่สุด โดยให้ระดับคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, และ 5 คะแนน ตามลำดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

4. แบบประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เป็นแบบประเมินคุณภาพหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการเพื่อรวบรวมหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้จริง กำหนดเกณฑ์ร้อยละ 80 มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการอบรมเสร็จสิ้น วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการอบรม ใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลความรู้ของนักศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความรู้ของนักศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ ก่อนและหลังการอบรมเสร็จสิ้น นำผลการสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อมูลพฤติกรรมการสอน ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศประเมินระดับพฤติกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน ใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

4. ข้อมูลหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลหลังการอบรม 1 เดือนผ่านทางไลน์และอีเมล วิเคราะห์จำนวนหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัยและโครงการ สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้จริง ใช้ค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้ารับการอบรม (n=30)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความรู้ความสามารถของวิทยากร	4.58	0.66	มากที่สุด
2	ด้านปัจจัยสนับสนุน	4.64	0.59	มากที่สุด
3	ด้านความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้	4.74	0.44	มากที่สุด
รวม		4.65	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D.=0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจและ การนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.74$, S.D.=0.44) ด้านปัจจัยสนับสนุน ($\bar{X} = 4.64$, S.D.=0.59) และด้านความรู้ความสามารถของวิทยากร ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.66)

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ของนักศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความรู้ของนักศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การวิจัย และการจัดทำโครงการ ก่อนและหลังการอบรม (n=30)

คะแนน	n	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
ก่อน	30	30	14.27	4.10	12.20	29	.000
หลัง	30	30	25.50	4.83			

****มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

จากตารางที่ 2 คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การวิจัย และการจัดทำโครงการของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 25.50$, S.D. = 4.83) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 14.27$, S.D. = 4.10) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลการทดสอบ t-test ได้ค่า $t = 12.20$, แสดงให้เห็นว่า ผลการจัดกิจกรรม/การสอนที่นำมาใช้สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน
(n=30)

ที่	รายการประเมิน	ผู้ประเมิน					
		อาจารย์นิเทศ			ครูพี่เลี้ยง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	กิจกรรมการสอน	4.58	0.50	ดีที่สุด	4.62	0.59	ดีที่สุด
2	สื่อการสอน	4.60	0.50	ดีที่สุด	4.86	0.36	ดีที่สุด
3	การประเมินผล	4.53	0.51	ดีที่สุด	4.81	0.40	ดีที่สุด
รวม		4.57	0.50	ดีที่สุด	4.76	0.45	ดีที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยงมีผลการประเมินโดยรวมใกล้เคียงกันคือ ($\bar{X}=4.57$, S.D.= 0.50) และ ($\bar{X}=4.76$, S.D.= 0.45) ตามลำดับ

4. ผลการประเมินผลกระทบของโครงการผ่านการวิเคราะห์จำนวนหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการพัฒนาผู้เรียนที่นักศึกษาสามารถจัดทำได้ ดังตาราง ที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนหัวข้องานวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และจำนวนโครงการเกิดขึ้นหลังการอบรมและใช้ได้จริง

ที่	n	ระดับการศึกษา ที่สอน	หัวข้อวิจัยและ กรอบแนวคิด การวิจัย	ร้อยละ	จำนวน โครงการ	ร้อยละ
1		ปฐมวัย	5	16.67	5	16.67
2		ประถมศึกษา	12	40.00	10	33.33
3	30	มัธยมศึกษา	10	33.33	10	33.33
4		สูงกว่า มัธยมศึกษา	3	10.00	2	6.67
รวม			30	100.00	27	90.00

จากตารางที่ 4 พบว่าว่ามีจำนวนหัวข้องานวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกิดขึ้นหลังการอบรมและใช้ได้จริง คือหัวข้องานวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย จำนวน 30 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 100 และจำนวนโครงการ จำนวน 27 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 90

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาในการอบรมเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมที่จะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Heydari et al (2019) ที่พบว่ากรอบรูปแบบ workshop เพิ่มระดับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Yin, J (2019) ที่พบว่านักศึกษาครุมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการเตรียมความพร้อมจากรายวิชาในมหาวิทยาลัยก่อนออกฝึกปฏิบัติการสอน โดยมองว่าความรู้

และทักษะที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานระหว่างการศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการศึกษาระดับความรู้ของนักศึกษาที่พบว่า นักศึกษามีความรู้ในเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย และการจัดทำโครงการ หลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการ เนื่องจากผลการจัดโครงการอบรมทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขณะฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Desimone (2009) ที่ชี้ว่าการพัฒนาครูที่มีลักษณะเน้นเนื้อหาและการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงจะส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานของ Chanpala และคณะ (2022) ซึ่งพบว่าเมื่อมีการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมที่มีโครงสร้างและเน้นทักษะการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ พงศธร ไพจิตร (2561) ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะทักษะการเขียนแผนการสอน การออกแบบกิจกรรม และการทำโครงการทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเตรียมความพร้อมสามารถมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์เชิงปฏิบัติของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าที่พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดับสูงและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเตรียมตัวก่อนออกฝึกสอนได้

3. นักศึกษามีพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อม มีการให้แบบอย่างการสอนที่ดี การฝึกปฏิบัติจริง และการรับคำแนะนำอย่างเป็นระบบ จึงทำให้มีพฤติกรรมการสอนที่ดี สอดคล้องกับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Mok & Staub (2021) ซึ่งพบว่า

การนิเทศ การโค้ช และการเป็นที่เลี้ยง ส่งผลเชิงบวกต่อทักษะการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาคครู ทั้งในด้านการวางแผนการสอนและความชัดเจนในการสอนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสนับสนุนข้อค้นพบของ ธนกร อินตะสิน และคณะ (2566) ที่ชี้ว่าการจัดอบรมเชิงปฏิบัติ การนำรูปแบบการเรียนรู้เชิงโครงงาน (project-based/task-based) และการจัดชุดฝึก/คู่มือเตรียมความพร้อม มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนิสิต/นักศึกษาคครูอย่างมีนัยสำคัญ และพงศธร ไพจิตร (2561) รายงานว่าหลังทดลองใช้หลักสูตรเตรียมความพร้อม นักศึกษาพลศึกษามีความสามารถในการเขียนแผนการสอนและจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้งานที่พัฒนาชุดฝึกการเขียนแผนและชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองยังพบว่าช่วยยกระดับทักษะเชิงปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้จริง นอกจากนี้ งานวิจัยในต่างประเทศยังระบุว่าการตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิทยาขณะที่ฝึกปฏิบัติ เช่น ความรู้สึกมีความสามารถและความเป็นอิสระ มีผลต่อการเพิ่มระดับ self-efficacy ของนิสิตครู ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่ดีขึ้น (Deppling, D etal., 2024)

4. จากผลการประเมินผลกระทบของโครงการผ่านการวิเคราะห์จำนวนหัวข้อวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และโครงการพัฒนาผู้เรียนที่นักศึกษาสามารถจัดทำได้ พบว่ากระบวนการประเมินแต่ละระดับไม่ได้เป็นเพียงการวัดผลเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและปัญญาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Noe (2020) ได้กล่าวว่า การประเมินตามรูปแบบเคิร์กแพทริกช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างครบวงจรตามแนวคิด KSA (Knowledge, Skills, Attitudes) และเป็นตามทฤษฎีของ Holton (1996) ที่ระบุว่า การใช้การประเมินตามรูปแบบเคิร์กแพทริกกระตุ้นให้ผู้เรียนรับรู้ว่าการอบรมไม่ใช่แค่การนั่งฟัง แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ทำให้เกิดการพัฒนาทัศนคติแบบ Growth Mindset ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรออกแบบกิจกรรมและโครงการที่สะท้อนสถานการณ์จริงในโรงเรียน เช่น การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และการจัดทำโครงการชุมชน
2. การดำเนินงานควรเน้น project-based / task-based learning เพื่อเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษา
3. ควรเพิ่มการนิเทศและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมทักษะตามความต้องการของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การอบรมเตรียมความพร้อมครูบูรณาการกับรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การออกแบบแผนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน และการจัดทำโครงการ
2. ใช้ระบบการประเมินเพื่อช่วยติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จารุชา สมศรี. (2566). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา
- พงศธร ไพบูลย์. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (พลศึกษา) [วิทยานิพนธ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร อินต๊ะสิน, ภัฏฐิธีรดา วัฒนประดิษฐ์, ปวลี เสมอวงษ์, วรวรรณ ศรีสุทธีนันท์ และ พันทิwa ฐานคร. (2566). การศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย. *E-Journal of Education Studies, Burapha University*, 5(2), 85–99.
- Best, John W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). Prentice Hall inc.

-
- Chanpala, P., et al. (2022). *Project-based learning for pre-service teachers' competencies development*. Silpakorn University Press.
- Darling-Hammond, L. (2017). *Teacher education and the profession of teaching*. Harvard Education Press.
- Depping, D., Ehmke, T., Besser, M., & Leiß, D. (2024). How does pre-service teachers' self-efficacy relate to the fulfilment of basic psychological needs during teaching practicum?. *Education Sciences*, 14(12), 1312. <https://doi.org/10.3390/educsci14121312>
- Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181–199.
- Heydari, M. R., Taghva, F., & Amini, M. (2019). Using Kirkpatrick's model to evaluate a teaching workshop: A study from Iran. *BMC Research Notes*, 12(388), 1–5.
- Holton, E. F., III. (1996). The flawed four-level evaluation model. *Human Resource Development Quarterly*, 7(1), 5–21. <https://doi.org/10.1002/hrdq.3920070103>
- Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2006). *Evaluating training programs: The four levels* (3rd ed). Berrett-Koehler.
- Mok, S. Y., & Staub, F. (2021). *Does coaching, mentoring, and supervision matter for pre-service teachers' planning skills and clarity of instruction? A meta-analysis of (quasi-)experimental studies*. *Teaching and Teacher Education*, 107, 103484. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103484>

Noe, R. A. (2020). *Employee training and development* (8th ed). McGraw-Hill Education.

Yin, J. (2019). Connecting theory and practice in teacher education: English-as-a-foreign-language pre-service teachers' perceptions of practicum experience. *Innovation and Education*, 1(4), 1–8.
<https://doi.org/10.1186/s42862-019-0003-z>

Author

Dr.Tidarat Samanpan

Faculty of Education, Nakhonratchasima College

290 Moo 2 Mittraphap Road, BanMai, Muang,

Nakhonratchasima 30000

Tel: 0818799479 E-mail: dr.tidarat@nmc.ac.th

การบูรณาการการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา รายวิชา “การออกแบบพื้นที่อยู่อาศัย” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาระดับสูงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการออกแบบและความรับผิดชอบต่อสังคม

Research on the Excavation and Integration of Case-based Learning in the “Residential Space Design” course in Higher Vocational Colleges to Improve Design Abilities and Social Responsibility

แทน จุน^{1*} / ธีรศักดิ์ สุขสันติกม²

Tan Jun / Teerasak Sukhsantikamol

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Education Phetchaburi Rajabhat University

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 20 สิงหาคม 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 25 กันยายน 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 24 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Case-based Learning) ในรายวิชา การออกแบบพื้นที่อยู่อาศัย และ 2) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการออกแบบและความสำนึกใน

ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาในรายวิชาดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน สถาปัตยกรรม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ชั้นเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35–0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28–0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86) 2) แบบประเมินความสามารถด้านการออกแบบ และ 3) แบบประเมินความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียน (96.5, S.D. = 1.57) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียน (65.8, S.D. = 2.11) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถด้านการออกแบบและความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะวิชาชีพและจิตสำนึกทางสังคมในนักศึกษาอาชีวศึกษา

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา, ความสามารถด้านการออกแบบ, ความรับผิดชอบต่อสังคม, รายวิชาการออกแบบพื้นที่อยู่อาศัย

Abstract

This research had objectives to: 1) to compare the learning achievement resulting from case-based learning management in the Residential Space Design course; and 2) to develop design ability and awareness of social responsibility by using case-based learning management

in the course. The sample group used in this research consisted of 36 first year students in the Architectural Interior Design program of the 2024 academic year. They were selected by simple random sampling, using the classroom as the sampling unit. The research instruments consisted of: 1) a learning achievement test (with difficulty values ranging from 0.35–0.80, discrimination values ranging from 0.28–0.86, and a reliability value of 0.86); 2) a design ability assessment form; and 3) an awareness of social responsibility assessment form. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that: 1) the students who received case-based learning management had a post-learning mean score (96.5, S.D. = 1.57) higher than the pre-learning mean score (65.8, S.D. = 2.11) with statistical significance at the .05 level; and 2) the students' design ability and awareness of social responsibility were significantly improved after receiving case-based learning management, which is an effective approach in enhancing professional skills and social consciousness among vocational students.

Keywords: case- based learning, design abilities, sense of social responsibility, Residential Space Design course

Introduction

Today, the world is experiencing far-reaching and unparalleled changes. The escalating repercussions of the COVID-19 outbreak, the re-emergence of anti-globalization attitudes, and the escalation of regional

strife, coupled with long-standing problems like unilateralism, have notably influenced the progress of a modern socialist country and the general prosperity of its citizens. In his address at the 20th National Congress of the Communist Party of China, President Xi Jinping remarked:

“Our country has now entered a critical period characterized by the coexistence of historical opportunities and severe challenges, with rapidly increasing uncertainties,” and “the changes in the world, the era, and history are unfolding in ways that surpass our imagination.” He further emphasized that: “A strong youth leads to a thriving nation,” and “the fundamental issue of education is what kind of people to cultivate, how to cultivate them, and for whom to cultivate them.” (Jinping, 2022)

These statements underscore the pivotal role of university students as a key force in ensuring the longevity of the Party’s governance and the nation’s long-term stability. Proper education and guidance of university students are essential not only for addressing the “two overarching situations” faced by the Party and the state but also for advancing sustainable development. This is a political imperative for the continued progress of the nation.

The cultivation of new-generation talents requires an emphasis on moral integrity and public virtue, as well as the development of strong value-oriented and civic and ethical values. Accordingly, the incorporation of moral and political instruction into specialized courses is not a novel reform in the context of contemporary higher education. Rather, it reflects the implementation of the spirit of President Xi Jinping’s speeches and educational philosophy.

For students majoring in architectural interior design, this integration is particularly vital, as they are expected to contribute to the creation of a better living environment for society. In his report to the 19th National Congress of the Communist Party of China in 2017, President Xi Jinping stated that socialism with Chinese characteristics has entered a new era, and the principal contradiction in Chinese society has evolved into the tension between people’s growing needs for a better life and unbalanced, inadequate development (Jinping, 2017) Furthermore, in the 20th National Congress, he emphasized that in order to fully build a modern socialist country, it is imperative to “adhere to the path of socialist cultural development with Chinese characteristics, enhance cultural confidence, strengthen spiritual strength, and realize the great rejuvenation of the Chinese nation”

Thus, architectural interior design programs in higher education institutions must aim not only to produce professionals with technical expertise but also to ensure that students are equipped with value-oriented and civic-minded consciousness aligned with the values of socialism with Chinese characteristics. Educators should therefore focus not only on teaching professional skills but also on reinforcing value-oriented and civic-minded education, fostering value-based learning alongside knowledge acquisition. The ultimate goal is to nurture morally grounded and professionally competent individuals “virtuous and talented” design professionals—who can contribute to national development and social stability. (Wu, 2017; Zhao, 2018; Zhang & Li, 2018)

Against this backdrop, this study adopts the framework of “Curriculum Value-oriented and civic-minded Education” to investigate the incorporation of Value-oriented and civic-minded factors within interior design courses in higher education. It aims to explore effective strategies for such incorporation to build a new landscape of holistic education that combines professional competency with civic responsibility.

Along with the fast growth of the social economy and the steady rise in living standards, people’s demands for residential spaces have gone beyond simple functionality. Increasing emphasis is now placed on comfort, aesthetics, and personalization. This trend presents substantial opportunities for the residential space design industry but also imposes higher demands on the professionalism and creativity of practitioners.

As an essential platform for cultivating applied talents, the course Residential Space Design carries the responsibility of supplying society with high-caliber design professionals. However, conventional teaching methods tend to concentrate mainly on imparting theoretical knowledge, frequently overlooking the cultivation of students’ practical abilities and creative thinking. Consequently, numerous students struggle to put theory into effective use in actual design situations or to satisfy the practical needs of the industry. (Zhao, 2018; Zhang & Li, 2018)

Zhao (2018) and Zhang and Li (2018) emphasized that case-based instructional approach—a teaching method that involves students through the analysis, discussion, and application of real-life cases—provides a useful option. By integrating real design cases into the course, students acquire a

more straightforward grasp of theoretical concepts and learn to use them to tackle practical problems.

This method promotes active participation and interaction, stimulating learners' interest, fostering critical thinking, enhancing problem-solving abilities, and encouraging teamwork. Additionally, it prompts students to consider broader societal issues such as aging populations and sustainable development, thus instilling a sense of social responsibility. (Wu, 2017; Zhao, 2018; Zhang & Li, 2018)

Accordingly, this study applies a case-based learning approach into the Residential Space Design course within the context of higher vocational education institutions. The objective is to explore how real-life case integration can enhance students' design abilities and social awareness, thereby offering innovative approaches to the development of skilled professionals in residential space design who are attuned to the evolving needs of contemporary society.

Research Objectives

1. To compare the learning achievement based on the Case-based learning approach in the Residential Space Design course.
2. To develop design abilities and sense of social responsibility through the implementation of a Case-based learning approach in the Residential Space Design course.

Research Framework

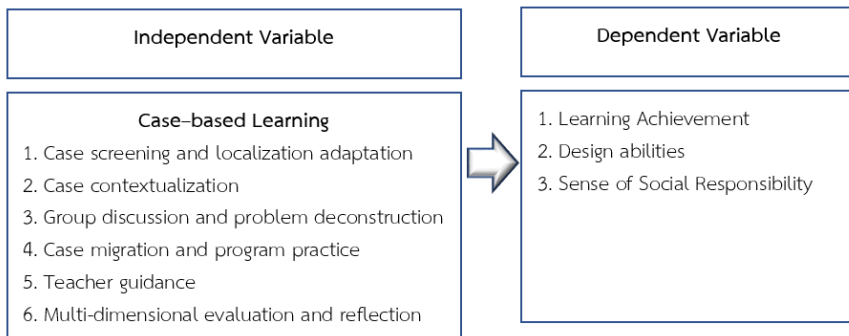

Figure 1: Research Framework

Research Methodology

1. Research Design

This research adopted a quasi-experimental study design, utilizing the one-group pretest- posttest design. The experimental process was carried out in accordance with the structure described as follows:

Table 1: Research Design

Pretest	Experiment	Posttest
T_1	X	T_2

Symbols used in the research:

T_1 represents the pre-test administered prior to the instructional intervention

X represents learning activity implemented during the study

T₂ represents the post-test administered after the instructional intervention

2. Population and Sampling

The population used in this study comprised 253 students enrolled in the Architectural Interior Design program in the academic year 2024. The study sample consisted of 36 students from Class 1 of the 2024 cohort in the Architectural Interior Design program, selected through simple random sampling, with the classroom serving as the sampling unit.

3. Area of study

Chongqing Vocational College of Telecommunications: A higher vocational college located in Chongqing, Southwest China.

4. Study Execution Time

Second semester of the 2024-2025 academic year (March 2025). It will last 4 weeks, 8 credit hours per week for a total of 32 credit hours.

5. Research Instruments

5.1 Pre-test and post-test

The pretest-posttest comparison method is a research approach used to evaluate the effectiveness of an intervention by comparing participants' status or performance before and after the intervention or treatment. A **pre-test** is administered prior to the intervention to establish a baseline measure of the participants' knowledge, attitudes, or behaviors. Following the intervention, a **post-test** is conducted to assess changes and evaluate the impact of the intervention on the research subjects.

5.2 Interview Form

The interview-based survey method is a qualitative research method that entails gathering information by engaging in direct interaction with study participants. either face-to-face or via telephone. Interviews may be structured, in which the interviewer follows a predetermined set of questions in a fixed order, or semi-structured, which allows the interviewer to adapt or modify questions based on the flow of the conversation.

One of the primary advantages of the interview survey method is its ability to provide in-depth insights into participants' opinions, experiences, and emotions. Interviewers can probe further based on respondents' answers, thereby obtaining richer and more nuanced information. Furthermore, interviews can foster a trusting relationship between the researcher and the participants, which often leads to the collection of more authentic and meaningful data. However, this method can be time-consuming, and the processes of data collection and analysis tend to be more complex compared to other methods.

6. Data Collection

6.1 Pre-test-post-test comparison method

The objective of this research is to examine ways to effectively enhance students' design competence and social responsibility awareness by integrating and analyzing case studies in the "Residential Space Design" course at vocational colleges. The pretest-posttest comparison approach was adopted to contrast and assess shifts in students' abilities before and after case study implementation, aiming to offer empirical evidence for teaching reform.

6.2 Interviews and case analysis

Interviews with teachers, designers, and front-line managers of residential spaces to understand how they integrate social responsibility into the design process and the impact of these elements on residential spaces. At the same time, typical cases are selected for in-depth analysis to discuss the specific application and effect of the element of responsibility in the design of living space. Interviews and case studies can provide rich background information and empirical support for quantitative research.

Research Results

1. Results of the analysis on the comparison of students' learning achievement through the implementation of Case-based learning.

This section presents the analysis of students' learning achievement before and after participating in the case-based learning activities in the Residential Space Design course. The comparison aims to assess the effectiveness of the instructional approach on students' academic performance.

Table 2: Results of the analysis on the comparison of students' learning achievement through the implementation of Case-based learning

Test	Sampling	Total score	Mean	S.D.	t	Sig
Pre-test	36	100	65.8	2.11	184.84	0.00**
Post-test	36	100	96.5	1.57		

** Statistically significant at the .05 level

According to the table, students who received instruction through a case-based learning approach had a post-test mean score of 96.5 with a standard deviation of 1.57, which was significantly higher than the pre-test mean score of 65.8 with a standard deviation of 2.11. The difference was statistically significant at the .05 level.

2. Results of the analysis of students' design abilities through the implementation of Case-based learning.

The result of the analysis of the progress in students' design abilities through the implementation of case-based learning are presented in the following table.

Table 3: Results of the analysis of students' design abilities through the implementation of Case-based learning

Total number of student	Average score of design abilities		
	Pre-test (100)	Post-test (100)	Percentage
36	65.97	97.42	47.66%

In terms of design abilities, students average scores have risen significantly from 65.97 to 97.42 points, representing a significant improvement of 47.66%. This data clearly demonstrates that the implementation of case-based learning methodology has achieved breakthrough improvements in multiple dimensions of students' design abilities. By examining specific metrics, we can comprehensively and

intuitively validate these enhancements, thereby providing robust evidence for the significant role of case-based learning in cultivating design abilities.

Furthermore, the analysis of mean scores for each aspect of design abilities was conducted and is presented in the following table.

Table 4: Results of the analysis on design abilities by each aspect

Each aspect of design abilities	Average score of design abilities		
	Pre-test (100)	Post-test (100)	Percentage
Master basic design knowledge	65	96	47.69%
Understanding the basic functions of living space	70	98	40.00%
Application of ergonomics	65	95	46.15%
Lighting and lighting design	70	97	38.57%
Space planning and layout	62	94	51.61%
Dynamic partition design	65	96	47.69%
Storage space design	60	93	55.00%
Innovative design thinking	60	98	63.33%
Smart home system applications	55	97	76.36%
Variable space design	60	99	65.00%
Mean	63.2	96.3	
S.D.	4.73	1.88	

Specifically, students have demonstrated significant progress across ten key dimensions: the breadth of design thinking, innovative conceptualization, rational spatial layout, material selection appropriateness, proficiency in ergonomic application, scientific approach to lighting design, integration of smart home systems, skillful incorporation of traditional cultural elements, depth of sustainable design implementation, and practical feasibility of project execution. The post-test scores in all dimensions were higher than the pre-test scores.

3. Results of the analysis of students' sense of social responsibility through the implementation of Case-based learning.

This section sets out the findings of the analysis regarding students' social responsibility awareness after they participated in case-based learning activities, with the aim of evaluating how this teaching method affects their social responsibility awareness.

The findings of the analysis concerning the progress in students' social responsibility awareness achieved through the implementation of case-based learning are presented in the table below.

Table 5: Results of the analysis of students' sense of social responsibility through the implementation of Case-based learning

Total number of student	Average score of sense of social responsibility		
	Pre-test (100)	Post-test (100)	Percentage
36	66.08	96.00	45.27%

In terms of social responsibility awareness, the average score of students rose significantly from 66.08 to 96.00 points, a notable increase of 45.27%. This data clearly shows that the application of case-based learning has achieved significant improvement in multiple dimensions of students' social responsibility awareness. By examining specific indicators, we can comprehensively and intuitively confirm this enhancement effect, thus offering strong support for the important role of case-based learning in cultivating social responsibility.

Furthermore, the analysis of mean scores for each aspect of sense of social responsibility was conducted and is presented in the following table.

Table 6: Results of the analysis on social responsibilities by each aspect

Each aspect of sense of social responsibility	Average score of sense of social responsibility		
	Pretest (100)	Posttest (100)	Percentage
Care design for vulnerable groups	63	97	53.97%
Accessibility design for the elderly	65	98	50.77%
Safe design for children	70	96	37.14%
Cultural confidence and inheritance	62	99	59.68%
Chinese traditional culture elements are integrated	60	96	60.00%

Each aspect of sense of social responsibility	Average score of sense of social responsibility		
	Pretest (100)	Posttest (100)	Percentage
Understanding the characteristics of Chinese style design	60	100	66.67%
Exploration and innovative design	60	99	65.00%
Sustainable development	55	95	72.73%
Exploring the future of lifestyle	60	92	53.33%
Mean	61.67	96.89	
S.D.	4.15	2.47	

Conclusion and Discussion

1. Conclusion

1.1 Students who received instruction through a case-based learning approach had a post-test mean score of 96.5 with a standard deviation of 1.57, which was significantly higher than the pre-test mean score of 65.8 with a standard deviation of 2.11. The difference was statistically significant at the .05 level.

1.2 The students' design abilities and sense of social responsibility improved significantly after the application of case-based learning, as shown by post-test scores that were higher than pre-test scores.

2. Discussion

2.1 The findings revealed that students who participated in case-based learning achieved notably higher post-test results than their pre-test results at the 0.05 level of statistical significance, which aligns with Hypothesis 1. This improvement may stem from the characteristics of case-based learning, which emphasizes exposure to diverse comprehensive design cases that match the learning goals specified by teachers. Such an approach likely deepened students' comprehension and knowledge mastery, thereby boosting their academic performance. This finding is consistent with the study by Hua and Ming (2018), titled "A Study on the Use of Case Teaching in Higher Vocational Education Instruction," which examines how case teaching can arouse students' interest and enhance classroom engagement through real cases. Their research points out that students take a more active part in classroom activities, and this in turn leads to better academic performance.

The marked progress in students' academic performance after participating in case-based learning (CBL) can be accounted for by several educational theories that underpin active and experiential learning methods. Kolb's Theory of Experiential Learning (1984) suggests that effective learning takes place via a cyclical process comprising concrete experience, reflective observation, abstract conceptualization, and active experimentation. In the context of this study, case-based learning offers learners authentic design situations (concrete experiences), encourages them to reflect on different design strategies (reflective observation), helps them develop conceptual understanding (abstract conceptualization), and

enables them to apply what they have learned in practical tasks (active experimentation). This cycle strengthens cognitive processing and fosters deeper learning.

Furthermore, Vygotsky's Sociocultural Theory (1978) emphasizes the importance of social interaction and the Zone of Proximal Development (ZPD) in learning. CBL promotes collaborative discussion, peer interaction, and teacher scaffolding—mechanisms that support learners in constructing knowledge beyond their current capabilities. This aligns with the observed results, where students showed measurable academic progress following case-based instructional interventions.

Additionally, Constructivist Learning Theory, particularly as articulated by Piaget (1972) and Bruner (1966), supports the use of case-based methods by advocating for learner-centered environments where students actively construct meaning from real-world problems. The exposure to diverse, context-rich design cases helped students connect prior knowledge to new information, enabling them to construct their own understanding and apply it meaningfully in design tasks.

These theoretical perspectives reinforce the finding that case-based learning is a powerful pedagogical strategy for enhancing not only content knowledge but also higher-order thinking skills, such as design reasoning, problem-solving, and reflective judgment. The results of this study add to the expanding body of evidence supporting CBL as an effective instructional approach in design education, particularly within vocational and practice-oriented programs. (Vygotsky, 1978; Kolb, 1984; Zhao, 2018; Zhang & Li, 2018)

2.2 The outcomes of this study show that students’ design abilities improved significantly after participating in case-based learning activities. This improvement is evident in post-test scores that were higher than pre-test scores, suggesting that the instructional method effectively enhanced students’ design skills. The use of real-world design cases allowed students to engage in analytical thinking, problem resolution, and the application of knowledge in authentic contexts. This approach facilitated deeper understanding and promoted the development of both creative and practical competencies. These results align with the study conducted by Zhao (2018), “The Influence of Case-based learning method on the Design Ability of Higher Vocational Students,” which reported that case-based learning positively influences students’ design ability. The consistency between the two studies supports the pedagogical relevance of case-based learning in vocational education, particularly in design-related discipline.

2.3. The results of the analysis regarding students’ sense of social responsibility, developed through case-based learning, are consistent with the findings of Wu (2017) in the study titled “*How the case method can foster a sense of social responsibility.*” Wu examined social welfare design cases, such as barrier-free housing, to illustrate how students can become more aware of the need for designers to consider the needs of disadvantaged groups. The study emphasized that case-based learning plays a crucial role in fostering students’ awareness and responsibility toward society. Similarly, in the present research, the use of socially relevant design

cases encouraged students to reflect on ethical and inclusive design principles, thereby enhancing their sense of social responsibility.

Recommendation

1. Deepening Research on Case-Based Learning: Future studies could further investigate the application outcomes of case-based learning methods across different courses and their synergistic interactions with various instructional approaches. Through comparative analysis, the study aims to identify optimal teaching combinations that comprehensively enhance students' overall competencies.

2. Expanding Approaches for Cultivating Social Responsibility: Beyond case-based learning, schools can explore other effective means such as social practice activities and volunteer work to further strengthen students' social responsibility awareness. Meanwhile, an evaluation framework for social responsibility can be established to comprehensively assess students' learning results.

3. Strengthening School-Enterprise Cooperation : Schools can establish closer cooperative relationships with enterprises to jointly develop teaching resources and internship training bases. Through school-enterprise cooperation, students can better understand industry needs and development trends, and enhance their employment competitiveness and innovation ability.

References

- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press.
- Hua, Z., & Ming, L. (2018). Research on the application of case-based learning method in the teaching of higher vocational colleges. *Vocational Education Research*, (5), 45–48.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Piaget, J. (1972). *The psychology of the child*. Basic Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wu, F. (2017). How the case method can foster a sense of social responsibility. *Educational Exploration*, 9, 56–58.
- Xi, J.P. (2017). Report at the 19th National Congress of the Communist Party of China. Peoples Daily, 1.
- _____. (2022). Speech at the 20th National Congress of the Communist Party of China. Peoples Daily, 1.
- Zhang, H., & Li, M. (2018). Research on the application of case-based learning method in the teaching of higher vocational colleges. *Vocational Education Research*, (5), 45–48.
- Zhao, M. (2018). The impact of case-based learning method on the design ability of higher vocational students. *Theory of Vocational Education*, (7), 67–69.

Authors

Mr. Tan Jun

Department of Curriculum and Instruction,

Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

38, Na-Wung Sub-district, Mueang Phetchaburi District,

Province 76000

E-mail: tanjun14011985@gmail.com

Dr. Teerasak Sukhsantikamol

Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social

Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

38, Na-Wung Sub-district, Mueang Phetchaburi District,

Province 76000

Tel: 087-3242972 E-mail: teerasak.suk@mail.pbru.ac.th

บทบาทของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม)
ค.ศ. 2012 ต่อการใช้ประเมินผลตอบแทนจากการใช้งบประมาณของรัฐ
The Role of the Public Services (Social Value) Act 2012 in
Assessing the Returns from the Use of Public Budgets

ปิติเทพ อยู่ยืนยง^{1*}

Pedithep Youyuenyong

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Law, Chiang Mai University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 10 กันยายน 2568

ปรับปรุงแก้ไข: 20 ธันวาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์: 21 มกราคม 2569

บทคัดย่อ

ต้นทุนทางการเงินของการใช้จ่ายภาครัฐมักนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าบริการสาธารณะที่จัดทำโดยหน่วยงานรัฐของประเทศอังกฤษและเวลส์ รวมทั้งองค์กรที่จัดหาสินค้าและบริการให้กับหน่วยงานรัฐ สามารถปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ชุมชนให้ดีขึ้นได้อย่างไร เมื่อมีการใช้งบประมาณจัดซื้อจัดจ้างโดยหน่วยงานรัฐ เหล่านี้ อีกทั้งหน่วยงานรัฐเหล่านี้กับองค์กรที่จัดหาสินค้าและบริการให้กับหน่วยงานเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิผลมากขึ้นหากมุ่งเน้นส่งเสริมปัจจัยด้านนวัตกรรมที่ส่งอิทธิพลต่อวิถีแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนในระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ บทความนี้สำรวจบริบทของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ

(มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ในมิติที่สำคัญ บทความนี้ไม่ได้กล่าวถึงของการใช้อำนาจของฝ่ายตุลาการของสหราชอาณาจักรแต่อย่างใด เนื่องจากว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดภาระผูกพันให้หน่วยงานรัฐต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อต่ออย่างยิ่งยวดในการวางข้อกำหนดทางกฎหมายที่มีผลผูกพันให้ปฏิบัติตามแบบยึดหยุ่นเพียงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น หน่วยงานภาครัฐมีทางเลือกที่จะบูรณาการการประเมินผลตอบแทนจากการใช้งบประมาณของรัฐให้เข้ากับการดำเนินงานของตนได้โดยสมัครใจ สำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังพิจารณาถึงการส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐมีความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นอันนำไปสู่การออกแบบบริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งนำหลักการที่เกี่ยวข้องของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง ค.ศ. 2023 มาปรับใช้เพิ่มเติม บทความฉบับนี้ให้ข้อสรุปที่ว่าแม้ข้อกำหนดทางกฎหมายที่มีผลผูกพันให้ปฏิบัติตามแบบยึดหยุ่นก็ยังคงเป็นกฎหมายอยู่ แต่ก็ถือเป็นกรณีศึกษาที่ดีเกี่ยวกับการให้เสรีภาพแก่หน่วยงานรัฐในการพิจารณาคุณค่าโดยรวมมากกว่าต้นทุนเพียงอย่างเดียวเพื่อการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณตามกรอบการพิจารณาถึงคุณค่าทางสังคมในขั้นตอนก่อนการจัดซื้อจัดจ้าง

คำสำคัญ : บริการสาธารณะ, มูลค่าทางสังคม, ประโยชน์สาธารณะ, พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012, การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม, สหราชอาณาจักร

Abstract

The financial cost of public spending is often used to evaluate how public services provided by English and Welsh public bodies, as well as their suppliers, can improve the economic, social, and environmental wellbeing of local communities. During procurement, these bodies and their suppliers tend to be more effective when focusing on innovative factors that influence sustainable solutions. This article explores the context of the Public Services (Social Value) Act 2012 across its key dimensions. It does not focus on the exercise of judicial power in the UK, as the Act does not impose a strict mandatory obligation on public bodies to comply. However, the Act offers significant advantages by establishing a flexible legal framework. For instance, public bodies have the option to voluntarily integrate social value assessments into their operations for activities not subject to compulsory procurement processes. Furthermore, the Act encourages collaboration with local communities to improve public service design and incorporates relevant principles from the Procurement Act 2023. This article concludes that although the legal requirements remain flexible, the Act serves as an excellent case study on granting public bodies the freedom to prioritize overall value over mere cost, allowing for spending decisions based on social value frameworks at the pre-procurement stage.

Keywords: Public Services, Social Value, Public Interest, Public Services (Social Value) Act 2012, Social Return on Investment (SROI) Analysis, United Kingdom

บทนำ

การจัดทำบริการสาธารณะ (Public Services) เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐ (Public Bodies) จัดทำขึ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือผู้คนหมู่มากในทางหนึ่งทางใด ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับความสะดวกสบาย สร้างประโยชน์แก่ผู้คนที่อยู่ในประเทศเป็นส่วนรวม โดยไม่มุ่งเน้นสร้างประโยชน์ต่อประชาชนคนหนึ่งคนใดหรือเอกชนรายหนึ่งรายใดเป็นสำคัญ อีกทั้งการบริการสาธารณะต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ฝ่ายปกครองจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนทั่วไปที่ต้องการมีสุขภาวะ (Wellbeing) หรือภาวะที่ดีในทุกมิติ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อม กล่าวอีกนัยหนึ่งหน่วยงานรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติ (เช่น กระทรวง กรม) หรือหน่วยงานรัฐจัดทำบริการสาธารณะระดับท้องถิ่น (เช่น ท้องถิ่นในรูปแบบทั่วไป ท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ) ย่อมมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือหน้าที่ตามข้อตกลงที่ให้อำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ (Public Duty) ที่จะต้องทำกิจกรรมของตนให้ตอบสนองประโยชน์สาธารณะหรือก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะทางปกครอง การจัดบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม และการจัดบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้การจัดทำบริการสาธารณะต้องพิจารณาจากมาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดทำบริการสาธารณะแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงมิติความเหลื่อมล้ำหรือมิติความไม่เท่าเทียมในสังคมด้านต่าง ๆ ที่สาธารณชนทั่วไปหรือประชาชนหมู่มากกำลังเผชิญอยู่ (Cartigny & Lord, 2017) เช่น มิติทางเศรษฐกิจที่อาจมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของครัวเรือนหรือการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มิติทางสังคมที่อาจมีความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่จัดทำขึ้นโดยรัฐหรือท้องถิ่น และมิติทางสิ่งแวดล้อมที่อาจความไม่เท่าเทียมในการแบกรับผลร้ายจากมลพิษหรือความไม่เท่าเทียมในการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และเหตุผลประการอื่นประกอบด้วย เนื่องจากมิติความเหลื่อมล้ำหรือมิติความไม่เท่าเทียมในสังคมด้านต่าง ๆ

ที่สาธารณชนทั่วไปหรือประชาชนหม่มากกำลังเผชิญอยู่แต่ละพื้นที่แต่ละเวลานั้นอาจมีความแตกต่างกันได้ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดทำบริการสาธารณะและนำไปสู่วิธีการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานรัฐในแต่ละพื้นที่แต่ละเวลาที่ไม่เหมือนกันได้

หน่วยงานรัฐจะมีกฎหมายให้อำนาจจัดทำบริการสาธารณะเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมหรือจัดให้มีกิจกรรมตอบสนองประโยชน์สาธารณะ แต่ก็มีได้หมายความว่า การจัดทำบริการสาธารณะที่หน่วยงานรัฐจัดทำขึ้น จะทำให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำหรือการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างผู้คนในสังคมในทุกมิติ ด้วยเหตุนี้รัฐจึงยังจำเป็นต้องคงอำนาจการตรวจสอบหรือสร้างเครื่องมือมากำกับดูแลหน่วยงานรัฐเพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะโดยหน่วยงานรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้การใช้หลักการที่มาตรวจสอบหรือกำกับดูแลอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวของรัฐ อีกทั้งเพื่อยืนยันว่าผู้คนหม่มากจะได้รับประโยชน์จากการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ และเพื่อมิให้หน่วยงานรัฐได้รับความเสียหายจากการดำเนินกิจกรรมโดยผิดไปจากอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจจัดทำบริการสาธารณะเอาไว้

อีกทั้งรัฐจำเป็นต้องเลือกใช้เครื่องมือที่สามารถวัดความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือการดำเนินกิจกรรมโดยรวม เพื่อตอบสนองมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยตีเป็นมูลค่าในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งนำไปเปรียบเทียบกับต้นทุนการลงทุน ทำให้ทราบว่าบริการสาธารณะหรือกิจกรรมของหน่วยงานรัฐตอบสนองมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับใช้มาตรวัดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นให้สามารถตีเป็นราคาการเงินได้หรือวัดคุณค่าที่เกิดขึ้นให้มีหน่วยเดียวกับเงินตรา (Monetized Value) ซึ่งเครื่องมือและวิธีการเช่นว่านี้ย่อมไม่เพียงสร้างการรับรู้ว่าการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมทางปกครองมีคุณค่าหรือไม่ ประโยชน์ตกแก่สาธารณชนหรือคนหม่มากในสังคมอย่างไร พึงมีปัญหา อุปสรรคและความท้าทายในด้านใดที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อใช้ปรับปรุงการจัดทำบริการสาธารณะหรือการดำเนินกิจกรรมของรัฐให้ตอบสนองต่อสังคมหรือส่งผลดี

ต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น อีกด้านหนึ่งเครื่องมือเช่นนี้อาจถูกนำมาใช้วางแผนหรือประเมินผลความคุ้มค่าในการลงทุนของรัฐในกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อสาธารณชนหรือผู้คนในสังคมโดยรวม

ผลลัพธ์จากการวัดคุณค่าที่ดีเป็นราคาค่าเงินได้ อันเป็นผลมาจากการดำเนินการบริการสาธารณะของรัฐเพื่อตอบสนองมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อม ถือเป็นมูลค่าทางสังคม (Social Value) ที่ประเมินได้เป็นจำนวนเงินหรือราคาค่าเงินได้ เหตุนี้เองรัฐในบางประเทศจึงได้นำเอาการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment หรือ SROI) มาใช้เป็นเครื่องมือวัดมูลค่าทางสังคมที่ดีเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเงินได้ ทำให้สะท้อนความคุ้มค่าจากการใช้จ่ายงบประมาณดำเนินการกิจกรรมหรือจัดทำบริการสาธารณะ โดยตีประโยชน์ที่ได้รับในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในรูปของมูลค่าเงินและประเมินผลกระทบในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ โดยการตีมูลค่าประโยชน์เช่นนี้เป็นราคาค่าเงินเพื่อนำมาใช้คำนวณเทียบเป็นอัตราส่วนกับต้นทุนที่ใช้ในการลงทุนเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ หากค่า SROI สูงกว่า 1 แสดงว่าการจัดทำบริการสาธารณะหรือการดำเนินการกิจกรรมของรัฐสร้างมูลค่าทางสังคมได้มากกว่าต้นทุนที่ลงไปถือว่าคุ้มค่าที่รัฐลงทุนจัดทำบริการสาธารณะ มีผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าเงินลงทุนที่รัฐสนับสนุน (Nicholls, 2023)

ในบริบทของสหราชอาณาจักร (United Kingdom) การจัดทำบริการสาธารณะตั้งอยู่บนกระบวนการวางแผนและอนุมัติงบประมาณของหน่วยงานรัฐและท้องถิ่น เพื่อจัดหาสาธารณูปโภคและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับประชาชนในท้องถิ่น สหราชอาณาจักรจึงมีกระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่ออนุมัติงบประมาณรัฐก่อนที่จะออกกฎหมายงบประมาณรายจ่ายให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลสามารถเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือจัดทำบริการสาธารณะตามเป้าหมายที่ระบุในงบประมาณได้ ในอีกด้านสหราชอาณาจักรได้บัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012

(The Public Services (Social Value) Act 2012) ขึ้นมา (Cabinet Office, 2015) ให้อำนาจรัฐกำหนดกรอบของการใช้ SROI เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะโดยคำนวณมูลค่าของประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบกับงบประมาณที่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นได้ใช้ไป ตีเป็นมูลค่าให้เป็นตัวเงินหรือมูลค่าที่ดีเป็นราคาค่าเงินได้ โดยกำหนดแนวทางให้แก่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าการใช้งบประมาณของรัฐมีความคุ้มค่าหรือไม่ รวมทั้งประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชนหรือผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมอันสามารถตีเป็นราคาค่าเงินได้ (Opoku & Guthrie, 2018)

ดังนั้น เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบัญญัติกฎหมายสร้างข้อกำหนดสำหรับใช้ส่งเสริมการใช้ SROI มาเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการของรัฐหรือท้องถิ่น กำกับดูแลความประพฤติของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นให้ใช้งบประมาณรายจ่ายอย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชน ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 เพื่อยกระดับการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ โดยมุ่งเน้นพัฒนาและต่อยอด SROI มาตีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ออกมาในรูปแบบของราคาค่าเงินได้ ใช้แสดงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ ตลอดจนนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเห็นชอบ พิจารณาและอนุมัติงบประมาณของสหราชอาณาจักรในภายภาคหน้า โดยในบทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 พร้อมกับวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและผลกระทบของพระราชบัญญัติฉบับนี้

จุดกำเนิดของ SROI

แม้ว่า SROI ไม่ได้เป็นเครื่องมือที่ถูกคิดค้นขึ้นเป็นครั้งแรกในสหราชอาณาจักร แต่ SROI กลับได้รับความสำคัญในองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการวัดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการลงทุนในโครงการต่าง ๆ รวมทั้ง SROI ก็เป็นเครื่องมือที่น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับไปในวงกว้าง และการใช้ SROI ก็ช่วยสะท้อนให้เห็นผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบจากการดำเนินโครงการอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ SROI ถูกคิดค้นครั้งแรกในปี 1996 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States) โดยกองทุน Roberts Enterprise Development Fund (หรือกองทุน REDF) เพราะกองทุน REDF ต้องการต่อยอดมาจากฐานแนวคิดที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis หรือ CBA) อันอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก REDF เพื่อประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และความคุ้มค่าทางสังคมจากการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจาก REDF เพื่อดำเนินโครงการ โดยการเปรียบเทียบประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นกับต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่ามีความคุ้มค่าในการดำเนินโครงการหรือไม่ และกองทุน REDF ควรให้ทุนสนับสนุนดำเนินการต่อหรือไม่ ซึ่งกองทุน REDF ต่อยอดมาสร้าง SROI เพื่อใช้วัดผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุน REDF รวมถึงการวัดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ โดยมีการแปลงผลลัพธ์ทางสังคมที่ไม่ใช่ตัวเงินให้เป็นมูลค่าที่สามารถคำนวณเป็นราคาการเงินได้

เหตุที่กองทุน REDF ต้องนำเครื่องมือ SROI มาใช้ ก็เพราะกองทุน REDF มักให้ทุนแก่องค์กรในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise หรือ SE) เพื่อให้้องค์กรในรูปแบบนี้ดำเนินธุรกิจที่สามารถแสวงหากำไรและประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ แต่ลักษณะการดำเนินธุรกิจขององค์กรรูปแบบนี้ต้องเป็นไปเพื่อสร้างประโยชน์ในมิติทางสังคมหรือมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทุน REDF มักใช้ SROI

เชิงคาดการณ์ (Forecast SROI) มาคิดคำนวณเพื่อคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ล่วงหน้า ในกรณีที่โครงการที่กำลังจะได้รับทุนจากกองทุน REDF กำลังจะดำเนินไปในอนาคตอันใกล้ จะก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคมอันดีเป็นราคาค่าเงินได้ในระดับใด ถ้าหากองค์กรในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมมีแนวโน้มที่จะสามารถให้ประโยชน์ตอบแทนสังคมได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง SROI เชิงคาดการณ์ ถือเป็นการประเมิน SROI เพื่อให้กองทุน REDF นำมาเป็นข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจตัดสินใจว่าควรให้การสนับสนุนทางการเงินหรือมอบทุนช่วยเหลือแก่องค์กรในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินสำหรับคาดการณ์มูลค่าทางสังคมอันเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการขององค์กรในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมในอนาคต กองทุน REDF จะรับรู้รับทราบถึงความคุ้มค่าเมื่อให้การสนับสนุนทางการเงินหรือมอบเงินอุดหนุนในการดำเนินโครงการขององค์กรในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม และหากมีแนวโน้มที่เกิดความคุ้มค่าจากการดำเนินโครงการ ก็จะมีการพิจารณาอนุมัติการสนับสนุนทางการเงินหรือการมอบเงินอุดหนุนเพื่อให้เกิดโครงการต่อไปในอนาคต

การเผยแพร่ SROI มาสู่สหราชอาณาจักร

SROI ได้แพร่มาสู่สหราชอาณาจักรในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยมูลนิธิ New Economics Foundation (หรือมูลนิธิ NEF) เป็นองค์กรแรกในสหราชอาณาจักรที่ใช้ SROI มาประเมินองค์กร FRC Group ซึ่งเป็นองค์กรดำเนินกิจกรรมไม่แสวงหากำไร (Non-profit organization) ในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือ SE ที่ตั้งอยู่ในเมืองลิเวอร์พูล กิจกรรมที่องค์กร FRC Group ดำเนินอยู่เป็นกิจกรรมรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ (Furniture Recycling) นำเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ใช้แล้วจากครัวเรือนหรือเฟอร์นิเจอร์ที่ถูกทิ้งเป็นขยะเนื่องจากชำรุด เสียหาย หรือบอบสลายไปบางส่วน มาผ่านการคัดแยก ปรับปรุง หรือแปรรูปให้กลายเป็นวัตถุดิบใหม่หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาผลิตเฟอร์นิเจอร์และลดปริมาณขยะจากวัสดุเฟอร์นิเจอร์ที่เหลือใช้ กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการ

บริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น อีกด้านหนึ่งกิจกรรมรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ที่ดำเนินโดยองค์กร FRC Group นั้นยังช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้คนที่ตกงานมาเป็นเวลานาน (Long-term unemployed people) มอบโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นที่ตกงานหรือไม่มีงานทำมาเป็นเวลานานให้มีทักษะในการรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ ทำให้สามารถมีอาชีพอื่นเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นมูลค่าทางสังคมอันเป็นคุณค่าหรือผลประโยชน์ในเชิงบวกที่เกิดขึ้นต่อสังคมลดความเหลื่อมล้ำและช่วยเหลือผู้ว่างงานสามารถเพิ่มโอกาสให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับการจ้างงาน ผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหารายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ เพิ่มโอกาสในการทำงานเพื่อแสวงหารายได้ในอนาคต ในอีกด้านก็ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในเชิงบวกจากการรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ มูลนิธิ NEF จึงใช้ SROI เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความคุ้มค่าของการสนับสนุนทางการเงินให้องค์กร FRC Group โดยตีประโยชน์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เป็นราคาการเงินในปัจจุบัน (มูลค่าเงินในปัจจุบัน) และนำไปเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินไป ในเวลาต่อมากรณีศึกษากิจกรรมรีไซเคิลเฟอร์นิเจอร์ขององค์กร FRC Group ได้ถูกหยิบยกมาเป็นกรณีศึกษาหลักในเอกสาร “การวัดคุณค่า: คู่มือการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)” หรือ “Measuring Value: A Guide to Social Return on Investment (SROI)” ซึ่งถูกจัดพิมพ์ครั้งแรกในปี 2004 (New Economics Foundation, 2008)

เอกสาร Measuring Value: A Guide to Social Return on Investment (SROI) : แนะนำ SROI

เอกสาร Measuring Value: A Guide to Social Return on Investment (SROI) ได้แก่ เอกสารที่ FRC Group ได้จัดทำขึ้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำแก่

องค์กรดำเนินกิจกรรมไม่แสวงหาในรูปแบบวิชาชีพเพื่อสังคมหรือ SE เพื่อสร้างกิจกรรมหรือจัดทำโครงการที่สามารถสร้างผลลัพธ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคม โดยผลลัพธ์ทางสังคมต้องเป็นผลโดยตรงที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือโครงการที่วิชาชีพเพื่อสังคมดำเนินอยู่ สร้างการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบ อันส่งผลกระทบต่อมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเอกสารนี้เสมือนหนึ่งเป็นกรอบการประเมิน SROI (SROI Framework) หรือกรอบที่กำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย กิจกรรม การดำเนินงาน ระยะเวลา และการบริหารทรัพยากรที่จำเป็น ให้บรรลุเป้าหมายที่สร้างผลลัพธ์ทางสังคมตามหลักการ SROI โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางสังคมให้แก่ประชาชนทั่วไป มุ่งระบุว่าใครที่สามารถเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับกิจกรรมหรือโครงการดังกล่าว เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ SROI เช่น หน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น ผู้บริจาคเงินสมทบชุมชน ฯลฯ ในเวลาต่อมาเอกสารฉบับนี้ถูกนำมาใช้อ้างอิงเสมือนว่าเป็นแนวปฏิบัติพื้นฐานและถูกยึดถือเป็นมาตรฐานที่องค์กรที่ใช้ SROI ต่าง ๆ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่ใช้ SROI ยอมรับนับถือและยึดมั่นเป็นมาตรฐาน SROI แม้เอกสารเช่นนี้ไม่มีผลบังคับเสมือนว่าเป็นกฎระเบียบที่ออกโดยรัฐโดยตรง แต่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ SROI มาเป็นเครื่องมือวัดผลลัพธ์ทางสังคมและกำหนดพฤติกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ เอกสารฉบับนี้เป็นหมุดหมายสำคัญช่วยกำหนดทิศทาง สร้างมาตรฐาน (New Economics Foundation, 2008) และปูทางไปสู่การจัดทำเอกสาร Guide to Social Return on Investment 2012 (จัดทำโดยสำนักงานคณะรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักรหรือ UK Cabinet Office) และพระราชบัญญัติ Social Value Act 2012 ในเวลาต่อมา (Cabinet Office, 2015)

เอกสาร Guide to Social Return on Investment 2012 : แนวแนว SROI

เอกสาร A Guide to Social Return on Investment 2012 เป็นเอกสารวางแนวทาง SROI โดยสำนักงานคณะรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักร ที่ประกาศหลักการ SROI (Principles of SROI) ที่พยายามให้รัฐ หน่วยงานของรัฐ ท้องถิ่น ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำเอา มาให้เป็นแนวทางประเมินผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นแล้วหรือคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ทางสังคมที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนมกราคม 2021 โดยมีเป้าหมายเพื่อแนะนำการใช้ SROI อย่างเน้นการมีส่วนร่วมของบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมหรือการผลักดันขับเคลื่อนโครงการ โดยกล่าวถึงหลักการพื้นฐาน พร้อมกำหนดแนวทางที่ส่งผลดีหากมีการปฏิบัติตามแนวทาง SROI ที่ได้วางเอาไว้ หลักการ SROI ที่เอกสารฉบับนี้กล่าวถึงมีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ อันประกอบด้วย (The SROI Network, 2012) (ก) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Involve stakeholders) หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงหรือทางอ้อมจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลกระทบทั้งในทางบวกหรือทางลบ ซึ่งผลกระทบเช่นนี้จะนำมาประเมินหรือคิดคำนวณผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อสังคมในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ข) เข้าใจถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลง (Understand what changes) หรือกำหนดวิธีการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การประเมินการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผ่านการรวบรวมข้อมูลของความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลโดยตรงจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงต่อเศรษฐกิจ สังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่ตั้งใจให้เกิดหรือไม่ตั้งใจให้เกิด (ค) ให้คุณค่ากับสิ่งที่สำคัญ (Value the things that matter) หรือการตัดสินใจเลือกตระหนักถึงคุณค่าของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Values of Stakeholders) โดยพิจารณาจาก ประโยชน์และความคาดหวังที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพึงได้รับจากโครงการหรือกิจกรรม (ง) ระบุเฉพาะสิ่งที่สำคัญเท่านั้น (Only include what is material) หรือการวางขอบเขตของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ SROI สามารถสะท้อนผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงและบริสุทธิ์ยุติธรรม

โดยอ้างอิงจากข้อมูลหรือหลักฐานที่รวบรวมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ SROI มุ่งเน้นไปที่ความเปลี่ยนแปลงในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ (จ) อย่ากล่าวอ้างเกินจริง (Do not over-claim) หรือการกล่าวอ้างต้องอ้างอิงอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่รวบรวมมาโดยสุจริตอย่างยิ่ง ให้ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องต้องมีความสุจริตต่อกันในการ SROI โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพึงเปิดเผยข้อเท็จจริงตามความเป็นจริงที่อาจส่งผลต่อการพิจารณาตามเกณฑ์ SROI และต้องไม่แปลงข้อมูลอันเป็นเท็จทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใด (ฉ) โปร่งใส (Be transparent) หรือกระบวนการ SROI ต้องที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบการทำงานของผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระบวนการ SROI ได้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการ SROI และกระบวนการ SROI สะท้อนต่อประโยชน์ที่ทุกฝ่ายพึงได้รับได้เป็นอย่างดี และ (ช) ตรวจสอบผลลัพธ์ (Verify the result) หรือการรับรอง SROI อันอยู่บนรากฐานของความเป็นอิสระที่ ผู้ปฏิบัติงานด้าน SROI สามารถวินิจฉัยหรือใช้ดุลพินิจพิจารณาได้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกที่มิมีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมหรือปราศจากการครอบงำจากผู้ให้เงินทุนสนับสนุนการทำโครงการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมและไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

อนึ่งเอกสารฉบับนี้ยังได้วางขั้นตอน SROI เอาไว้อย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนด้วยกัน (The SROI Network, 2012) (สอดคล้องกับหลักการ SROI ทั้ง 7 ประการที่กล่าวมาในข้างต้น) อันประกอบด้วย (ก) การกำหนดขอบเขตและการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Establishing scope and identifying key stakeholders) ที่จะมามีบทบาทสำคัญในกระบวนการ SROI เพราะสิ่งสะท้อนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมทำให้ทราบว่ากิจกรรมหรือโครงการมีประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรหรือได้รับบริการที่เพิ่มขึ้นอย่างไร (ข) การวางแผนที่ผลลัพธ์ (Mapping outcomes) สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมหรือการขับเคลื่อนโครงการ ผ่านการใช้เครื่องมือ SROI มาช่วยติดตามการดำเนินกิจกรรมหรือประเมินผลโครงการที่เน้นการลด

ความเหลื่อมล้ำในชุมชนหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ส่งเสริมโอกาสของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กิจกรรมหรือโครงการเกิดผลกระทบในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ค) การนำเสนอผลลัพธ์และการกำหนดมูลค่า (Evidencing outcomes and giving them a value) ช่วยให้เห็นถึงผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูล โดยคำนวณเป็นราคาค่าเงินหรือมูลค่าเงินที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เท่ากับจำนวนเงินเท่าไร ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางสังคมรวมเป็นจำนวนเงินเท่าไร มีผลตอบแทนด้านใดที่เกิดขึ้นได้บ้าง (ง) การระบุผลลัพธ์ (Establishing impact) ระบุถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ โดยเน้นไปที่ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำหรือการสร้างโอกาสในสังคมที่เพิ่มขึ้น (จ) การคิดคำนวณ SROI (Calculating the SROI) โดยคิดคำนวณเพื่อแสวงหาผลตอบแทนในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ทราบว่า มีผลตอบแทนที่คำนวณเป็นราคาค่าเงินได้จำนวนเท่าไร สามารถตีเป็นราคาค่าเงินหรือมูลค่าเงิน (Financial Proxy) เป็นจำนวนเงินหรือเป็นสัดส่วนเท่าไร ใช้ให้เห็นว่ามีประโยชน์ในด้านใดเป็นพิเศษ และแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดได้หรือไม่ และ (ฉ) การจัดทำรายงานการนำไปใช้ และการนำไปใช้จริง (Reporting, using and embedding) นำมาใช้วิเคราะห์ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินโครงการ พิจารณาค่าที่แท้จริงสำหรับผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 : กฎหมายแม่บทของ SROI

เมื่อรัฐบาลสหราชอาณาจักรเห็นว่าเครื่องมือ SROI สามารถนำมาใช้วัดผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการลงทุนได้ เพื่อประเมินผลกระทบในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นต่อชุมชนหรือสังคม แล้วการประเมินเช่นนี้เป็นการประเมินให้เป็นราคาค่าเงินหรือมูลค่าเงิน รวมทั้งใช้ประเมินว่าการลงทุนเพื่อดำเนิน

กิจกรรมหรือโครงการมีความคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งข้อมูลจากการประเมินย่อมสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการในอนาคต เหตุนี้เองรัฐบาลสหราชอาณาจักรจึงพยายามแสวงหาแนวทางนำเอาเครื่องมือ SROI มาประยุกต์ใช้กับการวัดผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะ (Public Services) ที่จัดทำขึ้นโดยรัฐ หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมหรือสร้างประโยชน์ต่อผู้คนในท้องถิ่นโดยรวมหรือไม่ สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าแต่เดิม ช่วยลดลดความเหลื่อมล้ำตลอดจนประเมินผลกระทบในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐหรือท้องถิ่น (Cabinet Office, 2012) แม้ว่ากิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะจะอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายปกครอง แต่เครื่องมือ SROI ก็อาจช่วยวัดผลตอบแทนทางสังคมที่สะท้อนว่าโครงการหรือกิจกรรมบริการสาธารณะที่ดำเนินโดยรัฐหรือท้องถิ่นสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมหรือผู้คนในสังคมเป็นส่วนรวมได้หรือไม่ อีกด้านหนึ่งเครื่องมือ SROI สามารถสะท้อนว่าการจัดทำบริการสาธารณะที่จัดทำขึ้นโดยรัฐ หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นจะสามารถสร้างประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมได้อย่างไรบ้าง (The National Archives, 2012) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในด้านบวกที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนอันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมหรือการขับเคลื่อนโครงการของรัฐ หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่น แล้วประโยชน์สาธารณะที่เกิดขึ้นอาจครอบคลุมทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างเชื่อมโยงกัน หรือครอบคลุมเพียงมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพียงมิติหนึ่งมิติใดเท่านั้น โดยเน้นประเมินว่าการลงทุนโดยงบประมาณของรัฐเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจะมีความคุ้มค่าหรือไม่ (Boeger, 2017)

กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้ในวันที่ 8 มีนาคม 2012 และให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 31 มกราคม 2013 โดยให้รัฐ หน่วยงานของรัฐและท้องถิ่น มีเวลาเตรียมตัวเตรียมการและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ SROI เป็นระยะเวลา

ประมาณ 1 ปี เพื่อให้ทุกหน่วยงานรัฐและท้องถิ่นมีเวลาเพียงพอที่จะใช้เครื่องมือ SROI มาประเมินกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐที่ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือท้องถิ่นต้องไปทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง (Public Procurement Contracts) (หรือสัญญาจัดซื้อจัดจ้างสัญญาระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (Cabinet Office, 2020) ซึ่งอาจเป็นการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน หรือนิติกรรมอื่นโดยใช้งบประมาณของรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุมาใช้สนับสนุนการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สาธารณะแก่ผู้คน หมู่มากในสังคม) หรือประเมินการจัดทำบริการสาธารณะภายใต้สัญญาจัดทำบริการ สาธารณะ (Public Services Contracts) (หรือสัญญาระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งภาครัฐมอบหมายให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการ สาธารณะ ที่ภาคเอกชนจะลงทุนและดำเนินการเพื่อจัดให้มีบริการสาธารณะอันก่อให้เกิด ประโยชน์สาธารณะแก่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม) (Craven, 2020) โดยกฎหมายฉบับ นี้มุ่งหมายให้การใช้จ่ายงบประมาณรัฐตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐหรือ การสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐให้ภาคเอกชนจัดทำบริการสาธารณะจะต้องพิจารณา ผลตอบแทนทางสังคมจากการใช้จ่ายงบประมาณหรือการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ มุ่งเน้นให้พัสดุที่ได้มาจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง (Cabinet Office, 2019) เช่น งานบริการ งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้างออกแบบ หรือควบคุมงานก่อสร้าง ฯลฯ หรือการจัดทำบริการสาธารณะที่เกิดขึ้น สร้างผลกระทบในทางบวกในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ (Integrated social, economic, environmental benefits) ให้เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น หรือสังคมโดยรวม (The National Archives, 2012)

โดยกฎหมายฉบับนี้ยังได้วางหลักเกณฑ์ว่าก่อนเริ่มกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐหรือท้องถิ่น คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง (Commissioners) ควรพิจารณาว่าการ ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุโดยการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน หรือโดยนิติกรรมอื่น ตามที่กำหนดในกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสินค้า งานบริการ งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้างออกแบบ หรือควบคุมงานก่อสร้าง รวมทั้งการ

ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ตลอดจนสร้างมูลค่าทางสังคมได้หรือไม่ (The National Archives, 2012) กฎหมายฉบับนี้จึงวางหลักเกณฑ์กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้ใช้ดุลพินิจตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ประชาชนทั่วไปหรือผู้คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างมาใช้จัดทำบริการสาธารณะอย่างสูงสุด (Cabinet Office, 2020) อีกทั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างยังอาจไปปรึกษาหารือหรือสอบถามความเห็นจากบรรดาผู้รับจ้างและผู้ขายในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุภาครัฐ และประชาชนผู้รับบริการสาธารณะ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จำเป็นต่อการพัฒนาบริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างอาจพบเจอแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ (Innovative Solutions) ได้เหมาะสมกับสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่สังคมหรือชุมชนท้องถิ่นได้เผชิญอยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้รัฐบาลสหราชอาณาจักรคาดหวังว่าบรรดาผู้รับจ้างและผู้ขายในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุภาครัฐเพื่อมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐหรือท้องถิ่น จะต้องประเมินมูลค่าความคุ้มค่าของเม็ดเงินที่ภาครัฐกำลังจะจ่ายให้กับตนในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุภาครัฐหรือไม่ ซึ่งความคุ้มค่าของเม็ดเงินเช่นนี้จะถูกนำมาใช้ประกอบการคิดคะแนนส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างจากรัฐหรือท้องถิ่น ซึ่งมีน้ำหนักคิดเป็นร้อยละ 10 (10%) ของคะแนนรวม อันถือเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นสามารถระบุในเอกสารประกวดราคา ซึ่งหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นจะกำหนดเงื่อนไขเช่นนี้เอาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประมูลที่จะกลายมาเป็นผู้รับจ้างและผู้ขายในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุภาครัฐสามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ ผลกระทบ และประโยชน์ของกิจกรรมหรือโครงการที่ใช้พัสดุที่กำลังจะได้มาจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐต่อสังคมโดยรวมหรือชุมชนท้องถิ่น (Cabinet Office, 2012)

เอกสาร Social Value Model : วางต้นแบบการประเมินมูลค่าทางสังคม

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ได้มีผลบังคับใช้เรียบร้อยแล้ว สำนักงานคณะรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักร (Cabinet Office) และกระทรวงวัฒนธรรม สื่อ และกีฬา (Department for Culture, Media and Sport หรือ DCMS) ได้จัดทำเอกสาร Social Value Model ขึ้นมาเพื่อให้เป็นคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างต้นแบบช่วยให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นมีความเข้าใจกฎเกณฑ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเอื้อให้เกิดความสอดคล้องกันของความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือโครงการของรัฐ (Government Commercial Function, 2020a) เสมือนเป็นแนวทางสำคัญสำหรับให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นใช้ SROI วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนของกิจกรรมหรือโครงการเพื่อประโยชน์สาธารณะในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกรูปแบบ เอกสารฉบับนี้มีรายละเอียดเกี่ยวกับกรอบแนวคิดหลัก (Theme) ของกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถถูกประเมินด้วยเครื่องมือ SROI เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอันประกอบด้วย (Government Commercial Function, 2020b) (ก) กรอบแนวคิดหลัก 1: การฟื้นฟูสถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (Theme 1: COVID-19 recovery) (ข) กรอบแนวคิดหลัก 2: การขจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Theme 2: Tackling economic inequality) (ค) กรอบแนวคิดหลัก 3: การต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Theme 3: Fighting climate change) (ง) กรอบแนวคิดหลัก 4 : การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม (Theme 4: Equal opportunity) และ (จ) กรอบแนวคิดหลัก 5 : การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี (Theme 5: Wellbeing) กรอบแนวคิดหลักในกิจกรรมหรือโครงการที่หยิบยกมาเหล่านี้ กิจกรรมหรือโครงการภายใต้กรอบแนวคิดหลักเหล่านี้ รัฐบาลสหราชอาณาจักรเห็นว่าเป็นต้นแบบที่เหมาะสมสำหรับใช้เครื่องมือ SROI มาประเมินผลลัพธ์ทางสังคม (Government Commercial Function (2020c) เพื่อให้มีการนำ SROI ไปวิเคราะห์การใช้จ่าย

งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีผลลัพธ์ทางสังคมอันเป็นประโยชน์สาธารณะที่คำนวณเป็นมูลค่าเงินหรือราคาค่าเงินได้

เอกสาร Lord Young's report : วิจารณ์การประเมินมูลค่าทางสังคม

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 อันเป็นกฎหมายแม่บทที่วางหลักเกณฑ์การนำเอาเครื่องมือ SROI มาใช้ประเมินผลตอบแทนจากการใช้งบประมาณของรัฐเพื่อจัดหาพัสดุดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ถูกประกาศใช้มาได้พักหนึ่ง รัฐบาลสหราชอาณาจักรจึงมอบหมายให้ลอร์ด ยัง (Lord Young) หรือเดวิด ยัง บารอนยังแห่งแกรฟแฮม (David Young, Baron Young of Graffham) ทำการศึกษาข้อดีข้อเสียของกฎหมายฉบับนี้ หลังจากมีผลบังคับใช้แล้ว ผลจากการศึกษาพบว่าการใช้เครื่องมือ SROI ตามแนวทางของกฎหมายฉบับนี้ย่อมช่วยตรวจสอบว่ารัฐหรือท้องถิ่นที่รับงบประมาณซึ่งมีที่มาจากเงินภาษีของประชาชน ได้ใช้จ่ายงบประมาณมาจัดซื้อจัดจ้างพัสดุเพื่อนำมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนหรือไม่ แล้วงบประมาณที่รัฐหรือท้องถิ่นใช้จ่ายไปนั้นสร้างผลตอบแทนทางสังคม ซึ่งสร้างประโยชน์สาธารณะครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด โดยแปลงผลตอบแทนทางสังคมหรือผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นให้เป็นมูลค่าเงินหรือราคาค่าเงิน เพื่อวัดว่าค่าใช้จ่ายงบประมาณของรัฐจัดหาพัสดุดำเนินกิจกรรมหรือโครงการได้สร้างคุณค่าให้แก่สังคมได้มากน้อยเพียงใด สามารถลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างไร และ รวมทั้งสามารถสร้างโอกาสด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนได้อย่างเท่าเทียมมากน้อยเพียงใด แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้บังคับให้ทุกหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด เพราะถ้าหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นใดไม่ได้ใช้ SROI มาวัดวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมหรือผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการแล้ว ก็ไม่มีบทลงโทษสำหรับหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นที่ไม่ได้เลือกใช้เครื่องมือ SROI มาวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมหรือ

ผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้นหมายความว่าทางเลือกใช้เครื่องมือ SROI อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของหน่วยงานรัฐหรือความยินยอมพร้อมใจของท้องถิ่น โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้วางบทบังคับเอาไว้และไม่ได้สร้างความผูกพันทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดเอาไว้ (Mititelu, 2021) เป็นการเลือกใช้เครื่องมือ SROI ด้วยความสมัครใจ เพื่อสะท้อนคุณค่าทางสังคมที่มาจากการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐและท้องถิ่น เช่น สร้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้น ลดปริมาณขยะที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน และส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมของผู้คนทุกเพศทุกวัย ฯลฯ ผลที่ตามมาทำให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นใช้เครื่องมือ SROI มาวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมหรือผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณมาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเป็นจำนวนน้อย ประกอบกับองค์ความรู้เกี่ยวกับ SROI ไม่ได้แพร่หลายไปในวงกว้าง เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นยังอาจขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือ SROI มาดำเนินการให้สอดคล้องบรรลุเป้าหมายที่กฎหมายฉบับนี้ได้วางเอาไว้

ข้อวิพากษ์พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ของสหราชอาณาจักร

จากที่กล่าวมาในข้างต้น รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้พยายามวางแนวทางให้หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นใช้เครื่องมือ SROI มาช่วยวิเคราะห์และประเมินมูลค่าทางสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้คนเป็นส่วนร่วมหรือชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ ที่รัฐหรือท้องถิ่นได้รับงบประมาณอันมีที่มาจากเงินภาษีของประชาชน โดย SROI ใช้แปลงผลลัพธ์ทางสังคมในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือผู้คนหมู่มากที่ไม่เป็นตัวเงิน ให้อยู่ในรูปตัวเงิน เพื่อให้รับรู้ว่างบประมาณที่มาจากเงินภาษีของประชาชนนั้น สามารถสร้างคุณค่าทางสังคมหรือผลลัพธ์ทางสังคมเพื่อตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะได้มากน้อยเพียงใด เปรียบได้ว่า SROI สามารถ

สะท้อนได้ว่ารัฐหรือท้องถิ่นควรต้องใช้งบประมาณดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะอันมีที่มาจากเงินภาษีของประชาชนให้คุ้มค่ามากที่สุด สร้างผลลัพธ์ทางสังคมให้ได้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญถึงข้อเสียและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้

(ก) ในปัจจุบันพระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ของสหราชอาณาจักร ยังไม่ได้ผนวกกลไกเสริมแรงจิตใจ (Motivational Mechanisms) ให้ทั้งหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรตนให้หันมาใช้เครื่องมือ SROI กันอย่างกว้างขวาง ในอีกด้านหนึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้วางกลไกหรือระเบียบแบบแผนที่วางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นที่ไม่ได้นำเอา SROI มาใช้วัดผลลัพธ์ทางสังคมหรือวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อสังคมตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด จะต้องเผชิญโทษ (Penalty) (เช่น โทษทางอาญาหรือโทษทางปกครอง) เพราะกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินการที่เกี่ยวกับการพิจารณาสั่งลงโทษกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือท้องถิ่นที่ไม่ยอมใช้ SROI มาเป็นเครื่องมือวัดผลลัพธ์ทางสังคมตามกฎหมายฉบับนี้

(ข) พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ของสหราชอาณาจักร ไม่ได้กำหนดเครื่องมือสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบทั้งในด้านบวกหรือลบจากกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่น มาเข้าสู่ขั้นตอนหรือกระบวนการประเมินมีขอบเขตในการพิจารณาทั้งผลกระทบจากการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ไปใช้หันมาร่วมเข้าสู่ขั้นตอนหรือกระบวนการเช่นว่านี้ รวมถึงการสนับสนุนด้านข้อมูลที่เป็นต่อกระบวนการ SROI ตัวอย่างเช่น คือการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาเสริมแรงจูงใจ (Subsidy Tools) ให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี (Tax Incentives) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยินยอมสมัครใจและเสียสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมกระบวนการ SROI หรือการลดหย่อนภาษี

(Tax Allowance) ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันสนับสนุนให้ SROI ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นขับเคลื่อนไปได้

(ค) หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นมีเสรีภาพที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างอิสระที่จะเลือกใช้เครื่องมือ SROI มาวิเคราะห์และประเมินมูลค่าทางสังคมจากการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะของตนเอง โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ของสหราชอาณาจักร ไม่ได้ให้อำนาจรัฐให้อำนาจแทรกแซงอย่างเบ็ดเสร็จให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นตัดสินใจใช้ SROI มาวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคมหรือผลตอบแทนทางสังคม เท่ากับว่ากฎหมายฉบับนี้ ให้อิสระแก่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นให้ตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างอิสระที่จะใช้เครื่องมือ SROI หรือไม่ก็ได้

(ง) กระบวนการ SROI ไม่เพียงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ด้าน SROI เท่านั้น แต่บุคคลเหล่านั้นก็ต้องอาศัยองค์ความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน SROI สากลในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ ที่รัฐหรือท้องถิ่นได้รับงบประมาณอันมีที่มาจากเงินภาษีของประชาชน อีกทั้งยังต้องใช้เครื่องมือ SROI โดยยึดมั่นในหลักการ SROI ไม่ให้เกิดการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมหรือผลตอบแทนทางสังคมเกินจริง (Overclaim) หรือต่ำกว่าจริง (Underclaim) แต่หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นกลับไม่ได้วางมาตรฐานด้านการพัฒนาความรู้ SROI และกระบวนการอบรมบ่มเพาะประสบการณ์ SROI และพัฒนาเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตนในฐานะผู้ใช้เครื่องมือ SROI อีกด้านหนึ่งกระบวนการ SROI อาจต้องมีการใช้จ่ายที่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นต้องแบกรับ ซึ่งอาจสร้างภาระทางการเงินการคลังของรัฐที่เพิ่มขึ้น เพราะกระบวนการ SROI ย่อมมีต้นทุนที่ทำให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นที่ประสงค์จะใช้เครื่องมือ SROI ต้องจัดสรรงบประมาณเอง

(จ) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นไม่ได้ปฏิบัติตามถูกต้องครบถ้วนตามมาตรฐานแห่ง SROI จะถือเป็นความไม่ระมัดระวัง ไม่ละเอียดรอบคอบ

และไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์จำเป็นต้องให้กระบวนการ SROI สามารถสะท้อนมูลค่าทางสังคมจากการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นได้หรือไม่ กรณีนี้จะถือได้ว่าเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถโดยปฏิบัติถูกต้องตามมาตรฐาน SROI ได้หรือไม่ ถ้า SROI ให้ผลลัพธ์ทางสังคมหรือผลตอบแทนทางสังคมเกินจริงหรือต่ำกว่าจริง จะส่งผลร้ายหรือสร้างความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของตัวหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นเอง หรือส่งผลร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นท้าทายของประเทศที่หยิบยก SROI มาเป็นเครื่องวัดมูลค่าทางสังคมจากการจัดทำบริการสาธารณะของตน

(จ) การปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามมาตรฐานแห่ง SROI ย่อมทำให้เกิดการวัดผลลัพธ์ทางสังคมอย่างครอบคลุมรอบด้าน แต่ถ้าไม่มีการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคมด้วย SROI ก็อาจเป็นเพียงแค่การวัดผลลัพธ์ในเชิงปริมาณเพียงเท่านั้น ซึ่งกระบวนการ SROI มีตัวชี้วัดอันเป็นเครื่องมือหรือค่าที่ใช้วัดความสำเร็จและวัดประสิทธิภาพของโครงการ นั่นก็คือ คุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าไม่มีกระบวนการ SROI มาปรับใช้กับกิจกรรมหรือโครงการ ก็อาจใช้ตัวชี้วัดเพียงแค่ผลผลิตหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณเท่านั้น ทั้งนี้กระบวนการ SROI เปิดโอกาสให้บรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการ แต่ถ้าเป็นกระบวนการประเมินกิจกรรมหรือโครงการอื่น ๆ แล้ว อาจละเลยหรือไม่ยึดต่อข้อมูลจากบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมหรือโครงการอื่น ๆ

สรุปและอภิปรายผล

พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณะ (มูลค่าทางสังคม) ค.ศ. 2012 ของสหราชอาณาจักรเพียงวางหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นใช้เครื่องมือ SROI มาใช้วัดผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดจ้างตามกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะที่ดำเนินโดยหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นได้ เพื่อผลลัพธ์ทางสังคมหรือมูลค่าทางสังคมในมิติเศรษฐกิจ สังคม และ

สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบริการสาธารณะต่อชุมชนหรือสังคม แล้วการประเมิน เช่นว่านี่เป็นการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมหรือมูลค่าทางสังคมให้ตีเป็นราคาค่าเงินหรือมูลค่าเงิน รวมทั้งใช้ประเมินว่าการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการจัดทำบริการสาธารณะโดยหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นมีความคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งข้อมูลจากการประเมินย่อมสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการในภายภาคหน้า อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้วางหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ SROI ที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพียงแต่กฎหมายฉบับนี้ส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นผ่านการกล่าวถึงความสำคัญของ SROI และสร้างบรรทัดฐานในการยอมรับ SROI ให้เป็นเครื่องมือวัดผลลัพธ์ทางสังคมหรือมูลค่าทางสังคมจากการจัดทำบริการสาธารณะโดยหน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่น แม้กฎหมายฉบับนี้จะเผชิญกับข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง แต่กฎหมายฉบับนี้ก็เป็นส่วนสำคัญที่วางแนวทางให้หน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นใช้จ่ายงบประมาณรัฐ อันมีที่มาจากเงินภาษีจากประชาชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- Boeger, N. (2017). Reappraising the UK Social Value Legislation. *Public Money and Management*, 37(2), 113-120.
- Cabinet Office. (2012). *Social Value Act: information and resources*. <https://www.gov.uk/government/publications/social-value-act-information-and-resources/social-value-act-information-and-resources>
- Cabinet Office. (2015). *Social Value Act - Review*. Cabinet Office.
- Cabinet Office. (2019). *Social value in government procurement: Consultation response paper. A summary of responses to the consultation on how Government should take account of social value in the award of central Government contracts*. Cabinet Office.

-
- Cabinet Office. (2020). *Procurement Policy Note – Taking account of social value in the award of central government contracts: Action note PPN 06/20 September 2020*. Cabinet Office.
- Cartigny, T., & Lord, W. E. (2017). Defining social value in the UK construction industry. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Management, Procurement and Law*, 170(3), 107–114.
- Craven, R. (2020). The legal and social construction of value in government procurement markets. *Journal of Law and Society*, 47(1), 29–59.
- Government Commercial Function. (2020a). *Guide to using the Social Value Model*. Government Commercial Function.
- _____. (2020b). *The Social Value Model*. Government Commercial Function.
- _____. (2020c). *The Social Value Model - Quick Reference Table*. Government Commercial Function.
- Mititelu, C. (2021). *Commissioning for social value and voluntary sector organisations: tensions in implementation* (Doctoral thesis, The Open University).
- New Economics Foundation. (2008). *Measuring value: A guide to Social Return on Investment (SROI)* (2nd ed.). New Economics Foundation.
- Nicholls, J. (2023). *The future of social value in the United Kingdom*. Social Enterprise UK.
- Opoku, A., & Guthrie, P. (2018). The Social Value Act 2012: Current state of practice in the social housing sector. *Journal of Facilities Management*, 16(3), 253–268.

The National Archives. (2012). *UK Public Services (Social Value) Act 2012*, c. 3. (2012). <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/3/enacted>

The SROI Network. (2012). *A guide to social return on investment (Version 2012)*. The SROI Network.

Author

Asst. Prof. Dr. Pedithep Youyuenyong
Faculty of Law, Chiang Mai University
Muang District, Chiang Mai 50200
Tel: 053-942936 E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

ส่วนประกอบของบทความ

บทความวิชาการ

ในการเขียนบทความวิชาการ ควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจน และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม บทความวิชาการควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้น กระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

5. **เนื้อหา (Body of text)** ระบุเนื้อหาหลักของบทความ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย ๆ และมีการจัดเรียงลำดับหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

6. **การอ้างอิง (References)** อ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (In-text citation) โดยใช้ระบบนาม-ปี (Author-Year) ตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition) และเอกสารอ้างอิงทุกรายการที่ปรากฏในบทความต้องมีรายชื่อปรากฏอยู่ในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ด้วย

บทความวิจัย

ให้นำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบอย่างเป็นระบบ โดยบทความวิจัยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้นกระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปสาระสำคัญของงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวแต่ละภาษาไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** ระบุถึงความสำคัญของปัญหาที่ศึกษา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และประโยชน์โดยรวมที่จะเกิดขึ้นจากผลการวิจัย

5. **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)** ระบุวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ชัดเจนและสะท้อนถึงภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย

6. **วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)** ระบุวิธีวิจัยที่ครอบคลุมถึงประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. **ผลการวิจัย (Results)** ระบุผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. อภิปรายผล (Discussion) นำเสนอผลการวิจัยโดยอ้างอิงถึงทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยที่ค้นพบหรือเห็นแย้งที่สมเหตุสมผล

9. ข้อเสนอแนะ (Recommendations) เสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

10. การอ้างอิง (References) ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition)

ตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา

1. (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์: เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549: 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999: 85)

กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. ผู้แต่ง (ปีพิมพ์: เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก เช่น

ลดาพร บุญฤทธิ์ (2539: 49) ได้ศึกษาถึง.....

Kanokon Boonsarnsuk (2002: 14) studied.....

ตัวอย่างรายการอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ

ไชยยัง รุจจนเวท. (2530). 20 ปีสวนสมนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. บริษัทไปยาลใหญ่ ศรีเอทีพีเฮาส์.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร

กรัณฑรัตน์ บุญช่วยธนาสีทธิ์ และจุฑารัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยในนักศึกษา คณะการแพทย์แผนตะวันออกมหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 8(1), 76-80.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์

ธัญพร วณิชฤทธา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

1. เว็บไซต์ มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

ผู้แต่ง. (ปี/วัน/เดือนที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์ (URL)

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2554, 21 มิถุนายน). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ.

<http://Si Sa>

Ket.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge

ตัวอย่างการเขียนเอกสารการประชุมวิชาการ

ชื่อ/สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม.

ชื่อการประชุม (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

พัชรภา ดันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี

(บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่
ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยและสังคม

1. ส่งบทความวิจัยฉบับเต็มในรูปแบบของ Word File จำนวน 1 ชุด เป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Word 2010 ขึ้นไป พร้อมแนบไฟล์สแกน PDF แบบเสนอฟลางงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม ส่งบทความผ่านทางเว็บไซต์ <http://huso-journal.sskru.ac.th> หรือ ส่งมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th (ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมที่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่ 319 ถนนไทยพันทนา ตำบลโพธิ์อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์ : 095-6129690/097-0404357)

2. เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เกี่ยวกับสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ความยาวของบทความโดยนับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิงและประวัติผู้เขียน จำนวน 15-20 หน้า ขนาดกระดาษ A5

4. แบบอักษร (Font) บทความ

4.1 ให้พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 และพิมพ์เนื้อหาในลักษณะคอลัมน์เดียว (One column) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดี่ยว (Single space) ระยะขอบบน-ล่าง 2 เซนติเมตร และระยะขอบซ้าย-ขวา 1.8 เซนติเมตร

4.2 ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวหนา โดยใช้ขนาดอักษร 16 ชิดขอบขวา กรณีเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวใหญ่สำหรับคำหลักต่าง ๆ

4.3 ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (และอาจารย์ที่ปรึกษา) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และให้ใช้หมายเลขกำกับชื่อผู้เขียนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น พิมพ์ด้วยตัวหนาโดยใช้ขนาดอักษร 14 ชิดขอบขวา

4.4 ชื่อสาขาวิชา คณะ และสถาบันการศึกษาต้นสังกัด ให้พิมพ์ที่บรรทัดล่างต่อจากชื่อผู้วิจัย ชิดขอบขวา พิมพ์อักษรเป็นตัวบางขนาด 12 ใช้เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แต่ให้ใช้หมายเลขกำกับเฉพาะที่ภาษาไทยเท่านั้น

4.5 หมายเหตุ ใส่ * ข้างหลังชื่อผู้ประสานงาน (Corresponding Author) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้อื่นที่มีชื่อในผลงาน ในการเตรียมต้นฉบับบทความ หรือ ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ และประสานงานในการตอบสนองข้อคำถามและข้อวิจารณ์

5. เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษ ต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและลงนามรับรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ ก่อนส่งให้บรรณาธิการ

6. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

7. บทความต้องมีสาระสังเขป (บทคัดย่อ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A5 หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

8. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามระบบการอ้างอิงเอกสารและหลักเกณฑ์การนำเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษย์และสังคม

9. ผลการพิจารณาให้ตีพิมพ์บทความ ให้ถือมติของกองบรรณาธิการเป็นที่สุด

10. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ผู้เขียน

11. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน (ผู้วิจัย/คณะผู้วิจัย) ต้องเขียนข้อมูลส่วนตัวโดยย่อเป็นภาษาอังกฤษไว้ในส่วนท้ายสุดของบทความต่อจากเอกสารอ้างอิง โดยให้ระบุคำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) ตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์/รองศาสตราจารย์/ศาสตราจารย์) (ถ้ามี) คุณวุฒิปริญญาเอก (ดร.) (ถ้ามี) พร้อมใส่ข้อมูลที่อยู่ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งรหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และอีเมลด้วย ในกรณีที่เป็นักเรียน ปริญญาโทหรือปริญญาเอก ให้เขียนเฉพาะข้อมูลนักศึกษาเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่ข้อมูลของอาจารย์ที่ปรึกษา ตัวอย่างเช่น

Author

Assistant Professor Dr. Anansak Phuankong
Information Science and Library Science Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University 319 Thai Panta Road, Pho Sub-District,
Mueang Si Sa Ket District, Si Sa Ket Province 33000
Tel: 09-3327-7303 Email: huso_journal@outlook.co.th

วิธีการจัดส่งบทความ

ท่านสามารถส่งบทความได้ 2 วิธี

1. ส่งแบบเสนอผลงานวิชาการและไฟล์ข้อมูลบทความ ผ่านทางเว็บไซต์ (วารสารวิชาการมนุษยและสังคม) <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>
2. ส่งบทความมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th หรือกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์ : 095-6129690/ 097-0404357 สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองแล้ว จะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

**แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร..... E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ

☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้และข้าพเจ้าได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
ตรวจสอบความถูกต้องของ Abstract และบทความภาษาอังกฤษแล้ว

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ
(.....)
วันที่.....

ลายมือชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
(.....)
วันที่.....

แบบรับรองบทความวิจัย

จากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ของนิสิต ชื่อ-สกุล.....

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลายมือชื่อ.....

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....